

***Informacja dotycząca adekwatności kapitałowej
Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A.
podlegająca ujawnieniom***

na dzień 31.12.2017 r.

Spis treści

1. Wprowadzenie	4
1.1. Informacje ogólne o Banku.....	4
1.2. Informacje ogólne o Grupie Kapitałowej Banku BPS S.A.....	6
1.2.1. Jednostki objęte konsolidacją pełną.....	6
1.2.2. Jednostki objęte konsolidacją proporcjonalną.....	7
1.2.3. Jednostki wyceniane metodą praw własności.....	7
1.2.4. Jednostki, które pomniejszają fundusze własne	7
1.2.5. Jednostki, które nie są konsolidowane i nie pomniejszają funduszy własnych.....	7
1.3. Zarys różnic w zakresie konsolidacji	8
2. Fundusze własne.....	11
3. Adekwatność kapitałowa.....	27
3.1. Regulacyjne wymogi kapitałowe - kwota ekspozycji na ryzyko	27
4. Bufory kapitałowe.....	32
4.1. Kapitał wewnętrzny	33
5. Wskaźnik dźwigni finansowej.....	34
6. Informacje o zasadach zarządzania ryzykiem.....	38
6.1. Kontrola wewnętrzna	40
6.2. Ryzyko kredytowe	43
6.2.1. Cele i strategie w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie	43
6.2.2. Struktura i organizacja systemu zarządzania ryzykiem kredytowym	43
6.2.3. Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka	44
6.2.4. Informacje dotyczące ekspozycji przeterminowanych i z utratą wartości.....	46
6.2.5. Informacje dotyczące koncentracji ryzyka kredytowego	51
6.2.6. Techniki redukcji ryzyka kredytowego i rynkowego oraz polityka zabezpieczeń	57

6.2.7. Informacje dotyczące ekspozycji na pozycje sekurytyzacyjne	59
6.2.8. Informacje dotyczące korzystania przez Grupę z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej ECAI	60
6.3. Ryzyko kredytowe kontrahenta	61
6.4. Ryzyko finansowe	64
6.4.1. Ryzyko płynności	65
6.4.2. Ryzyko rynkowe	72
6.5. Ryzyko operacyjne	77
6.6. Pozostałe rodzaje ryzyka ocenione jako istotne	80
7. Instrumenty kapitałowe w portfelu bankowym	81
8. Aktywa wolne od obciążeń	83
9. Informacje dotyczące zasad zarządzania Bankiem	83
10. Informacje dotyczące polityki i praktyk Banku w zakresie wynagrodzeń pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka	86
10.1. Informacje dotyczące procesu decyzyjnego stosowanego przy ustalaniu polityki zmiennych składników wynagrodzeń	86
10.2. Powiązanie wynagrodzeń z wynikami	87
10.3. Informacje na temat cech charakterystycznych systemu wynagrodzeń	87
10.4. Stosunek stałych składników wynagrodzenia do składników zmiennych	89
10.5. Informacje na temat kryteriów dotyczących osiągniętych wyników, stanowiących podstawę uprawnień do akcji, opcji na akcje lub odpowiadających im instrumentów w postaci świadczeń niepieniężnych	89
10.6. Zbiorcze informacje ilościowe dotyczące wysokości wynagrodzenia z podziałem na obszary działalności przedsiębiorstwa	90
10.7. Zbiorcze informacje ilościowe na temat wynagrodzeń pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na ryzyko w Banku	91

1. Wprowadzenie

Niniejszy dokument stanowi realizację:

- 1) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych;
- 2) Rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 1423/2013 z dnia 20 grudnia 2013 r. ustanawiającego wykonawcze standardy techniczne w zakresie wymogów dotyczących ujawniania informacji na temat funduszy własnych instytucji zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013;
- 3) Wytoczne w sprawie wymogów dotyczących ujawniania informacji na mocy Części Ósmej Rozporządzenia (UE) nr 575/2013 (EBA/GL/2016/11);
- 4) innych rozporządzeń wykonawczych Komisji (UE) ustanawiających wykonawcze standardy techniczne w zakresie wymogów dotyczących ujawniania informacji;
- 5) Ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. (z późn. zm.);
- 6) Ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (Dz. U. 2015 poz. 1513 z późn. zm.) ;
- 7) Rekomendacji M dotyczącej zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach, stanowiącej załącznik do uchwały Nr 8/2013 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 8 stycznia 2013 r.;
- 8) Rekomendacji P dotyczącej zarządzania ryzykiem płynności finansowej banków Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 10 marca 2015 r.;
- 9) Polityki informacyjnej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. dotyczącej adekwatności kapitałowej, udostępnionej na stronie internetowej Banku www.bankbps.pl;
- 10) Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach.

Informacje dotyczące adekwatności kapitałowej zostały sporządzone w ujęciu skonsolidowanym na podstawie danych zaprezentowanych w Skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 r. Wszystkie wartości liczbowe prezentowane są w tysiącach złotych bez miejsc po przecinku.

Ogłaszane informacje, przeznaczone są dla uczestników rynku, a także innych podmiotów, bądź osób zainteresowanych zakresem ogłaszanych informacji.

1.1. Informacje ogólne o Banku

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. został utworzony na podstawie decyzji Prezesa Narodowego Banku Polskiego nr 65 z dnia 22 października 1991 roku. Pierwotnie działał pod firmą Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni S.A. („GBPZ S.A.”) z siedzibą we Wrocławiu.

W dniu 12 marca 2002 roku nastąpiło przyłączenie do Gospodarczego Banku Południowo-Zachodniego S.A. pięciu banków: Banku Unii Gospodarczej S.A., Lubelskiego Banku Regionalnego S.A., Małopolskiego Banku Regionalnego S.A., Rzeszowskiego Banku Regionalnego S.A. oraz Warmińsko-Mazurskiego Banku Regionalnego S.A. tworząc jeden Bank Zrzeszający, którego nazwa – Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. zarejestrowana została w KRS w dniu 27 marca 2002 roku. Obecnie siedziba Banku mieści się w Warszawie przy ul. Grzybowskiej 81.

Spółka wpisana jest do rejestru handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla Miasta Stołecznego Warszawy, XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 0000069229 nadanym w dniu 10 grudnia 2001 roku. Bankowi w dniu 6 sierpnia 2002 roku nadano numer statystyczny REGON: 930603359.

Bank BPS S.A. jest Bankiem Zrzeszającym w rozumieniu Ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (z późn. zm.).

W strukturze akcjonariatu Banku BPS S.A. dominują banki spółdzielcze, które na 31.12.2017 r. posiadały łącznie 83,93 % akcji, w tym banki zrzeszone i współpracujące 80,03 %.

Tabela 1. Struktura akcjonariatu Banku BPS S.A. na 31.12.2017 r.

Wyszczególnienie	Ilość akcji (szt.)	Udział w kapitale zakładowym
Banki Spółdzielcze:	361 406 826	83,93%
- Banki Spółdzielcze Zrzeszone	344 588 363	80,03%
- Banki Spółdzielcze Niezrzeszone	1 344 431	0,31%
- Banki Spółdzielcze Współpracujące	15 474 032	3,59%
Inne Banki Polskie	11 452 898	2,66%
Banki Zagraniczne	4 217 815	0,98%
Pozostali akcjonariusze:	52 900 106	12,29%
- osoby fizyczne	1 406 970	0,33%
- pozostali	51 493 136	11,96%
Bank BPS S.A.	607 788	0,14%
Razem	430 585 433	100,00%

Bank BPS S.A. sprawując funkcję banku zrzeszającego, działa na rzecz rozwoju banków spółdzielczych Zrzeszenia i prowadzi niekonkurencyjną wobec nich działalność komercyjną. Poprzez sieć placówek bankowych funkcjonujących na terytorium całego kraju, obsługuje klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych, prowadząc operacje zarówno w złotych, jak i w walutach obcych.

1.2. Informacje ogólne o Grupie Kapitałowej Banku BPS S.A.

Grupę Kapitałową Banku BPS S.A. zwaną dalej Grupą tworzą Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz specjalistyczne spółki, które uzupełniając ofertę Banku, realizują jednocześnie własne cele biznesowe.

1.2.1. Jednostki objęte konsolidacją pełną

Grupę jednostek objętych konsolidacją pełną według stanu na 31.12.2017 r. stanowiły: Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz niżej wymienione podmioty:

Tabela 2. Jednostki objęte konsolidacją pełną

Wyszczególnienie	Procentowy udział Grupy w głosach
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	100,00%
IT BPS Sp. z o.o.	100,00%
BPS Nieruchomości Sp. z o.o.	100,00%
BPS Grzybowska 81 Sp. z o.o.	100,00%
BPS Towarzystwo Funduszy Inwestycyjnych S.A.	100,00%
BPS Doradztwo S.A.	100,00%
BPS Leasing S.A.	100,00%
BPS Faktor S.A.	76,00%
ABC Finanse S.A.	100,00%
Veni S.A.	100,00%
QRS Finanse S.A.	100,00%
Con-Finance Sp. z o.o.	100,00%
FW Południe Sp. z o.o.	100,00%
Uzdrowisko Iwonicz S.A.	100,00%
Zakład Lecznicy Uzdrowisko Nałęczów S.A.	89,94%
Uzdrowisko Kamień Pomorski S.A.	100,00%
Uzdrowisko Konstancin-Zdrój S.A.	100,00%
Solar City Szczecin Sp. z o.o.	81,76%
UP Nieruchomości S.A.	100,00%

Na dzień 31 grudnia 2017 roku Grupa posiadała certyfikaty inwestycyjne Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych konsolidowanych metodą pełną.

Tabela 3. Certyfikaty inwestycyjne Funduszy Inwestycyjnych Zamkniętych

Wyszczególnienie	Procentowy udział Grupy w głosach
BPS 1 NS FIZ	100,00%
BPS 3 NS FIZ	46,72%
BPS 4 NS FIZ	50,94%
Quantum 2 FIZ AN	100,00%
Uzdrowiska Polskie FIZ AN	100,00%
Contango FIZ	98,74%
Contango 2 FIZ	100,00%
Feniks FIZ AN w likwidacji	81,76%
BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN	71,77%

1.2.2. Jednostki objęte konsolidacją proporcjonalną

W Grupie na koniec 2017 r. nie występowały jednostki objęte konsolidacją proporcjonalną.

1.2.3. Jednostki wyceniane metodą praw własności

W Grupie na koniec 2017 r. nie występowały jednostki objęte sprawozdaniem skonsolidowanym, spełniające warunki konsolidacji metodą praw własności.

1.2.4. Jednostki, które pomniejszają fundusze własne

W Grupie na koniec 2017 r. nie występowały jednostki, które pomniejszały fundusze własne.

1.2.5. Jednostki, które nie są konsolidowane i nie pomniejszają funduszy własnych

W Grupie na koniec 2017 r. nie występowały jednostki, które nie były konsolidowane i nie pomniejszały funduszy własnych.

Szczegółowe informacje dotyczące podmiotów wchodzących w skład Grupy znajdują się w Nocie 1.2. Skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku.

1.3. Zarys różnic w zakresie konsolidacji

Wartości bilansowe wykazane w Sprawozdaniu z sytuacji finansowej w ujęciu regulacyjnym różnią się od wartości ujętych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. za rok zakończony dnia 31.12.2017 roku z uwagi na wyłączenia podmiotów do celów konsolidacji ostrożnościowej (Grupa skorzystała z art. 19 ust. 1 Rozporządzenia CRR).

Tabela 4. Różnice w zakresie konsolidacji do celów rachunkowości i regulacyjnej [EU LI1]

	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)
	Wartości bilansowe wykazywane w publikowanych sprawozdaniach finansowych	Wartości bilansowe wchodzące w zakres konsolidacji regulacyjnej	Podlega ramom ryzyka kredytowego	Podlega ramom ryzyka kredytowego kontrahenta	Wartości bilansowe pozycji		
					Podlega ramom sekurytyzacji	Podlega ramom ryzyka rynkowego	Nie podlega wymogom kapitałowym lub podlega odliczeniu od kapitału
Aktywa							
Kasa, środki w Banku Centralnym	1 936 366	1 936 258	1 936 258				
Należności od innych banków	1 055 188	997 070	997 070				
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	0	0					
Pochodne instrumenty finansowe	2 190	2 190		2 190		2 190	
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	3 863	3 864				3 864	
Aktywa finansowe zaklasyfikowane jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	0	0					
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	8 159 139	8 125 003	8 125 003				
Należności z tytułu leasingu finansowego	285 547	285 540	285 540				
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	5 499 857	5 425 928	5 425 928				
Aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności	5 874 890	5 874 890	5 874 890				
Inwestycje w jednostki podporządkowane	0	586 644	586 644				
Zapasy	11 120	1 541	1 541				
Rzeczowe aktywa trwałe	545 694	223 861	223 861				
Nieruchomości inwestycyjne	6 965	0					
Wartości niematerialne	56 215	47 161					47 161
Należności z tytułu bieżącego podatku dochodowego	2 854	2 826	2 826				
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	100 852	75 470	72 402				3 069
Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży	90 943	2 206	2 206				
Inne aktywa	91 595	66 031	66 031				
Aktywa razem	23 723 278	23 656 485	23 600 202	2 190	0	6 054	50 229

	a)	b)	Wartości bilansowe pozycji				g)
	Wartości bilansowe wykazywane w publikowanych sprawozdaniach finansowych	Wartości bilansowe wchodzące w zakres konsolidacji regulacyjnej	Podlega ramom ryzyka kredytowego	Podlega ramom ryzyka kredytowego kontrahenta	Podlega ramom sekurytyzacji	Podlega ramom ryzyka rynkowego	Nie podlega wymogom kapitałowym lub podlega odliczeniu od kapitału
Zobowiązania							
Zobowiązania wobec Banku Centralnego	61	61					61
Zobowiązania wobec innych banków	18 650 235	18 649 778					18 649 778
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	249 959	249 959					249 959
Pochodne instrumenty finansowe	1 581	1 581		1 581		1 581	
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	0	0					0
Zobowiązania wobec klientów	2 607 240	2 633 777					2 633 777
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 127 853	1 127 829					1 127 829
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	89	0					0
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	388	519					519
Pozostałe zobowiązania	215 926	179 313					179 313
Rezerwy	21 117	15 579					15 579
Zobowiązania razem	22 874 449	22 858 395	0	1 581	0	1 581	22 856 815
Kapitał własny							
Kapitał zakładowy	430 585	430 585					
Akcje własne	-2 133	-2 133					
Kapitał zapasowy	345 935	321 977					
Kapitał z aktualizacji wyceny	19 110	24 271					
Niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych	-45 495	-25 730					
Wynik roku bieżącego	-43 573	3 201					
Pozostałe kapitały	72 214	47 264					
Razem kapitał własny przypadający akcjonariuszom jednostki dominującej	776 643	799 435					
Przypadający akcjonariuszom niekontrolującym	72 186	-1 346					
Kapitał własny ogółem	848 829	798 089					
Suma zobowiązań i kapitału własnego	23 723 278	23 656 485					

Tabela 5. Główne źródła różnic między regulacyjnymi kwotami ekspozycji a wartościami bilansowymi w sprawozdaniach finansowych [EU LI2]

	a)	b)	c)	d)	e)
	Łącznie	Pozycje podlegające			Ramy ryzyka rynkowego
Ramy ryzyka kredytowego		Ramy ryzyka kredytowego kontrahenta	Ramy sekurytyzacji		
1. Kwota wartości bilansowej aktywów w zakresie konsolidacji regulacyjnej (zgodnie z wzorem EU LI1)	23 656 485	23 600 202	2 190		6 054
2. Kwota wartości bilansowej zobowiązań w regulacyjnym zakresie konsolidacji (zgodnie z wzorem EU LI1)	22 858 395		1 581		1 581
3. Kwota całkowita netto w regulacyjnym zakresie konsolidacji	798 089				
4. Kwoty pozabilansowe	1 923 682	1 923 682			
5. Kwoty ekspozycji ujmowane do celów regulacyjnych	25 580 167	25 523 884	3 771		7 635

Tabela 6. Różnice w zakresach konsolidacji podmiotów [EU LI3]

Nazwa podmiotu	Metoda konsolidacji rachunkowości	Metoda konsolidacji regulacyjnej			Opis podmiotu
		Pełna konsolidacja	Konsolidacja metodą proporcjonalną	Nie są skonsolidowane i nie są odliczone od kapitału	
Bank BPS S.A.	Pełna konsolidacja	X			Działalność bankowa
Dom Maklerski Banku BPS S.A.	Pełna konsolidacja	X			Działalność maklerska
IT BPS Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X	Usługi informatyczne
BPS Nieruchomości Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja	X			Obsługa administracyjna
BPS Grzybowska 81 Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja	X			Usługi najmu nieruchomości
BPS TFI S.A.	Pełna konsolidacja			X	Zarządzanie funduszami inwestycyjnymi
BPS Doradztwo S.A.	Pełna konsolidacja	X			Usługi doradcze
BPS Leasing S.A.	Pełna konsolidacja	X			Usługi leasingowe
BPS Faktor S.A.	Pełna konsolidacja	X			Usługi faktoringowe
ABC Finanse S.A.	Pełna konsolidacja			X	Usługi doradcze
Veni S.A.	Pełna konsolidacja			X	Działalność hutnicza
QRS Finanse S.A.	Pełna konsolidacja			X	Pomocnicza działalność finansowa

Nazwa podmiotu	Metoda konsolidacji rachunkowości	Metoda konsolidacji regulacyjnej			Opis podmiotu
		Pełna konsolidacja	Konsolidacja metodą proporcjonalną	Nie są skonsolidowane i nie są odliczone od kapitału	
Con-Finance Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X	Pomocnicza działalność finansowa
FW Południe Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X	Działalność farm wiatrowych
Uzdrowisko Iwonicz S.A.	Pełna konsolidacja			X	Działalność uzdrowskowa
ZLUN Nałęczów S.A.	Pełna konsolidacja			X	Działalność uzdrowskowa
Uzdrowisko Kamień Pomorski S.A.	Pełna konsolidacja			X	Działalność uzdrowskowa
Uzdrowisko Konstancin-Zdrój S.A.	Pełna konsolidacja			X	Działalność uzdrowskowa
Solar City Szczecin Sp. z o.o.	Pełna konsolidacja			X	Projektowanie budowlane
UP Nieruchomości S.A.	Pełna konsolidacja			X	Fundusz inwestycyjny
BPS 1 NS FIZ	Pełna konsolidacja			X	Fundusz inwestycyjny
BPS 3 NS FIZ	Pełna konsolidacja			X	Fundusz inwestycyjny
BPS 4 NS FIZ	Pełna konsolidacja			X	Fundusz inwestycyjny
Quantum 2 FIZ AN	Pełna konsolidacja			X	Fundusz inwestycyjny
Uzdrowiska Polskie FIZ AN	Pełna konsolidacja			X	Fundusz inwestycyjny
Contango FIZ	Pełna konsolidacja			X	Fundusz inwestycyjny
Contango 2 FIZ	Pełna konsolidacja			X	Fundusz inwestycyjny
Feniks FIZ AN w likwidacji	Pełna konsolidacja			X	Fundusz inwestycyjny
BPS Rynku Nieruchomości FIZ AN	Pełna konsolidacja			X	Fundusz inwestycyjny

2. Fundusze własne

W roku 2017 funkcjonowanie systemu zarządzania kapitałem w Grupie Kapitałowej opierało się na poniższych regulacjach zewnętrznych:

- 1) Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych;
- 2) Ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym;
- 3) Ustawa Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (z późn. zm.);

- 4) Uchwała KNF Nr 258/2011 z dnia 4 października 2011 roku w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku (do dnia 1 maja 2017 r.);
- 5) Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach (od dnia 1 maja 2017 r.).

W kalkulacji kapitału podstawowego Tier I, zgodnie z art. 469 ust. 1 lit. a Rozporządzenia CRR uwzględniono wartości procentowe mające zastosowanie przy dokonywaniu odliczeń od pozycji kapitału podstawowego Tier I określone w art. 478 ust. 1.

Prezentowane dane są zgodne z zakresem konsolidacji zastosowanym w ramach opublikowanego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 roku.

Fundusze własne Grupy Kapitałowej stanowią sumę kapitału Tier I i kapitału Tier II. W skład kapitału Tier I wchodzi kapitał podstawowy Tier I. Grupa Kapitałowa nie posiada kapitału dodatkowego Tier I.

W skład kapitału podstawowego Tier I wchodzi:

- 1) instrumenty kapitałowe;
- 2) akcje emisyjne związane z instrumentami kapitałowymi;
- 3) zyski zatrzymane;
- 4) skumulowane inne całkowite dochody;
- 5) kapitał rezerwowy;
- 6) fundusze ogólne ryzyka bankowego.

Kapitał podstawowy Tier I korygowany jest o:

- 1) korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych;
- 2) wartości niematerialne wycenione według wartości bilansowej;
- 3) aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i wynikające z różnic przejściowych;
- 4) inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I.

W skład kapitału Tier II wchodzi:

- 1) zobowiązania podporządkowane.

Niezrealizowane zyski i straty na instrumentach dłużnych i kapitałowych dostępnych do sprzedaży ujmowane są w funduszach własnych, zgodnie z wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. oraz w Prawie bankowym, tj. niezrealizowane straty są uwzględniane w kapitale Tier I w pełnej wysokości, natomiast niezrealizowane zyski są usuwane z kapitału Tier I w 20 %.

Tabela 7. Struktura funduszy własnych Grupy

Wyszczególnienie	31.12.2017 (dane w tys. zł)	Struktura
Kapitał Tier I	648 949	75,1%
Kapitał podstawowy Tier I	648 949	75,1%
Instrumenty kapitałowe kwalifikujące się jako kapitał podstawowy Tier I	668 703	77,4%
Zyski zatrzymane	-89 068	-10,3%
Inne całkowite dochody	18 202	2,1%
Kapitał rezerwow	120 647	14,0%
Fundusz ogólne ryzyka bankowego	24 491	2,8%
Korekty w kapitale podstawowym Tier I z tytułu filtrów ostrożnościowych	-4 550	-0,5%
Wartości niematerialne	-56 215	-6,5%
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności i wynikające z różnic przejściowych	-32 243	-3,7%
Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I	-1 018	-0,1%
Kapitał dodatkowy Tier I	0	0,0%
Kapitał Tier II	215 154	24,9%
Instrumenty kapitałowe i pożyczki podporządkowane kwalifikujące się jako kapitał Tier II	215 154	24,9%
FUNDUSZE WŁASNE	864 103	100,0%

Szczegółowy opis głównych cech instrumentów kapitałowych, które składają się na fundusze własne Banku w podziale na kapitał podstawowy Tier I oraz kapitał Tier II, według załącznika II do Rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 1423/2013 z dnia 20 grudnia 2013 r. zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 8. Zestawienie głównych cech instrumentów w kapitale Tier I oraz Tier II (zgodnie z załącznikiem II do Rozporządzenia Wykonawczego Komisji (UE) nr 1423/2013) na dzień 31 grudnia 2017 r.

Lp.	Cechy instrumentów kapitałowych	Akcje seria A	Akcje seria B	Akcje seria C	Akcje seria D	Akcje seria E	Akcje seria F	Akcje seria H
1	Emitent	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.
2	Unikatowy identyfikator (np. CUSIP, ISIN lub identyfikator Bloomberg dla ofert na rynku publicznym)	-	-	-	-	-	-	-
3	Prawo lub prawa właściwe, którym podlega instrument	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie
Ujmowanie w kapitale regulacyjnym								
4	Zasady przejściowe określone w rozporządzeniu CRR	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I
5	Zasady określone w rozporządzeniu CRR obowiązujące po okresie przejściowym	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I
6	Kwalifikowalne na poziomie jednostkowym lub (sub-skonsolidowanym/ na poziomie jednostkowym oraz sub-skonsolidowanym)	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany
7	Rodzaj instrumentu (rodzaje określone zgodnie z systemem prawnym)	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne
8	Kwota uznana w kapitale regulacyjnym (waluta w tys. PLN, według stanu na ostatni dzień sprawozdawczy)	2 000	12 000	4 000	2 000	1 865	1 518	174 326
9	Wartość nominalna instrumentu	2 000	12 000	4 000	2 000	1 865	1 518	74 864
9a	Cena emisyjna	1 zł	1 zł	1 zł	1 zł	1 zł	1 zł	2,35 zł
9b	Cena wykupu	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
10	Klasyfikacja księgowa	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny
11	Pierwotna data emisji	2001-12-10	2001-12-10	2001-12-10	2001-12-10	2001-12-10	2001-12-10	2002-03-12
12	Wieczyste czy terminowe	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste
13	Pierwotny termin zapadalności	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
14	Opcja wykupu na żądanie emitenta podlegająca wcześniejszemu zatwierdzeniu przez organy nadzoru	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
15	Termin wykupu opcjonalnego, termin wykupu warunkowego oraz kwota wykupu	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
16	Kolejne terminy wykupu, jeśli dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

Lp.	Cechy instrumentów kapitałowych	Akcje seria A	Akcje seria B	Akcje seria C	Akcje seria D	Akcje seria E	Akcje seria F	Akcje seria H
Kupony / dywidendy								
17	Stała lub zmienna dywidenda / stały lub zmienny kupon	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna
18	Kupon odsetkowy oraz dowolny powiązany wskaźnik	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
19	Istnienie zapisanych praw do niewypłacania dywidendy	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
20a	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (po względem terminu)	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe
20b	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (po względem kwoty)	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe
21	Istnienie opcji z oprocz. rosnącym lub innej zachęty do wykupu	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
22	Niekumulowane czy skumulowane	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne
23	Zamienne lub niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne
24	Jeśli zamienne, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące wymianę	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
25	Jeśli zamienne, w pełni czy częściowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
26	Jeśli zamienne, wskaźnik konwersji	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
27	Jeśli zamienne, zmiana obowiązkowa czy opcjonalna	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
28	Jeżeli zamienne, należy określić rodzaj instrumentu, na który można dokonać zamiany	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
29	Jeżeli zamienne, należy określić emitenta instrumentu, na który dokonuje się zamiany	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
30	Odpisy obniżające wartość	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
31	W przypadku odpisu obniżającego wartość, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące odpis obniżający wartość	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
32	W przyp. odpisu obniżającego wartość, w pełni czy częściowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
33	W przyp. odpisu obniżającego wartość, trwale czy tymczasowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
34	W przypadku tymczasowego odpisu obniżającego wartość, opis mechanizmu odpisu obniżającego wartość	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
35	Pozycja w hierarchii podporządkowania w przypadku likwidacji (należy określić rodzaj instrumentu bezpośrednio uprzywilejowanego, w odniesieniu do danego instrumentu)	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
36	Niezgodne cechy przejściowe	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
37	Jeśli tak, należy określić niezgodne cechy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

Lp.	Cechy instrumentów kapitałowych	Akcje seria I	Akcje seria J	Akcje seria K	Akcje seria L	Akcje seria M	Akcje seria N	Akcje seria O
1	Emitent	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.
2	Unikatowy identyfikator (np. CUSIP, ISIN lub identyfikator Bloomberg dla ofert na rynku publicznym)	-	-	-	-	-	-	-
3	Prawo lub prawa właściwe, którym podlega instrument	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie
Ujmowanie w kapitale regulacyjnym								
4	Zasady przejściowe określone w rozporządzeniu CRR	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I
5	Zasady określone w rozporządzeniu CRR obowiązujące po okresie przejściowym	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I
6	Kwalifikowalne na poziomie jednostkowym lub (sub-skonsolidowanym/ na poziomie jednostkowym oraz sub-skonsolidowanym)	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany
7	Rodzaj instrumentu (rodzaje określone zgodnie z systemem prawnym)	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne
8	Kwota uznana w kapitale regulacyjnym (waluta w tys. PLN, według stanu na ostatni dzień sprawozdawczy)	35 000	66 623	115 461	36 275	59 008	140	29 559
9	Wartość nominalna instrumentu	35 000	66 623	115 461	14 708	24 000	57	12 022
9a	Cena emisyjna	1 zł	1 zł	1 zł	2,50 zł	2,50 zł	2,50 zł	2,50 zł
9b	Cena wykupu	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
10	Klasyfikacja księgowa	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny
11	Pierwotna data emisji	2003-12-03	2011-05-13	2012-03-07	2014-03-07	2015-03-17	2015-03-17	2016-03-16
12	Wieczyste czy terminowe	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste
13	Pierwotny termin zapadalności	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
14	Opcja wykupu na żądanie emitenta podlegająca wcześniejszemu zatwierdzeniu przez organy nadzoru	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
15	Termin wykupu opcjonalnego, termin wykupu warunkowego oraz kwota wykupu	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
16	Kolejne terminy wykupu, jeśli dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

Lp.	Cechy instrumentów kapitałowych	Akcje seria I	Akcje seria J	Akcje seria K	Akcje seria L	Akcje seria M	Akcje seria N	Akcje seria O
Kupony / dywidendy								
17	Stała lub zmienna dywidenda / stały lub zmienny kupon	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna
18	Kupon odsetkowy oraz dowolny powiązany wskaźnik	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
19	Istnienie zapisanych praw do niewypłacania dywidendy	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
20a	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (po względem terminu)	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe
20b	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (po względem kwoty)	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe
21	Istnienie opcji z oprocentowaniem rosnącym lub innej zachęty do wykupu	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
22	Niekumulowane czy skumulowane	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne
23	Zamienne lub niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne
24	Jeśli zamienne, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące wymianę	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
25	Jeśli zamienne, w pełni czy częściowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
26	Jeśli zamienne, wskaźnik konwersji	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
27	Jeśli zamienne, zmiana obowiązkowa czy opcjonalna	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
28	Jeżeli zamienne, należy określić rodzaj instrumentu, na który można dokonać zamiany	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
29	Jeżeli zamienne, należy określić emitenta instrumentu, na który dokonuje się zamiany	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
30	Odpisy obniżające wartość	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
31	W przypadku odpisu obniżającego wartość, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące odpis obniżający wartość	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
32	W przypadku odpisu obniżającego wartość, w pełni czy częściowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
33	W przyp. odpisu obniżającego wartość, trwale czy tymczasowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
34	W przypadku tymczasowego odpisu obniżającego wartość, opis mechanizmu odpisu obniżającego wartość	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
35	Pozycja w hierarchii podporządkow. w przyp. likwidacji (należy określić rodzaj instrumentu bezpośrednio uprzywilejow., w odniesieniu do danego instrumentu)	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
36	Niezgodne cechy przejściowe	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
37	Jeśli tak, należy określić niezgodne cechy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

Lp.	Cechy instrumentów kapitałowych	Akcje seria P	Akcje seria R	Akcje seria S	Akcje seria T	Akcje seria W	Akcje seria Z	Akcje seria AA
1	Emitent	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.
2	Unikatowy identyfikator (np. CUSIP, ISIN lub identyfikator Bloomberg dla ofert na rynku publicznym)	-	-	-	-	-	-	-
3	Prawo lub prawa właściwe, którym podlega instrument	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie
Ujmowanie w kapitale regulacyjnym								
4	Zasady przejściowe określone w rozporządzeniu CRR	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I
5	Zasady określone w rozporządzeniu CRR obowiązujące po okresie przejściowym	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I	Tier I
6	Kwalifikowalne na poziomie jednostkowym lub (sub-skonsolidowanym/ na poziomie jednostkowym oraz sub-skonsolidowanym)	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany
7	Rodzaj instrumentu (rodzaje określone zgodnie z systemem prawnym)	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne	akcje imienne
8	Kwota uznana w kapitale regulacyjnym (waluta w tys. PLN, według stanu na ostatni dzień sprawozdawczy)	30	5 594	29 504	46 557	34 175	9 835	32 759
9	Wartość nominalna instrumentu	15	2 278	12 000	18 936	13 899	4 000	13 339
9a	Cena emisyjna	2,50 zł	2,50 zł	2,50 zł	2,50 zł	2,50 zł	2,50 zł	2,50 zł
9b	Cena wykupu	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
10	Klasyfikacja księgową	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny	Kapitał własny
11	Pierwotna data emisji	2016-03-16	2016-04-08	2016-04-08	2016-11-04	2017-01-09	2017-01-10	2017-12-22
12	Wieczyste czy terminowe	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste	wieczyste
13	Pierwotny termin zapadalności	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
14	Opcja wykupu na żądanie emitenta podlegająca wcześniejszemu zatwierdzeniu przez organy nadzoru	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
15	Termin wykupu opcjonalnego, termin wykupu warunkowego oraz kwota wykupu	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
16	Kolejne terminy wykupu, jeśli dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

Lp.	Cechy instrumentów kapitałowych	Akcje seria P	Akcje seria R	Akcje seria S	Akcje seria T	Akcje seria W	Akcje seria Z	Akcje seria AA
Kupony / dywidendy								
17	Stała lub zmienna dywidenda / stały lub zmienny kupon	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna
18	Kupon odsetkowy oraz dowolny powiązany wskaźnik	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
19	Istnienie zapisanych praw do niewypłacania dywidendy	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
20a	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (pod względem terminu)	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe
20b	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (pod względem kwoty)	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe	w pełni uznaniowe
21	Istnienie opcji z oproc. rosnącym lub innej zachęty do wykupu	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
22	Niekumulowane czy skumulowane	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne	niekumulacyjne
23	Zamienne lub niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne
24	Jeśli zamienne, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące wymianę	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
25	Jeśli zamienne, w pełni czy częściowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
26	Jeśli zamienne, wskaźnik konwersji	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
27	Jeśli zamienne, zmiana obowiązkowa czy opcjonalna	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
28	Jeżeli zamienne, należy określić rodzaj instrumentu, na który można dokonać zamiany	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
29	Jeżeli zamienne, należy określić emitenta instrumentu, na który dokonuje się zamiany	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
30	Odpisy obniżające wartość	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
31	W przypadku odpisu obniżającego wartość, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące odpis obniżający wartość	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
32	W przyp. odpisu obniżającego wartość, w pełni czy częściowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
33	W przyp. odpisu obniżającego wartość, trwale czy tymczasowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
34	W przypadku tymczasowego odpisu obniżającego wartość, opis mechanizmu odpisu obniżającego wartość	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
35	Pozycja w hierarchii podporządkowania w przypadku likwidacji (należy określić rodzaj instrumentu bezpośrednio uprzywilejowanego, w odniesieniu do danego instrumentu)	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
36	Niezgodne cechy przejściowe	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
37	Jeśli tak, należy określić niezgodne cechy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

Lp.	Cechy instrumentów kapitałowych	Obligacje BPS0720	Obligacje BPS0718	Obligacje BPS1122*	Obligacje BPS0222	Obligacje BPS0925	Obligacje BPS0326
1	Emitent	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.	Bank BPS S.A.
2	Unikatowy identyfikator (np. CUSIP, ISIN lub identyfikator Bloomberg dla ofert na rynku publicznym)	PLBPS0000024	PLBPS0000032	PLBPS0000040	-	-	-
3	Prawo lub prawa właściwe, którym podlega instrument	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie	Prawo polskie
Ujmowanie w kapitale regulacyjnym							
4	Zasady przejściowe określone w rozporządzeniu CRR	Tier II	Tier II	Tier II	Tier II	Tier II	Tier II
5	Zasady określone w rozporządzeniu CRR obowiązujące po okresie przejściowym	Tier II	Tier II	Tier II	Tier II	Tier II	Tier II
6	Kwalifikowalne na poziomie jednostkowym lub (subskonsolidowanym/ na poziomie jednostkowym oraz subskonsolidowanym)	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany	jednostkowy/ skonsolidowany
7	Rodzaj instrumentu (rodzaje określone zgodnie z systemem prawnym)	obligacje podporządkowane	obligacje podporządkowane	obligacje podporządkowane	obligacje podporządkowane	obligacje podporządkowane	obligacje podporządkowane
8	Kwota uznana w kapitale regulacyjnym (waluta w tys. PLN, według stanu na ostatni dzień sprawozdawczy)	40 460	10 734	0	38 186	41 875	83 900
9	Wartość nominalna instrumentu	80 000	100 000	85 200	46 116	41 875	83 900
9a	Cena emisyjna	1 000,00 zł	1 000,00 zł	100,00 zł	100,00 zł	100,00 zł	100,00 zł
9b	Cena wykupu						
10	Klasyfikacja księgowa	Zobowiązanie - koszt zamortyzowany	Zobowiązanie - koszt zamortyzowany	Zobowiązanie - koszt zamortyzowany	Zobowiązanie - koszt zamortyzowany	Zobowiązanie - koszt zamortyzowany	Zobowiązanie - koszt zamortyzowany
11	Pierwotna data emisji	2010-07-12	2011-07-15	2012-11-29	2015-02-20	2015-09-21	2016-03-30
12	Wieczyste czy terminowe	terminowe	terminowe	terminowe	terminowe	terminowe	terminowe
13	Pierwotny termin zapadalności	2020-07-12	2018-07-15	2022-11-29	2022-02-20	2025-09-21	2026-03-30
14	Opcja wykupu na żądanie emitenta podlegająca wcześniejszemu zatwierdzeniu przez organy nadzoru	tak	nie	tak	tak	tak	tak
15	Termin wykupu opcjonalnego, termin wykupu warunkowego oraz kwota wykupu	2015-07-12 80 000 tys. zł	nie dotyczy	2017-11-29 85 200 tys. zł	2020-02-20 46 116 tys. zł	2020-09-21 41 875 tys. zł	2026-03-30 83 900 tys. zł
16	Kolejne terminy wykupu, jeśli dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

Lp.	Cechy instrumentów kapitałowych	Obligacje BPS0720	Obligacje BPS0718	Obligacje BPS1122*	Obligacje BPS0222	Obligacje BPS0925	Obligacje BPS0326
Kupony / dywidendy							
17	Stała lub zmienna dywidenda / stały lub zmienny kupon	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna	stopa zmienna
18	Kupon odsetkowy oraz dowolny powiązany wskaźnik	WIBOR 6M + 350 pb. do 2015.07.12 WIBOR 6 M + 550 pb. od 2015.07.13 do 2020.07.12	WIBOR 6M + marża	WIBOR 6M + 375 pb. do 2017.11.29 od 2017.11.30 do 2022.11.29 WIBOR 6 M + 375 pb + dodatk. co 12 m-cy 30 pb.	WIBOR 6M + marża	WIBOR 6M + marża	WIBOR 6M + marża
19	Istnienie zapisanych praw do niewypłacania dywidendy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
20a	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (po względem terminu)	obowiązkowe	obowiązkowe	obowiązkowe	obowiązkowe	obowiązkowe	obowiązkowe
20b	W pełni uznaniowe, częściowo uznaniowe czy obowiązkowe (po względem kwoty)	obowiązkowe	obowiązkowe	obowiązkowe	obowiązkowe	obowiązkowe	obowiązkowe
21	Istnienie opcji z oprocentowaniem rosnącym lub innej zachęty do wykupu	tak	nie	tak	nie	nie	nie
22	Niekumulowane czy skumulowane	niekumulacyjny	niekumulacyjny	niekumulacyjny	niekumulacyjny	niekumulacyjny	niekumulacyjny
23	Zamienne lub niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne	niezamienne
24	Jeśli zamienne, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące wymianę	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
25	Jeśli zamienne, w pełni czy częściowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
26	Jeśli zamienne, wskaźnik konwersji	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
27	Jeśli zamienne, zmiana obowiązkowa czy opcjonalna	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
28	Jeżeli zamienne, należy określić rodzaj instr., na który można dokonać zamiany	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
29	Jeżeli zamienne, należy określić emitenta instrumentu, na który dokonuje się zamiany	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
30	Odpisy obniżające wartość	nie	nie	nie	nie	nie	nie
31	W przypadku odpisu obniżającego wartość, zdarzenie lub zdarzenia wywołujące odpis obniżający wartość	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
32	W przypadku odpisu obniżającego wartość, w pełni czy częściowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
33	W przyp. odpisu obniżającego wartość, trwale czy tymczasowo	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

Lp.	Cechy instrumentów kapitałowych	Obligacje BPS0720	Obligacje BPS0718	Obligacje BPS1122*	Obligacje BPS0222	Obligacje BPS0925	Obligacje BPS0326
34	W przypadku tymczasowego odpisu obniżającego wartość, opis mechanizmu odpisu obniżającego wartość	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
35	Pozycja w hierarchii podporządkow. w przyp. likwidacji (należy określić rodzaj instrumentu bezpośrednio uprzywilejow., w odniesieniu do danego instrumentu)	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
36	Niezgodne cechy przejściowe	nie	nie	tak*	nie	nie	nie
37	Jeśli tak, należy określić niezgodne cechy	wzrost oprocentowania	nie dotyczy	wzrost oprocentowania	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy

* Począwszy od 30.11.2017 r. obligacje serii BPS1122 nie są uwzględniane w kapitale Tier II Grupy Kapitałowej, w związku z zakwestionowaniem warunków przeprowadzonej emisji z kryteriami określonymi w art. 63 lit. h) Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r.

Informacje na temat charakteru i kwot poszczególnych pozycji funduszy własnych, według załącznika VI do Rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) 1423/2013 z dnia 20 grudnia 2013 r. zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 9. Fundusze własne Grupy Kapitałowej w okresie przejściowym na dzień 31 grudnia 2017 r. (w tys. zł)

Lp.	Pozycja	Kwota w dniu ujawnienia	Odniesienie do Rozporządzenia CRR	Kwoty ujęte przed przyjęciem Rozporządzenia CRR lub kwota rezydualna określona w Rozporządzeniu CRR
1	Instrumenty kapitałowe i powiązane ažio emisyjne	670 837	art. 26 ust. 1, art. 27, 28, 29, wykaz EUNB o którym mowa w art. 26 ust. 3	670 837
2	Zyski zatrzymane	-89 068	art. 26 ust. 1 lit. c)	-89 068
3	Skumulowane inne całkowite dochody (i pozostałe kapitały rezerwowe, z uwzględnieniem nierealizowanych zysków i strat zgodnie z mającymi zastosowanie standardami rachunkowości)	138 849	art. 26 ust. 1	138 849
3a	Fundusze ogólne ryzyka bankowego	24 491	art. 26 ust. 1 lit. f)	24 491
4	Kwota kwalifikujących się pozycji, o których mowa w art. 484 ust. 3 i powiązane ažio emisyjne przeznaczone do wycofania z kapitału podstawowego Tier I	0	art. 486 ust. 2	0
5	Udziały mniejszości (kwota dopuszczona w skonsolidowanym kapitale podstawowym Tier I)	0	art. 84, 479, 480	0
5a	Niezależnie zweryfikowane zyski z bieżącego okresu po odliczeniu wszelkich możliwości do przewidzenia obciążeń lub dywidend	0	art. 26 ust. 2	0
6	Kapitał podstawowy Tier I przed korektami regulacyjnymi	745 109	Suma wierszy 1-5a	745 109
7	Dodatkowe korekty wartości (kwota ujemna)	-4 550	art. 34, 105	-5 492

Lp.	Pozycja	Kwota w dniu ujawnienia	Odniesienie do Rozporządzenia CRR	Kwoty ujęte przed przyjęciem Rozporządzenia CRR lub kwota rezydualna określona w Rozporządzeniu CRR
8	Wartości niematerialne i prawne (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego) (kwota ujemna)	-56 215	art. 36 ust. 1 lit. b), art. 37 i art. 472 ust. 4	-56 215
10	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oparte na przyszłej rentowności z wyłączeniem aktywów wynikających z różnic przejściowych (po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku spełnienia warunków określonych w art. 38 ust. 3) (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. c), art. 38, art. 472 ust. 5	0
11	Kapitały rezerwowe odzwierciedlające wartość godziwą związane z zyskami lub stratami z tytułu instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	0	art. 33 ust. 1 lit. a)	0
12	Kwoty ujemne będące wynikiem obliczeń kwot oczekiwanej straty	0	art. 36 ust. 1 lit. d), art. 40, 159, art. 472 ust. 6	0
13	Każdy wzrost kapitału własnego z tytułu aktywów sekurytyzowanych (kwota ujemna)	0	art. 32 ust. 1	0
14	Zyski lub stary z tytułu zobowiązań, wycenione według wartości godziwej, które wynikają ze zmian zdolności kredytowej instytucji	0	art. 33 lit. b)	0
15	Aktywa funduszu emerytalnego ze zdefiniowanymi świadczeniami (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. e), art. 41, art. 472 ust. 7	0
16	Posiadane przez instytucję bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach własnych w kapitale podstawowym Tier I (kwota ujemna)	-2 133	art. 36 ust. 1 lit. f), art. 42, art. 472 ust. 8	-2 133
17	Udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli podmioty te mają z instytucją krzyżowe powiązania kapitałowe mające na celu sztuczne zawyżanie funduszy własnych instytucji (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. g), art. 44, art. 472 ust. 9	0
18	Posiadane przez instytucję bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota przekraczająca próg 10 % oraz po odliczeniu kwalifikowalnych pozycji krótkich) (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. h), art. 43, 45, 46, art. 49 ust. 2 i 3, art. 79, art. 472 ust. 10	0
19	Posiadane przez instytucję bezpośrednie, pośrednie i syntetyczne udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota przekraczająca próg 10 % oraz po odliczeniu kwalifikowalnych pozycji krótkich) (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. i), art. 43, 45, 47, art. 48 ust. 1 lit. b), art. 49 ust. 1-3, art. 79, 470, art. 472 ust. 11	0
20a	Kwota ekspozycji następujących pozycji kwalifikujących się do wagi ryzyka równej 1250 %, jeżeli instytucja decyduje się na wariant odliczenia	0	art. 36 ust. 1 lit. k)	0
20b	w tym: znaczne pakiety akcji poza sektorem finansowym (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. k) ppkt (i), art. 89-91	0
20c	w tym: pozycje sekurytyzacyjne (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. k) ppkt (ii), art. 243 ust. 1 lit. b), art. 244 ust. 1 lit. b), art. 258	0

Lp.	Pozycja	Kwota w dniu ujawnienia	Odniesienie do Rozporządzenia CRR	Kwoty ujęte przed przyjęciem Rozporządzenia CRR lub kwota rezydualna określona w Rozporządzeniu CRR
20d	w tym: dostawy instrumentów z późniejszym terminem rozliczenia (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. k) ppkt (iii), art. 379 ust. 3	0
21	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikające z różnic przejściowych (kwota przekraczająca próg 10 %, po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku spełnienia warunków określonych w art. 38 ust. 3) (kwota ujemna)	-25 794	art. 36 ust. 1 lit. c), art. 38, art. 48 ust. 1 lit. a), art. 470, art. 472 ust. 5	-32 337
22	Kwota przekraczająca próg 15 % (kwota ujemna)	0	art. 48 ust. 1	0
23	w tym: posiadane przez instytucję bezpośrednie i pośrednie instrumenty w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty	0	art. 36 ust. 1 lit. i), art. 48 ust. 1 lit. b), art. 470, art. 472 ust. 11	0
25	w tym: aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikające z różnic przejściowych	0	art. 36 ust. 1 lit. c), art. 38, art. 48 ust. 1 lit. a), art. 470, art. 472 ust. 5	0
25a	Straty za bieżący rok obrotowy (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. a), art. 472 ust. 3	0
25b	Możliwe do przewidzenia obciążenia podatkowe związane z pozycjami kapitału podstawowego Tier I (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. l)	0
26	Korekty regulacyjne stosowane w odniesieniu do kapitału podstawowego Tier I pod względem kwot ujętych przed przyjęciem CRR	0		0
26a	Korekty regulacyjne dotyczące niezrealizowanych zysków i strat zgodnie z art. 467 i 468	-7 467		0
	w tym: filtr dla niezrealizowanej straty	0	art. 467	0
	w tym: 20 % filtr dla niezrealizowanego zysku	-7 467	art. 468	0
26b	Kwota, którą należy odjąć od lub dodać do kwoty kapitału podstawowego Tier I w odniesieniu do dodatkowych filtrów i odliczeń wymaganych przed przyjęciem CRR	0	art. 481	0
27	Kwalifikowalne odliczenia od pozycji w kapitale dodatkowym Tier I, które przekraczają wartość kapitału dodatkowego Tier I instytucji (kwota ujemna)	0	art. 36 ust. 1 lit. j)	0
28	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale podstawowym Tier I	-96 160		-96 177
29	Kapitał podstawowy Tier I	648 949		648 932
44	Kapitał dodatkowy Tier I	0		0
45	Kapitał Tier 1 (kapitał Tier 1 = kapitał podstawowy Tier I + kapitał dodatkowy Tier I)	648 949		648 932
46	Instrumenty kapitałowe i powiązane azio emisyjne	215 154	art. 62, 63	215 154
47	Kwota kwalifikujących się pozycji, o których mowa w art. 484 ust. 5, i powiązane azio emisyjne przeznaczone do wycofania z kapitału Tier II	0	art. 486 ust. 4	0

Lp.	Pozycja	Kwota w dniu ujawnienia	Odniesienie do Rozporządzenia CRR	Kwoty ujęte przed przyjęciem Rozporządzenia CRR lub kwota rezydualna określona w Rozporządzeniu CRR
48	Kwalifikujące się instrumenty funduszy własnych uwzględnione w skonsolidowanym kapitale Tier II (w tym udziały mniejszości i instrumenty dodatkowe w kapitale Tier I nieuwzględnione w wierszach 5 lub 34) wyemitowane przez jednostki zależne i będące w posiadaniu stron trzecich	0	art. 87, 88, 480	0
49	w tym: przeznaczone do wycofania instrumenty wyemitowane przez jednostki zależne	0	art. 486 ust. 4	0
50	Korekty z tytułu ryzyka kredytowego	0	art. 62 lit. c) i d)	0
51	Kapitał Tier II przed korektami regulacyjnymi	215 154		215 154
52	Posiadane przez instytucję bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach własnych w kapitale Tier II i pożyczki podporządkowane (kwota ujemna)	0	art. 63 lit. b) ppkt (i), art. 66 lit. a), art. 67, art. 477 ust. 2	0
53	Udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale Tier II i pożyczki podporządkowane podmiotów sektora finansowego, jeżeli podmioty te mają z instytucją krzyżowe powiązania kapitałowe mające na celu sztuczne zawyżanie funduszy własnych instytucji (kwota ujemna)	0	art. 66 lit b), art. 68 i art. 477 ust. 3	0
54	Bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale Tier II oraz pożyczki podporządkowane podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota przekraczająca próg 10 % oraz po odliczeniu kwalifikowalnych pozycji krótkich) (kwota ujemna)	0	art. 66 lit. c), art. 69, 70, 79, art. 477 ust. 4	0
54a	w tym: nowe udziały kapitałowe niebędące przedmiotem uzgodnień dotyczących okresu przejściowego	0		0
54b	w tym udziały kapitałowe istniejące przed dniem 1 stycznia 2013 r. i będące przedmiotem uzgodnień dotyczących okresu przejściowego	0		0
55	Posiadane przez instytucję bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale Tier II i pożyczki podporządkowane podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (po odliczeniu kwalifikowalnych pozycji krótkich) (kwota ujemna)	0	art. 66 lit d), art. 69, 79, art. 477 ust. 4	0
56	Korekty regulacyjne stosowane w odniesieniu do kapitału Tier II pod względem kwot ujętych przed przyjęciem CRR oraz kwot ujętych w okresie przejściowym, przeznaczonych do wycofania zgodnie z rozporządzeniem (UE) 575/2013 (tj. kwoty rezydualne określone w CRR)	0		0
56a	Kwoty rezydualne odliczane od kapitału Tier II w odniesieniu do odliczeń od kapitału podstawowego Tier I w okresie przejściowym zgodnie z art. 472 rozporządzenia (UE) 575/2013	0	art. 472, art. 472 ust. 3 lit a), art. 472 ust. 4, art. 472 ust. 6, art. 472 ust. 8 lit a), art. 472 ust. 9, art. 472 ust. 10 lit a), art. 472 ust. 11 lit a)	0
	W tym pozycje, które należy wyszczególnić, np. istotne straty netto w bieżącym okresie, wartości niematerialne i prawne, brak rezerw na pokrycie oczekiwanych strat itd.	0		0

Lp.	Pozycja	Kwota w dniu ujawnienia	Odniesienie do Rozporządzenia CRR	Kwoty ujęte przed przyjęciem Rozporządzenia CRR lub kwota rezydualna określona w Rozporządzeniu CRR
56b	Kwoty rezydualne odliczane od kapitału dodatkowego Tier II w odniesieniu do odliczeń od kapitału podstawowego Tier II w okresie przejściowym zgodnie z art. 475 rozporządzenia (UE) 575/2013	0	art. 475, art. 475 ust. 2 lit a), art. 475 ust. 3, art. 475 ust. 4 lit a)	0
	W tym pozycje, które należy wyszczególnić, np. krzyżowe powiązania kapitałowe w instrumentach w kapitale Tier I, bezpośrednie udziały kapitałowe w nieistotnych inwestycjach dokonywanych w kapitał innych podmiotów sektora finansowego itd.	0		0
56c	Kwota, którą należy odjąć od lub dodać do kwoty kapitału dodatkowego Tier II w odniesieniu do dodatkowych filtrów i odliczeń wymaganych przed przyjęciem CRR	0	art. 467, 468, 481	0
57	Całkowite korekty regulacyjne w kapitale Tier II	0		0
58	Kapitał Tier II	215 154		215 154
59	Łączny kapitał (łączny kapitał = kapitał Tier I + kapitał Tier II)	864 103		864 086
59a	Aktywa ważone ryzykiem pod względem kwot ujętych przed przyjęciem CRR oraz kwot ujętych w okresie przejściowym, przeznaczonych do wycofania zgodnie z rozporządzeniem (UE) 575/2013 (tj. kwoty rezydualne określone w CRR)	0		0
60	Aktywa ważone ryzykiem razem	9 344 874		9 345 110
61	Kapitał podstawowy Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	6,9%	art. 92 ust. 2 lit. a), art. 465	6,9%
62	Kapitał Tier I (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	6,9%	art. 92 ust. 2 lit b), art. 465	6,9%
63	Łączny kapitał (wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	9,2%	art. 92 ust. 2 lit c)	9,2%
64	Wymóg bufora dla poszczególnych instytucji (wymóg dotyczący kapitału podstawowego Tier I zgodnie z art. 92 ust. 1 lit. a) powiększony o wymogi utrzymywania bufora zabezpieczającego i antycyklicznego, jak również bufor ryzyka systemowego oraz bufor instytucji o znaczeniu systemowym (bufor globalnych instytucji o znaczeniu systemowym lub bufor innych instytucji o znaczeniu systemowym) wyrażony jako odsetek kwoty ekspozycji na ryzyko)	1,3%	dyrektywa w sprawie wymogów kapitałowych art. 128, 129, 130	1,3%
68	Kapitał podstawowy Tier I dostępny w celu pokrycia buforów (wyrażony jako odsetek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko)	1,2%	dyrektywa w sprawie wymogów kapitałowych, art. 128	1,2%
72	Bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja nie dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota poniżej progu 10 % oraz po odliczeniu kwalifikowanych pozycji krótkich)	47 124	art. 36 ust. 1 lit. h), art. 45, 46, art. 472 ust. 10, art. 56 lit c), art. 59, 60, art. 475 ust. 4, art. 66 lit c), art. 69, 70, art. 477 ust. 4	47 124
73	Posiadane przez instytucję bezpośrednie i pośrednie udziały kapitałowe w instrumentach w kapitale podstawowym Tier I podmiotów sektora finansowego, jeżeli instytucja dokonała znacznej inwestycji w te podmioty (kwota poniżej progu 10 % oraz po odliczeniu kwalifikowalnych pozycji krótkich)	0	art. 36 ust. 1 lit. i), art. 45, 48, 470, art. 472 ust. 11	0

Lp.	Pozycja	Kwota w dniu ujawnienia	Odniesienie do Rozporządzenia CRR	Kwoty ujęte przed przyjęciem Rozporządzenia CRR lub kwota rezydualna określona w Rozporządzeniu CRR
75	Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikające z różnic przejściowych (kwota poniżej progu 10 %, po odliczeniu powiązanej rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego w przypadku spełnienia warunków określonych w art. 38 ust. 3)	68 221	art. 36 ust. 1 lit. c), art. 38, 48, 470, art. 472 ust. 5	68 127
76	Korekty z tytułu ryzyka kredytowego uwzględnione w kapitale Tier II w odniesieniu do ekspozycji objętych metodą standardową (przed zastosowaniem pułapu)	0	art. 62	0
80	Bieżący pułap w odniesieniu do instrumentów w kapitale podstawowym Tier I będących przedmiotem ustaleń dotyczących wycofania	0	art. 484 ust. 3, art. 486 ust. 2 i 5	0
81	Kwota wyłączona z kapitału podstawowego Tier I ze względu na pułap (nadwyżka ponad pułap po upływie terminów wykupu i zapadalności)	0	art. 484 ust. 3, art. 486 ust. 2 i 5	0
82	Bieżący pułap w odniesieniu do instrumentów dodatkowych w kapitale Tier I będących przedmiotem ustaleń dotyczących wycofania	0	art. 484 ust. 4, art. 486 ust. 3 i 5	0
83	Kwota wyłączona z kapitału dodatkowego Tier I ze względu na pułap (nadwyżka ponad pułap po upływie terminów wykupu i zapadalności)	0	art. 484 ust. 4, art. 486 ust. 3 i 5	0
84	Bieżący pułap w odniesieniu do instrumentów w kapitale Tier II będących przedmiotem ustaleń dotyczących wycofania	0	art. 484 ust. 5, art. 486 ust. 4 i 5	0
85	Kwota wyłączona z kapitału Tier II ze względu na pułap (nadwyżka ponad pułap po upływie terminów wykupu i zapadalności)	0	art. 484 ust. 5, art. 486 ust. 4 i 5	0

3. Adekwatność kapitałowa

3.1. Regulacyjne wymogi kapitałowe - kwota ekspozycji na ryzyko

Na dzień 31 grudnia 2017 r. skala działalności handlowej Banku i Grupy była znacząca, dlatego też wyliczane były następujące wymogi kapitałowe:

- 1) ryzyko kredytowe – w tym ryzyko kredytowe instrumentów z księgi bankowej oraz ryzyko kredytowe kontrahenta;
- 2) ryzyko rynkowe – w tym ryzyko cen instrumentów kapitałowych portfela handlowego oraz ryzyko ogólne stóp procentowych;
- 3) ryzyko operacyjne.

W zakresie ryzyka kredytowego na potrzeby sprawozdawcze Grupa Kapitałowa stosuje metodę standardową (SA), obejmującą wykorzystanie parametrów regulacyjnych wskazanych w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

Tabela 10. Kwota ekspozycji i wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego i ryzyka kredytowego kontrahenta według klas ekspozycji według stanu na 31.12.2017 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Kwota ekspozycji	Wymóg kapitałowy
Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	170 553	13 644
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	355 105	28 408
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	493	39
Ekspozycje wobec wielostronnych banków rozwoju	0	0
Ekspozycje wobec organizacji międzynarodowych	0	0
Ekspozycje wobec instytucji	459 238	36 739
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	2 675 132	214 011
Ekspozycje detaliczne	1 413 902	113 112
Ekspozycje zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	713 505	57 080
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 266 689	101 335
Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0
Ekspozycje w postaci obligacji zabezpieczonych	0	0
Pozycje stanowiące pozycje sekurytyzacyjne	0	0
Ekspozycje wobec instytucji i przedsiębiorstw posiadających krótkoterminową ocenę kredytową	0	0
Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	242 568	19 405
Ekspozycje kapitałowe	10 572	846
Inne pozycje	1 044 612	83 569
Razem	8 352 369	668 190

Tabela 11. Ekspozycje podlegające ryzyku kredytowemu według rodzaju ekspozycji według stanu na 31.12.2017 r. (w tys. zł)

Rodzaj ekspozycji	Całkowita ekspozycja netto po odliczeniu korekt wartości i rezerw	Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem	Wymóg kapitałowy
Ekspozycje bilansowe podlegające ryzyku kredytowemu	23 925 778	8 115 759	649 261
Ekspozycje pozabilansowe podlegające ryzyku kredytowemu	1 920 109	236 611	18 929
RAZEM	25 845 886	8 352 369	668 190

Tabela 12. Kalkulacja wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego i ryzyka kredytowego kontrahenta według wagi ryzyka kontrahenta (w tys. zł)

Waga ryzyka	Całkowita ekspozycja netto po odliczeniu korekt wartości i rezerw	Ekspozycja ważona ryzykiem	8% ekspozycji ważonej ryzykiem
0%	12 862 727	0	0
20%	3 204 322	522 886	41 831
25%	11 582	2 896	232
34%	7 673	2 609	209
35%	431 551	146 834	11 747
50%	981 990	288 485	23 079
75%	2 232 186	1 413 902	113 112
100%	5 481 309	4 958 011	396 641
150%	564 325	846 194	67 696
250%	68 221	170 553	13 644
RAZEM	25 845 886	8 352 369	668 190

W obszarze ryzyka rynkowego oraz ryzyka z tytułu korekty wyceny kredytowej Grupa Kapitałowa wykorzystuje metody standardowe w zgodzie z wymogami regulacyjnymi określonymi w Rozporządzeniu CRR.

Tabela 13. Kwota ekspozycji i wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka rynkowego według stanu na 31.12.2017 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie		Kwota ekspozycji	Wymóg kapitałowy
1.	Ryzyko pozycji	26 602	2 128
2.	Ryzyko związane z korektą wyceny kredytowej	8 486	679
3.	Ryzyko dużych ekspozycji, przekraczających limity nadzorcze	0	0
4.	Ryzyko walutowe	0	0
5.	Ryzyko szczególne stopy procentowej związane z pozycjami sekurytyzacyjnymi	0	0
6.	Ryzyko rozliczenia	0	0
7.	RAZEM	35 088	2 807

W zakresie ryzyka operacyjnego wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego liczony jest metodą podstawowego wskaźnika BIA (Basic Indicator Approach), zgodnie z wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26.06.2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

Kwota ekspozycji na ryzyko operacyjne wyliczona na rok 2017 dla Grupy wyniosła 957 417 tys. zł, natomiast wymóg kapitałowy ukształtował się na poziomie 76 593 tys. zł.

Tabela 14. Kwoty ekspozycji na ryzyko oraz wymogi kapitałowe ujawniane zgodnie z art. 438 lit. c-f Rozporządzenia CRR (w tys. zł) [EU OV1]

		Aktywa ważone ryzykiem		Minimalne wymogi kapitałowe
		2017	2016	2017
	1. Ryzyko kredytowe (z wyjątkiem ryzyka kredytowego kontrahenta)	8 178 958	7 571 326	654 317
art. 438 lit. c) i d)	2. W tym metoda standardowa	8 178 958	7 571 326	654 317
art. 438 lit. c) i d)	3. W tym podstawowa metoda IRB (FIRB)			
art. 438 lit. c) i d)	4. W tym zaawansowana metoda IRB (AIRB)			
art. 438 lit. d)	5. W tym metoda IRB kapitału zgodnie z uproszczoną metodą ryzyka ważonego lub metodą modeli wewnętrznych			
art. 107, art. 438 lit. c) i d)	6. Ryzyko kredytowe kontrahenta	11 344	7 401	908
art. 438 lit. c) i d)	7. W tym metoda wyceny według wartości rynkowej	2 858	6 666	229
art. 438 lit. c) i d)	8. W tym wycena pierwotnej wartości ekspozycji			
	9. W tym metoda standardowa			
	10. W tym metoda modeli wewnętrznych (IMM)			
art. 438 lit. c) i d)	11. W tym kwota ekspozycji z tytułu swoich wkładów do funduszu kontrahenta centralnego na wypadek niewykonania zobowiązania			
art. 438 lit. c) i d)	12. W tym aktualizacja wyceny kredytowej	8 486	735	679
art. 438 lit. e)	13. Ryzyko rozliczenia			
art. 449 lit. o) i i)	14. Ekspozycje sekurytyzacyjne w portfelu bankowym (po uwzględnieniu ograniczenia)			
	15. W tym metoda IRB			
	16. W tym metoda formuły nadzorczej (SFA) IRB			
	17. W tym metoda wewnętrznych oszacowań (IAA)			
	18. W tym metoda standardowa			
art. 438 lit. e)	19. Ryzyko rynkowe	26 602	9 736	2 128
	20. W tym metoda standardowa	26 602	9 736	2 128
	21. W tym metoda modeli wewnętrznych			
art. 438 lit. e)	22. Duże ekspozycje			
art. 438 lit. f)	23. Ryzyko operacyjne	957 417	917 117	76 593
	24. W tym metoda wskaźnika bazowego	957 417	917 117	76 593
	25. W tym metoda standardowa			
art. 437 ust. 2), art. 48 i art. 60 art. 500	26. W tym metoda zaawansowanego pomiaru			
	27. Kwoty poniżej progów dla odliczenia (podlegające wadze ryzyka 250%)	170 553	143 293	13 644
	28. Korekta dla dolnej granicy			
	29. Łącznie	9 344 874	8 648 873	747 590

Na dzień 31 grudnia 2017 roku Grupa Kapitałowa utrzymywała fundusze własne na poziomie 864 103 tys. zł. Łączny współczynnik kapitałowy Grupy Kapitałowej wyniósł 9,2 %, a współczynniki kapitału podstawowego Tier I oraz kapitału Tier I ukształtowały się na poziomie 6,9 %. Grupa Kapitałowa spełniła wymogi w zakresie funduszy własnych określonych w art. 92 ust. 1 Rozporządzenia 575/2013 Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

Tabela 15. Fundusze własne Grupy, łączna kwota ekspozycji na ryzyko (w tys. zł) oraz wskaźniki kapitałowe

Wyszczególnienie	31.12.2017
Fundusze własne	864 103
Łączna kwota ekspozycji na ryzyko	9 344 874
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	6,9%
Współczynnik kapitału Tier I	6,9%
Łączny współczynnik kapitałowy	9,2%

4. Bufory kapitałowe

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR oraz ustawą o nadzorze makroostrożnościowym, instytucje finansowe mają obowiązek utrzymywania dodatkowych buforów kapitałowych ponad poziomy minimalne określone w Rozporządzeniu CRR. Bufory powinny być pokrywane kapitałem podstawowym typu Tier I. Zgodnie z ustawą, na dzień 31 grudnia 2017 roku Grupa posiadała:

- 1) wskaźnik bufora zabezpieczającego;
 Bufor zabezpieczający obowiązuje wszystkie banki. Sukcesywnie, co roku, będzie on zwiększany do ostatecznego, stałego poziomu równego 2,5 % (w 2019 roku). Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku bufor zabezpieczający wynosił 1,25 %;
- 2) wskaźnik bufora innej instytucji o znaczeniu systemowym;
 W dniu 4 października 2016 r. Komisja Nadzoru Finansowego, działając na podstawie art. 39 ust. 1 Ustawy o nadzorze makroostrożnościowym, wydała decyzję w przedmiocie zidentyfikowania Banku jako innej instytucji o znaczeniu systemowym oraz nałożeniu na Bank, na zasadzie indywidualnej i skonsolidowanej, bufora innej instytucji o znaczeniu systemowym w wysokości równoważnej 0 % łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko, obliczonej zgodnie z art. 92 ust. 3 Rozporządzenia 575/2013;
- 3) wskaźnik bufora antycyklicznego specyficznego dla instytucji;
 Na podstawie art. 83 oraz art. 96 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie

finansowym, od dnia 1 stycznia 2016 r. wskaźnik bufora antycyklicznego wynosi 0 % dla ekspozycji kredytowych na terytorium RP. Według stanu na 31.12.2017 r. ekspozycja kredytowa Grupy skupiona była na terytorium Polski, w związku z tym kwota bufora antycyklicznego wynosiła 0 zł.

Tabela 16. Minimalne poziomy współczynników kapitałowych na koniec 2017 roku dla Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A.

Wyszczególnienie	CET 1	T 1	TCR
Wskaźnik kapitałowy	4,50 %	6,00%	8,00 %
Bufor zabezpieczający	1,25 %	1,25 %	1,25 %
Bufor innej instytucji o znaczeniu systemowym (OSII)	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Bufor ryzyka systemowego	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Bufor antycykliczny	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Łączny wskaźnik kapitałowy z uwzględnieniem buforów	5,75 %	7,25 %	9,25 %

4.1. Kapitał wewnętrzny

Grupa Kapitałowa wyznacza kapitał wewnętrzny zgodnie z Uchwałą Nr 258/2011 KNF z dnia 4 października 2011 roku (do dnia 1 maja 2017 r.) oraz Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach (od dnia 1 maja 2017 r.), w oparciu o wewnętrzną Instrukcję funkcjonowania procesu oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego (ICAAP). Kapitał wewnętrzny to szacowana kwota kapitału, niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Grupy Kapitałowej oraz wpływu zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka.

W procesie oceny istotności wpływu poszczególnych rodzajów ryzyka na działalność Grupy Kapitałowej oceniane są następujące rodzaje ryzyka: ryzyko kredytowe, ryzyko stopy procentowej, ryzyko operacyjne, ryzyko koncentracji zaangażowań, ryzyko walutowe, ryzyko rynkowe instrumentów finansowych w księdze handlowej, ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej (CVA), ryzyko płynności, ryzyko inwestycji kapitałowych, ryzyko cyklu gospodarczego, ryzyko kapitałowe, ryzyko strategiczne, ryzyko utraty reputacji, ryzyko modeli, ryzyko transferowe i kraju, ryzyko rezydualne, ryzyko prawne, ryzyko braku zgodności, ryzyko wyniku finansowego oraz ryzyko nadmiernej dźwigni.

Dla ryzyk ocenionych jako istotne wyznaczony zostaje kapitał wewnętrzny. Wielkość kapitału wewnętrznego Grupy Kapitałowej obliczana jest jako suma wszystkich skwantyfikowanych w jednostkach pieniężnych rodzajów ryzyka.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku kapitał wewnętrzny alokowany został na następujące rodzaje ryzyka: kredytowe, operacyjne, rynkowe, stopy procentowej, wyniku finansowego oraz braku zgodności. Łączna kwota kapitału wewnętrznego oszacowana została na poziomie 831 305 tys. zł, a relacja kapitału wewnętrznego do funduszy własnych wyniosła 96,2 %.

Na dzień 31 grudnia 2017 roku Grupa Kapitałowa spełniła wymóg w zakresie funduszy własnych określonych w art. 128 ust. 1 pkt 2 Ustawy Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 roku (z późn. zm.), tj. w zakresie utrzymywania sumy funduszy własnych na poziomie nie niższym niż kapitał wewnętrzny.

5. Wskaźnik dźwigni finansowej

Obliczenie wskaźnika dźwigni finansowej Grupy według stanu na 31.12.2017 r. dokonane zostało w oparciu o postanowienia Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2015/62 z dnia 10 października 2014 roku, zmieniającego rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w odniesieniu do wskaźnika dźwigni (zwanego dalej „Rozporządzeniem 2015/62”).

Wskaźnik dźwigni finansowej kalkulowany jest jako relacja kapitału Tier I do ekspozycji całkowitej i wyrażony jako wartość procentowa. Ekspozycja całkowita stanowi sumę wartości ekspozycji określonych zgodnie z Rozporządzeniem 2015/62 z tytułu wszystkich aktywów i pozycji pozabilansowych nieodliczonych przy wyznaczaniu kapitału Tier I. Wskaźnik dźwigni wyliczany jest zarówno w odniesieniu do kapitału Tier I, jak i według definicji przejściowej kapitału Tier I.

Wartość wskaźnika dźwigni w Grupie według stanu na 31.12.2017 r. zarówno przy zastosowaniu w pełni wprowadzonej definicji kapitału Tier I jak i przy zastosowaniu definicji przejściowej kapitału Tier I wyniosła 2,62 %.

Tabela 17. Zestawienie dotyczące uzgodnienia aktywów księgowych i ekspozycji wskaźnika dźwigni zgodnie z tabelą LRSum z Rozporządzenia 2016/200, według stanu na 31.12.2017 r. (w tys. zł)

Lp.	Wyszczególnienie	Kwota mająca zastosowanie
1.	Aktywa razem według opublikowanych sprawozdań finansowych	23 723 278
2.	Korekta z tytułu jednostek objętych konsolidacją na potrzeby rachunkowości, ale nieobjętych zakresem konsolidacji regulacyjnej	380 256
3.	(Korekta z tytułu aktywów powierniczych ujętych w bilansie zgodnie z mającymi zastosowanie standardami rachunkowości, ale wykluczonych z miary ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni zgodnie z art. 429 ust. 13 rozporządzenia (UE) nr 575/2013)	
4.	Korekta z tytułu instrumentów pochodnych	
5.	Korekta z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych (SFT)	
6.	Korekta z tytułu pozycji pozabilansowych (tj. konwersja na kwoty ekwiwalentu kredytowego ekspozycji pozabilansowych)	409 530
EU-6a	(Korekta z tytułu ekspozycji wewnątrz grupy wykluczonych z miary ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni zgodnie z art. 429 ust. 7 rozporządzenia (UE) nr 575/2013)	
EU-6b	(Korekta z tytułu ekspozycji wykluczonych z miary ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni zgodnie z art. 429 ust. 14 rozporządzenia (UE) nr 575/2013)	
7.	Inne korekty	300 391
8.	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni	24 813 455

Tabela 18. Wspólne ujawnianie wskaźnika dźwigni zgodnie z tabelą LRCOM Rozporządzenia 2016/200, według stanu na 31.12.2017 r. (w tys. zł)

Lp.	Wyszczególnienie	Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w Rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych
Ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych i transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych)		
1.	Pozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych, ale z uwzględnieniem zabezpieczenia)	24 460 267
2.	(Kwoty aktywów odliczane przy ustalaniu kapitału Tier I)	-96 160
3.	Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i aktywów powierniczych) (suma wierszy 1 i 2)	24 364 107
Ekspozycje z tytułu instrumentów pochodnych		
4.	Koszt odtworzenia związany z wszystkimi transakcjami na instrumentach pochodnych (tj. z pominięciem kwalifikującego się zmiennego depozytu zabezpieczającego w gotówce)	37 680
5.	Kwoty narzutu w odniesieniu do potencjalnej przyszłej ekspozycji związanej z wszystkimi transakcjami na instrumentach pochodnych (metoda wyceny według wartości rynkowej)	2 138
EU-5a	Ekspozycja obliczona według metody wyceny pierwotnej ekspozycji	
6.	Ubruttowanie zapewnionego zabezpieczenia instrumentów pochodnych, jeżeli odliczono je od aktywów bilansowych zgodnie z mającymi zastosowanie standardami rachunkowości	
7.	(Odliczenia aktywów wierzytelności w odniesieniu do zmiennego depozytu zabezpieczającego w gotówce zapewnionego w transakcjach na instrumentach pochodnych)	
8.	(Wyłączone ekspozycje z tytułu transakcji rozliczanych za pośrednictwem klienta w odniesieniu do składnika rozliczanego z kontrahentem centralnym)	
9.	Skorygowana skuteczna wartość nominalna wystawionych kredytowych instrumentów pochodnych	
10.	(Skorygowana skuteczna wartość nominalna kompensat i odliczeń narzutów w odniesieniu do wystawionych kredytowych instrumentów pochodnych)	
11.	Całkowite ekspozycje z tytułu instrumentów pochodnych (suma wierszy 4–10)	39 818
Ekspozycje z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych		
12.	Aktywa z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych brutto (bez uwzględnienia kompensowania), po korekcie z tytułu transakcji księgowych dotyczących sprzedaży	
13.	(Skompensowane kwoty zobowiązań gotówkowych i wierzytelności gotówkowych w odniesieniu do aktywów z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych brutto)	

Lp.	Wyszczególnienie	Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w Rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych
14.	Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta w odniesieniu do aktywów z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych	
EU-14a	Odstępstwo dotyczące transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych: Ekspozycja na ryzyko kredytowe kontrahenta zgodnie z art. 429b ust. 4 i art. 222 rozporządzenia (UE) nr 575/2013	
15.	Ekspozycje z tytułu transakcji zawieranych poprzez pośrednika	
EU-15a	(Wyłączone ekspozycje z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych rozliczanych za pośrednictwem klienta w odniesieniu do składnika rozliczanego z kontrahentem centralnym)	
16.	Całkowite ekspozycje z tytułu transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych (suma wierszy 12–15a)	0
Inne ekspozycje pozabilansowe		
17.	Ekspozycje pozabilansowe wyrażone wartością nominalną brutto	1 920 438
18.	(Korekty z tytułu konwersji na kwoty ekwiwalentu kredytowego)	-1 510 908
19.	Inne ekspozycje pozabilansowe (suma wierszy 17 i 18)	409 530
Ekspozycje wyłączone zgodnie z art. 429 ust. 7 i 14 rozporządzenia (UE) nr 575/2013 (bilansowe i pozabilansowe)		
EU-19a	(Wyłączenie ekspozycji wewnątrz grupy (na zasadzie nieskonsolidowanej) zgodnie z art. 429 ust. 7 rozporządzenia (UE) nr 575/2013 (bilansowych i pozabilansowych))	
EU-19b	(Ekspozycje wyłączone zgodnie z art. 429 ust. 14 rozporządzenia (UE) nr 575/2013 (bilansowe i pozabilansowe))	
Kapitał i miara ekspozycji całkowitej		
20.	Kapitał Tier I	648 949
21.	Miara ekspozycji całkowitej składającej się na wskaźnik dźwigni (suma wierszy 3, 11, 16, 19, EU-19a i EU-19b)	24 813 455
Wskaźnik dźwigni		
22.	Wskaźnik dźwigni	2,62%
Wybór przepisów przejściowych i kwota wyłączonych pozycji powierniczych		
EU-23	Wybór przepisów przejściowych na potrzeby określenia miary kapitału	Przejściowe
EU-24	Kwota wyłączonych pozycji powierniczych zgodnie z art. 429 ust. 11 rozporządzenia (UE) nr 575/2013	-

Tabela 19. Podział ekspozycji bilansowych (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłączonych) zgodnie z tabelą LRSpl z Rozporządzenia 2016/200, według stanu na 31.12.2017 r. (w tys. zł)

Lp.	Wyszczególnienie	Ekspozycje wskaźnika dźwigni określone w Rozporządzeniu w sprawie wymogów kapitałowych
EU-1	Całkowite ekspozycje bilansowe (z wyłączeniem instrumentów pochodnych, transakcji finansowanych z użyciem papierów wartościowych i ekspozycji wyłączonych), w tym:	24 460 267
EU-2	Ekspozycje zaliczane do portfela handlowego	
EU-3	Ekspozycje zaliczane do portfela bankowego, w tym:	24 460 267
EU-4	Obligacje zabezpieczone	
EU-5	Ekspozycje traktowane jako ekspozycje wobec państwa	12 618 833
EU-6	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych, wielostronnych banków rozwoju, organizacji międzynarodowych i podmiotów sektora publicznego, których nie traktuje się jak państwa	1 777 090
EU-7	Instytucje	1 468 577
EU-8	Zabezpieczone hipotekami na nieruchomościach	1 024 288
EU-9	Ekspozycje detaliczne	2 026 266
EU-10	Przedsiębiorstwa	2 639 503
EU-11	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 449 441
EU-12	Pozostałe ekspozycje (np. kapitałowe, sekurytyzacyjne i inne aktywa niegenerujące zobowiązania kredytowego)	1 456 269

Na wielkość wskaźnika dźwigni w roku 2017 wpływ miały następujące czynniki:

- wzrost wartości ekspozycji głównie z tytułu innych aktywów (ekspozycji bilansowych Grupy),
- wzrost kapitału Tier I w rezultacie przede wszystkim wzmocnienia kapitałowego w formie emisji akcji, oraz korzystniejszej wyceny instrumentów finansowych zaliczanych do portfela dostępnego do sprzedaży.

Zarządzanie ryzykiem nadmiernej dźwigni finansowej

Ryzyko nadmiernej dźwigni wynika z podatności na zagrożenia z powodu dźwigni finansowej, które mogą wymagać podjęcia niezamierzonych działań korygujących plan finansowy, w tym awaryjnej sprzedaży aktywów mogącej przynieść straty lub spowodować konieczność korekty wyceny pozostałych aktywów. Do podstawowych zadań

Banku, jako podmiotu dominującego w Grupie, należy zapewnienie odpowiedniego poziomu płynności całemu Zrzeszeniu Banku. Równocześnie, zgodnie z Umową Zrzeszenia, zrzeszone banki spółdzielcze mają obowiązek lokowania w Banku nadwyżek środków finansowych, które są lokowane przez Bank w bezpieczne, tj. niegenerujące ryzyka kredytowego, papiery wartościowe. W efekcie, Bank pozbawiony jest możliwości swobodnego zarządzania istotną częścią swojej sumy bilansowej. Ze względu na uwarunkowany zewnętrznymi przepisami model biznesowy przyjęto, że Bank zarządza ryzykiem dźwigni nie uwzględniając aktywów oraz pozycji pozabilansowych, niezbędnych do zapewnienia odpowiedniego poziomu płynności Zrzeszenia.

Proces zarządzania ryzykiem nadmiernej dźwigni został uregulowany w przepisach wewnętrznych Banku dotyczących adekwatności kapitałowej na poziomie Polityki oraz Instrukcji. Ryzyko nadmiernej dźwigni jest monitorowane i podlega ocenie istotności w okresach kwartalnych. Jest ono raportowane w ramach sprawozdań dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zarządzania ryzykiem przekazywanych KZAIp, Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej Banku. Przyjmuje się, że Bank będzie zachowywał wewnętrzny limit ekspozycji na ryzyko nadmiernej dźwigni, a tym samym nie będzie wyznaczał kapitału wewnętrznego na jego pokrycie. Ryzyko nadmiernej dźwigni podlega corocznemu przeglądowi i weryfikacji, w ramach realizowanych przeglądów procedur i metodologii wewnętrznych.

6. Informacje o zasadach zarządzania ryzykiem

Oświadczenie Zarządu

Grupa Kapitałowa Banku BPS S.A. prowadząc działalność operacyjną narażona jest na różne rodzaje ryzyka bankowego, wśród których za kluczowe uznaje się: ryzyko kredytowe, ryzyko płynności oraz ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej. W zorganizowanym procesie zarządzania ryzykiem uczestniczą organy Banku, wyznaczone komitety i komórki organizacyjne oraz pracownicy. Strategiczne cele określa Rada Nadzorcza, która ponadto ocenia skuteczność działań Zarządu Banku, mających na celu zapewnienie efektywności procesu zarządzania ryzykiem. Podstawowym celem zarządzania ryzykiem bankowym, poprzez utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji, jest:

- 1) ochrona wartości kapitału akcjonariuszy;
- 2) ochrona depozytów klientów;
- 3) wsparcie Banku w prowadzeniu efektywnej działalności.

Celem zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka bankowego w Grupie Kapitałowej i Banku BPS S.A. jest m.in. w zakresie:

- 1) ryzyka kredytowego – ograniczenie strat na portfelu kredytowym oraz minimalizacja ryzyka wystąpienia ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości, przy zachowaniu oczekiwanego poziomu dochodowości i wartości portfela kredytowego;

- 2) ryzyka płynności – zapewnienie wywiązywania się z bieżących i przyszłych (również potencjalnych) zobowiązań z uwzględnieniem charakteru prowadzonej działalności Banku Zrzeszającego oraz potrzeb mogących się pojawić w wyniku zmian otoczenia rynkowego, poprzez kształtowanie struktury bilansu oraz zobowiązań pozabilansowych w sposób zabezpieczający dostęp do niezbędnej kwoty środków finansowych;
- 3) ryzyka stopy procentowej – ograniczanie potencjalnych strat z tytułu zmian rynkowych stóp procentowych do akceptowalnego poziomu poprzez kształtowanie odpowiednio dopasowanej struktury pozycji bilansowych i pozabilansowych;
- 4) ryzyka walutowego – minimalizowanie ewentualnych strat z tytułu zmian kursów walut poprzez kształtowanie zrównoważonej struktury walutowej pozycji bilansowych oraz pozabilansowych;
- 5) ryzyka operacyjnego – optymalizacja efektywności operacyjnej poprzez obniżenie strat operacyjnych, racjonalizację kosztów, jak również zwiększenie szybkości i adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne;
- 6) ryzyka braku zgodności – zapewnienie przestrzegania przez Bank prawa, przyjętych standardów postępowania oraz funkcjonowania Banku jako instytucji godnej zaufania, uczciwej i rzetelnej, poprzez eliminowanie ryzyka braku zgodności, przeciwdziałanie możliwości wystąpienia utraty reputacji lub wiarygodności Banku oraz przeciwdziałanie ryzyku wystąpienia strat finansowych lub sankcji prawnych mogących być rezultatem naruszenia przepisów i norm postępowania;
- 7) ryzyka strategicznego – utrzymywanie na akceptowalnym poziomie negatywnych konsekwencji finansowych spowodowanych decyzjami błędnymi lub podjętymi na podstawie niewłaściwej oceny, bądź niepodjęciem właściwych decyzji dotyczących kierunku rozwoju strategicznego Banku;
- 8) ryzyka modeli – zapewnienie poprawności funkcjonowania modeli, w tym zgodności stosowanych metodyk z regulacjami zewnętrznymi i wewnętrznymi.

Poziom tolerancji na ryzyko bankowe ustalany jest w formie ilościowych strategicznych limitów tolerancji dla wskazanych rodzajów ryzyka Banku. Ponadto, w odrębnych przepisach wewnętrznych Bank ustala i monitoruje dodatkowe wartości progowe dla poszczególnych rodzajów ryzyka, dla których zostały określone strategiczne limity tolerancji. Osiągnięcie lub przekroczenie wartości progowych ryzyka wymaga uruchomienia lub intensyfikacji działań, mających na celu niedopuszczenie do przekroczenia limitów strategicznych.

Według stanu na 31.12.2017 r. nie zostały dotrzymane strategiczne limity tolerancji dla ryzyka kredytowego w zakresie:

- 1) udziału kredytów przeterminowanych w kredytach ogółem, wyznaczonego na poziomie poniżej 13,66 % (wykonanie 14,12 %);
- 2) kosztu ryzyka, wymaganego na poziomie poniżej 1,23 % (wykonanie 1,51 %).

Koszt ryzyka Bank definiuje zgodnie z poniższym wzorem:

$$\frac{\sum \left(\begin{array}{l} \text{wynik na odpisach z tytułu utraty wartości kapitału portfela aktywów} \\ + \text{wynik na odpisach z tytułu utraty wartości odsetek portfela aktywów} \end{array} \right)}{\text{średni stan wartości bilansowej brutto portfela aktywów}^*}$$

gdzie:

– licznik obejmuje sumę wartości z ostatnich 12 miesięcy,

– mianownik stanowi średnia stanów z końców ostatnich 12 miesięcy

* portfel aktywów obejmuje portfel kredytów ** oraz komunalne i komercyjne papiery dłużne z portfela dostępnego do sprzedaży

** portfel kredytów obejmuje kredyty i obligacje utrzymywane do zapadalności niebędące w publicznym obrocie

Przekroczenia wewnętrznych limitów tolerancji dla ryzyka kredytowego nie zagrażały bezpieczeństwu funkcjonowania Banku. Bank dokonał analizy przyczyn tych przekroczeń i na jej podstawie określił zasady postępowania, mające na celu zminimalizowanie ryzyka wystąpienia ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości oraz ograniczenie strat na portfelu kredytowym. Zintensyfikowano realizowane konsekwentnie przez Bank działania w obszarze restrukturyzacji i windykacji, między innymi poprzez zmiany w organizacji procesów, pozwalające na szybszą redukcję wartości portfela kredytów ze stwierdzoną przesłanką utraty wartości, w tym sprzedaż portfeli kredytów niepracujących.

Zarząd Banku BPS S.A. oświadcza, że stosowane metody zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia strategii Banku, a zakres ogłaszanych informacji jest adekwatny do profilu ryzyka Banku i Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. Działania prowadzone przez Bank w związku z realizacją programu postępowania naprawczego, obejmujące również zmiany w zakresie zarządzania ryzykiem, w tym w szczególności dotyczące poprawy jakości zarządzania ryzykiem kredytowym, wpłynęły pozytywnie na poprawę bezpieczeństwa oraz stabilizację sytuacji finansowej Banku w 2017 r.

6.1. Kontrola wewnętrzna

Celem systemu kontroli wewnętrznej funkcjonującego w Banku jest zapewnienie zgodności jego działania z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi, skuteczności i efektywności działania, wiarygodności sprawozdawczości finansowej oraz przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w Banku.

Bank posiada system kontroli wewnętrznej dostosowany do struktury organizacyjnej, który obejmuje jednostki i komórki organizacyjne Banku oraz podmioty zależne z Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. Audyt przeprowadza się z zachowaniem powszechnie obowiązujących przepisów prawa i przepisów wewnętrznych Banku, w tym Polityki audytu wewnętrznego Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz Regulaminu Kontroli Wewnętrznej Banku BPS S.A.

W 2017 r., w ramach systemu kontroli wewnętrznej, w poszczególnych komórkach i jednostkach organizacyjnych Banku przeprowadzane były kontrole funkcjonalne (bieżące i następne) oraz niezależny audyt.

Kontrole funkcjonalne następne miały charakter planowy, określane samodzielnie przez kierujących poszczególnymi komórkami i jednostkami organizacyjnymi, a ich częstotliwość powiązana była z oceną istotności ponoszonego ryzyka z uwzględnieniem obszarów obarczonych wyższym ryzykiem, zdefiniowanych w Zarządzeniu Prezesa Zarządu Banku. Planowanie odbywało się w okresie rocznym, a wyniki kontroli i zidentyfikowane nieprawidłowości sprawozdawane były półrocznie. Wzorem lat ubiegłych przygotowana była ujednoczona tematyka, zakresy i wielkości prób w zakresie kontroli funkcjonalnych przeprowadzanych w oddziałach Banku. We wszystkich oddziałach stosowany był jednorodny plan kontroli następnej oraz wybranych elementów kontroli bieżącej w ramach mitygacji ryzyka operacyjnego na rok 2017.

Audyt w Banku w 2017 r. realizowany był przez Departament Audytu Banku BPS S.A. oraz Departament Audytu Dużych Banków SSOZ BPS w ramach wspólnie opracowanego planu audytowego. W jednostkach i komórkach organizacyjnych Banku BPS S.A. oraz w spółkach zależnych przeprowadzono łącznie 27 badań audytowych. Zakres przeprowadzonych audytów problemowych obejmował m.in.:

- 1) kredytowe aktywa dochodowe;
- 2) działalność depozytową oraz operacje bankowe, w tym: prawidłowość podejmowanych działań dotyczących operacji kasowych i przelewów, likwidacji lokat terminowych;
- 3) wprowadzenie zaleceń Rekomendacji D KNF w komórkach organizacyjnych Centrali Banku BPS S.A.;
- 4) działalność dealerską;
- 5) kredyty z dopłatą z BGK;
- 6) konsorcja bankowe w Grupie BPS;
- 7) proces walidacji modeli;
- 8) badanie funkcjonalności zaimplementowanej w systemie do zarządzania informacją i zdarzeniami bezpieczeństwa (SIEM);
- 9) zarządzanie ryzykiem operacyjnym;
- 10) nadzór właścicielski nad spółkami z Grupy BPS;
- 11) zarządzanie uprawnieniami systemów informatycznych w Banku BPS S.A.;
- 12) spółki zależne Banku (BPS Doradztwo S.A.);
- 13) ryzyko płynności;

- 14) ryzyko ciągłości działania;
- 15) duże zaangażowania;
- 16) zarządzanie projektami;
- 17) zarządzanie ryzykiem kapitałowym i przegląd ICAAP.

Począwszy od stycznia 2018 r. audyt w pełnym zakresie jest wykonywany przez Spółdzielnię Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.

Bank realizował zadania audytowe według jednolitych zasad zgodnych ze standardami audytowymi obowiązującymi na rynku. Takie podejście wpływało na sprawny przebieg procesu audytowego oraz transparentność jego dokumentowania. Wiązało się to z zastosowaniem harmonogramu realizacji zadań audytowych, rejestru kontroli postępu prac i terminowości realizacji poszczególnych jego faz, porównywalnych ocen jakości zarządzania w każdym z audytowanych obszarów i oceny ryzyka dla Banku oraz oceny wykonanego zadania audytowego przeprowadzanej przez jednostkę/komórkę audytowaną po jego zakończeniu.

W 2017 r. rozpoczął się proces budowy nowej organizacji systemu kontroli wewnętrznej, dostosowanej do nowych wymogów regulacyjnych według modelu trzech linii obrony, mający na celu zmianę funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej w Banku. W związku z powyższym powołano Zespół Zadaniowy ds. wdrożenia w Banku matrycy funkcji kontroli. Zakończono prace w zakresie wyodrębnienia i określenia zasad funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej w Banku. Zarząd Banku 28.12.2017 r. przyjął Instrukcję systemu kontroli wewnętrznej w Banku określającą organizację i zasady funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej, zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą w dniu 29.01.2018 r. (z terminem obowiązywania od 01.01.2018 r.), w tym odpowiedzialność organów Banku, role komórek/jednostek organizacyjnych na poszczególnych liniach obrony, zakres zadań zapewniających funkcjonowanie matrycy funkcji kontroli, zasady monitorowania, raportowania i oceny skuteczności mechanizmów kontrolnych w procesach realizowanych w Banku. W ramach matrycy funkcji kontroli zdefiniowane są procesy istotne, w których wyodrębnione zostały podprocesy, zadania i czynności, zidentyfikowane oraz opisane występujące mechanizmy kontrolne wraz z komórkami je stosującymi, przypisane atrybuty, pełniona rola oraz istotność poszczególnych mechanizmów kontrolnych. Każdemu mechanizmowi kontrolnemu przypisane są stosowane sposoby jego monitorowania, tj. weryfikacja bieżąca i/lub testowanie poziome czy pionowe wraz ze wskazaniem częstotliwości. Opis funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej w Banku przedstawiony jest w Zasadach systemu kontroli wewnętrznej w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A., które podlegają ujawnianiu, zgodnie z wymogami Rekomendacji H KNF i umieszczone są na stronie internetowej Banku.

W ramach systemu kontroli wewnętrznej w Banku funkcjonuje Biuro Zgodności (BZ), umiejscowione w Pionie Zarządzania Bankiem i podległe bezpośrednio Prezesowi Banku BPS S.A. Celem funkcjonowania BZ jest ograniczenie ryzyka braku zgodności w działalności Banku, z uwzględnieniem najlepszych standardów postępowania. Zapewnienie zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi realizowane jest poprzez: stosowanie mechanizmów kontrolnych i monitorowanie ich przestrzegania przez pierwszą linię obrony oraz zarządzanie ryzykiem braku zgodności, tj. identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie wielkości i poziomu ryzyka, rozumianego jako skutki nieprzestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych. BZ swoje zadania realizuje w szczególności w obszarach: ochrony konsumentów, działalności konkurencyjnej pracowników Banku, konfliktów interesów, obowiązków informacyjnych względem klientów

Banku, skarg i reklamacji, działalności Banku podlegającej wymogom wynikającym z przepisów regulujących funkcjonowanie rynków instrumentów finansowych (np. wymóg klasyfikacji klientów, testów odpowiedniości i adekwatności, wymogi odnośnie odpowiedniego doradztwa inwestycyjnego), przeciwdziałania manipulacjom rynkowym, przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz przestrzegania sankcji międzynarodowych.

6.2. Ryzyko kredytowe

6.2.1. Cele i strategie w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie

Głównym celem zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie jest podejmowanie wyważonego ryzyka poprzez jego właściwą identyfikację, pomiar i agregację, a także ustanawianie limitów ograniczających ryzyko, z uwzględnieniem zarówno uwarunkowań makroekonomicznych i profilu działalności Grupy, jak również celów strategicznych i biznesowych. W realizacji powyższego celu istotne znaczenie odgrywa ostrożnościowe podejście do oceny ryzyka kredytowego, uwzględniające identyfikację i ocenę źródeł jego występowania (zarówno aktualnych jak i potencjalnych) oraz przyjmowanie płynnych zabezpieczeń o wysokiej wartości.

Kluczowym zadaniem realizowanym w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym jest utrzymywanie poziomu ryzyka w ramach przyjętego poziomu tolerancji, który oznacza możliwość materializacji ryzyka i poniesienia strat w zakresie akceptowalnym przez Grupę.

Proces zarządzania ryzykiem w Grupie zawiera elementy identyfikacji, pomiaru i oceny, prognozowania i monitorowania, raportowania i kontroli podejmowanego ryzyka kredytowego. Metody zarządzania ryzykiem oraz systemy pomiaru ryzyka dostosowane są do skali i złożoności ryzyka, aktualnie prowadzonej i planowanej działalności oraz otoczenia, w którym działa Grupa. Proces ten odbywa się w ramach zdefiniowanych zakresów odpowiedzialności, zgodnie z przepisami wewnętrznymi oraz z wykorzystaniem odpowiedniej infrastruktury informatycznej. Ryzyko kredytowe Grupy Kapitałowej wynika głównie z działalności kredytowej w segmencie klientów korporacyjnych, małych i średnich przedsiębiorstw oraz klientów detalicznych.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie realizowane jest zgodnie z obowiązującą strategią zarządzania ryzykiem i przyjętą polityką zarządzania ryzykiem z uwzględnieniem doświadczeń i dobrych praktyk sektora bankowego.

Grupa dokłada wszelkich starań, aby system zarządzania ryzykiem funkcjonował w sposób spójny i efektywny oraz działał na podstawie przyjętych strategii, polityk, procedur, instrukcji i regulaminów, zgodnych z obowiązującym prawem i regulacjami nadzorczymi.

6.2.2. Struktura i organizacja systemu zarządzania ryzykiem kredytowym

Zarządzanie ryzykiem kredytowym i utrzymywanie go na bezpiecznym poziomie ma fundamentalne znaczenie dla wyników prowadzonej działalności i stabilności funkcjonowania Grupy. Obowiązujący w Grupie system zarządzania ryzykiem zapewnia rozdzielenie funkcji pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka od działalności biznesowej związanej z podejmowaniem ryzyka.

Głównymi uczestnikami systemu zarządzania ryzykiem w Grupie są:

- 1) Rada Nadzorcza - odpowiedzialna za nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem, w tym w szczególności zatwierdzanie strategii i polityk zarządzania ryzykiem, jak również zatwierdzanie struktury organizacyjnej dostosowanej do wielkości ponoszonego ryzyka;
- 2) Zarząd - odpowiedzialny za wdrożenie i funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem poprzez wdrożenie niezbędnych procedur i narzędzi, zgodnie z zasadami określonymi w strategiach poszczególnych spółek;
- 3) Zarząd Banku oraz Komitety Kredytowe (w zależności od łącznego zaangażowania Grupy Kapitałowej w ekspozycje kredytowe kontrahenta) - poprzez podejmowanie decyzji dotyczącej zgody na realizowanie przez spółkę zależną transakcji, generującej ryzyko kredytowe;
- 4) jednostki i komórki organizacyjne - dedykowane do zarządzania ryzykiem, odpowiedzialne za pomiar, ocenę, weryfikację oraz cykliczne monitorowanie i raportowanie ekspozycji na poszczególne rodzaje ryzyka.

System zarządzania ryzykiem stanowi jeden z ważniejszych elementów zarządzania działalnością Grupy. Ma on na celu: identyfikację i ocenę różnych rodzajów ryzyka związanych z działalnością poszczególnych segmentów biznesowych i Grupy jako całości, kontrolę i ograniczanie ryzyka, zapewnienie zgodności działalności Grupy z wymogami regulacyjnymi oraz optymalizację wykorzystania kapitału wewnętrznego i regulacyjnego Grupy. Stopień zaangażowania wyżej wymienionych organów, komitetów i komórek organizacyjnych Banku w ocenę ryzyka kredytowego pojedynczej ekspozycji jest dostosowywany do skali oraz specyfiki działalności poszczególnych spółek zależnych wchodzących w skład Grupy Kapitałowej i jest określony w ich regulacjach wewnętrznych.

W celu zwiększenia skuteczności procesu zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczych transakcji kredytowych oraz oceny wiarygodności klientów, Grupa kontynuuje współpracę ze ZBP, BIK S.A. oraz Biurem Informacji Gospodarczej - instytucjami zewnętrznymi oferującymi systemy wspomagające zarządzanie ryzykiem kredytowym.

6.2.3. Zasady polityki stosowania zabezpieczeń i ograniczania ryzyka

Funkcjonująca w Grupie polityka zabezpieczeń ma na celu należyte zabezpieczenie interesu Grupy poprzez ustanawianie zabezpieczeń umożliwiających wysoki stopień odzysku z wierzytelności w przypadku konieczności prowadzenia działań windykacyjnych.

Regulacje wewnętrzne dotyczące zabezpieczeń wprowadzają obowiązek spełnienia wymagań w zakresie uznawalności prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych i koncentrują się na:

- 1) skutecznym ustanawianiu zabezpieczenia, które w przypadku wystąpienia niewypłacalności klienta umożliwiają sprawne przeprowadzenie procesów windykacyjnych;
- 2) monitorowaniu wartości zabezpieczeń w całym okresie kredytowania, z odpowiednią częstotliwością zapewniającą aktualną informację w zakresie wartości przyjętych prawnych form zabezpieczenia;
- 3) zgodności działania z obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie.

Polityka zabezpieczeń stosowana przez Bank oraz te spółki z Grupy, których działalność związana jest z finansowaniem podmiotów gospodarczych i osób fizycznych, przy podejmowaniu decyzji o udzieleniu produktu niosącego ryzyko kredytowe, nakierowana jest na ochronę interesów Grupy.

Cel ten osiągany jest między innymi poprzez ustanawianie pełnego zabezpieczenia, adekwatnego do podejmowanego ryzyka, o jak najwyższej jakości oraz obowiązującego w całym okresie trwania zabezpieczanej wierzytelności.

Podmioty Grupy oceniają jakość zabezpieczenia według jego płynności, aktualnej wartości rynkowej, wpływu na poziom tworzonych odpisów i ograniczenie utraty wartości portfela kredytowego oraz ze względu na możliwość zmniejszenia wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego.

W ocenie przedmiotu zabezpieczenia brana jest pod uwagę jego wartość możliwa do uzyskania podczas ewentualnego postępowania windykacyjnego, z uwzględnieniem ograniczeń prawnych, ekonomicznych oraz innych mogących wpływać na rzeczywistą możliwość zaspokojenia ewentualnych roszczeń.

Grupa stosuje szeroką gamę zabezpieczeń prawnie dozwolonych, wykorzystując zarówno zabezpieczenia rzeczowe jak i osobiste.

Wybór formy zabezpieczenia oraz jego poziom uzależnione są od oceny ryzyka kredytowego związanego z zawieraną transakcją, w szczególności od:

- 1) rodzaju kredytu, wysokości zaangażowania oraz okresu kredytowania;
- 2) sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy;
- 3) statusu prawnego kredytobiorcy;
- 4) płynności zabezpieczenia oraz realnej możliwości zaspokojenia roszczeń kredytodawcy z przyjętego zabezpieczenia w możliwie krótkim czasie;
- 5) cech danego zabezpieczenia, wynikającego z przepisów prawa w zakresie sposobu ustanowienia zabezpieczenia, zakresu odpowiedzialności, trybu egzekucji należności, kolejności zaspokojenia roszczeń;
- 6) stanu i wartości rynkowej przedmiotów zabezpieczenia oraz ich podatności na deprecjację w okresie utrzymywania zabezpieczenia;
- 7) kosztu ustanowienia zabezpieczenia.

Istotnym elementem polityki zabezpieczeń jest cykliczne monitorowanie przez podmioty Grupy Kapitałowej ustanowionych zabezpieczeń w celu wczesnej identyfikacji sygnałów ostrzegawczych oraz podjęcia stosownych działań ograniczających ryzyko kredytowe i gwarantujących uzyskanie planowanych przychodów z udzielonej ekspozycji kredytowej.

W przypadku pogorszenia się sytuacji majątkowej, ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy, istotnego obniżenia się wartości zabezpieczeń lub wystąpienia innego rodzaju zagrożenia terminowej spłaty zabezpieczonej wierzytelności, poprzez odpowiednie postanowienia w umowie o zawarciu transakcji kredytowej, Grupa dąży do ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia.

6.2.4. Informacje dotyczące ekspozycji przeterminowanych i z utratą wartości

Ekspozycje przeterminowane

Grupa kwalifikuje ekspozycję jako przeterminowaną w przypadku, gdy kredytobiorca nie ureguluje płatności dotyczącej kapitału i/lub odsetek w umownym terminie wymagalności, określonym w umowie. Ekspozycja staje się przeterminowaną w całości, bez względu czy opóźnienie w spłacie dotyczy całej wierzytelności, czy tylko jej części.

Ekspozycja z utratą wartości

Grupa kwalifikuje ekspozycję jako ekspozycję z utratą wartości w przypadku zidentyfikowania przesłanki trwałej utraty wartości. Przesłanki utraty wartości zdefiniowane zostały zgodnie z regulacjami Komitetu Bazylejskiego, według Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (MSR 39) oraz Rekomendacją R.

Grupa stosuje jednolitą definicję niewykonania zobowiązania (status Default) oznaczającą wystąpienie utraty wartości ekspozycji zarówno dla celów kalkulacji odpisów impairmentowych jak i w procesie szacowania poziomu wymogu kapitałowego. Powyższa definicja jest zgodna z definicją niewykonania zobowiązania zawartą w Rozporządzeniu CRR.

W procesie pomiaru utraty wartości Grupa uwzględnia zalecenia zewnętrznych organów nadzorczych, w szczególności normy ostrożnościowe rekomendowane przez Komisję Nadzoru Finansowego.

Do kalkulacji i oszacowania straty z tytułu odpisów aktualizujących Grupa wykorzystuje metodę indywidualną dla ekspozycji kredytowych indywidualnie istotnych i metodę portfelową dla ekspozycji kredytowych indywidualnie nieistotnych.

Dla potrzeb oszacowania oczekiwanych przepływów pieniężnych z ekspozycji kredytowych Grupa dokonuje kalkulacji współczynników portfelowych - PD, LGD, CCF.

Dla metody indywidualnej stosowane są dwa scenariusze przepływów, tj. przepływy związane z odzyskami ze sprzedaży zabezpieczeń oraz przepływy związane ze spłatami klienta z innych źródeł niż zabezpieczenia (np. spłaty własne). Średnia ważona wartości bieżącej przyszłych przepływów z tych scenariuszy stanowi wartość pomniejszającą odpis.

Tabela 20. Jakość kredytowa ekspozycji według kategorii ekspozycji i instrumentu na dzień 31.12.2017 r. (w tys. zł) [EU CR1-A]

	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)
	Wartości bilansowe brutto						
	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	Ekspozycje, których nie dotyczy niewykonanie zobowiązania	Korekta z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego	Korekta z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego	Skumulowane umorzenia	Narzuły wynikające z korekt z tytułu ryzyka kredytowego w okresie	Wartości netto (a+b-c-d)
1. Rządy centralne lub banki centralne		12 618 833					12 618 833
2. Samorządy terytorialne		1 788 355		3 329		1 190	1 785 026
3. Podmioty sektora publicznego		985					985
4. Wielostronne banki rozwoju							
5. Organizacje międzynarodowe							
6. Instytucje		2 568 412		220		11 854	2 568 192
7. Przedsiębiorstwa	31 735	3 157 214	21 423	58 535		18 891	3 108 991
8. w tym: MŚP	4 411	1 762 415		12 795		17 678	1 754 031
9. Detaliczne	2	2 254 130		11 420	7	5 281	2 242 712
10. w tym: MŚP	1	967 218		7 085		4 232	960 134
11. Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości		1 094 164		1 949		2 130	1 092 215
12. w tym: MŚP		462 565		806		23	461 759
13. Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 448 873	1 551	464 124	1 055	142 458	264 002	985 245
14. Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem							
15. Obligacje zabezpieczone							
16. Należności od instytucji i przedsiębiorstw o krótkoterminowej ocenie kredytowej							
17. Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania		257 637		1 317			256 320
18. Ekspozycje w papierach kapitałowych	2 033	10 572	2 033				10 572
19. Inne ekspozycje		1 186 026		9 231			1 176 795
20. Metoda standardowa ogółem	1 482 643	24 937 879	487 580	87 056	142 465	303 348	25 845 886
21. Łącznie	1 482 643	24 937 879	487 580	87 056	142 465	303 348	25 845 886
22. w tym: pożyczki	1 076 196	7 207 418	439 724	54 669	142 465	303 348	7 789 221
23. w tym: dłużne papiery wartościowe		378 898	0	8 981			369 917
24. w tym: ekspozycje pozabilansowe	54	595 106	45	1 471			593 644

Tabela 21. Jakość kredytowa ekspozycji według rodzaju kontrahenta lub branży na dzień 31.12.2017 r. (w tys. zł) [EU CR1-B]

	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)
	Wartości bilansowe brutto		Korekta z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego	Korekta z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego	Skumulowane umorzenia	Narzuty wynikające z korekt z tytułu ryzyka kredytowego w okresie	Wartości netto (a+b-c-d)
	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	Ekspozycje, których nie dotyczy niewykonanie zobowiązania					
1. Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	782	1 777 155	780	3 326	0	1 153	1 773 831
2. Budownictwo	417 790	651 397	150 476	12 055	32 581	106 029	906 656
3. Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	4 968	23 205	1 173	295	441	1 710	26 705
4. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	36 316	15 058 788	33 629	37 191	36 122	14 250	15 024 284
5. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	8 841	176 132	2 958	361	956	1 831	181 654
6. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	4 025	70 542	1 781	377	4	1 614	72 409
7. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	7 797	9 648	5 460	30	331	260	11 955
8. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	135 112	598 596	32 757	1 972	594	24 888	698 979
9. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	125 671	539 151	10 168	5 423	954	11 802	649 231
10. Edukacja	28 238	12 324	301	63	1	31	40 198
11. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	20	0	20	0	0	0	0
12. Górnictwo i wydobywanie	3 815	41 031	501	85	221	6	44 260
13. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	182 324	726 996	58 220	4 329	10 455	47 335	846 771
14. Informacja i komunikacja	10 667	11 425	5 519	267	471	2 904	16 306
15. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	11 667	142 494	288	386	2	1 713	153 487
16. Pozostała działalność usługowa	5 886	21 734	615	118	75	90	26 887
17. Przetwórstwo przemysłowe	261 644	842 345	78 489	5 093	49 316	33 286	1 020 407
18. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	105 558	673 516	40 948	1 429	4 260	25 667	736 697
19. Transport i gospodarka magazynowa	35 204	188 768	14 311	832	566	4 133	208 829
20. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	26 195	30 828	9 958	82	6	15 579	46 983
21. Inne usługi	70 123	3 341 804	39 228	13 342	5 107	9 067	3 359 357
22. Łącznie	1 482 643	24 937 879	487 580	87 056	142 465	303 348	25 845 886

Tabela 22. Jakość kredytowa ekspozycji w podziale geograficznym na dzień 31.12.2017 r. (w tys. zł) [EU CR1-C]

	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)
	Wartości bilansowe brutto		Korekta z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego	Korekta z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego	Skumulowane umorzenia	Narzuły wynikające z korekt z tytułu ryzyka kredytowego w okresie	Wartości netto (a+b-c-d)
	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	Ekspozycje, których nie dotyczy niewykonanie zobowiązania					
1. Dolnośląskie	265 650	1 420 983	78 115	6 082	5 877	45 093	1 602 436
2. Kujawsko-pomorskie	16 484	157 786	5 242	481	325	950	168 547
3. Lubelskie	95 394	763 641	14 500	2 077	1 431	13 550	842 458
4. Lubuskie	26 209	139 381	4 758	511	1 773	5 534	160 321
5. Łódzkie	18 439	240 022	7 827	1 016	2 140	4 130	249 618
6. Małopolskie	86 902	952 931	19 129	7 855	4 368	11 902	1 012 849
7. Mazowieckie	616 320	18 299 043	276 914	60 046	122 770	110 530	18 578 403
8. Opolskie	990	279 465	312	832	127	709	279 311
9. Podkarpackie	149 696	713 198	40 749	1 442	743	86 875	820 703
10. Podlaskie	16 315	327 757	2 520	905	1 337	2 427	340 647
11. Pomorskie	7 023	335 329	1 139	706	111	706	340 507
12. Śląskie	23 285	409 854	3 953	1 931	454	5 852	427 255
13. Świętokrzyskie	21 621	249 309	2 880	642	585	1 260	267 408
14. Warmińsko-mazurskie	121 920	585 211	25 222	1 475	331	12 034	680 434
15. Zachodnio-pomorskie	16 395	63 969	4 320	1 055	93	1 796	74 989
16. Łącznie	1 482 643	24 937 879	487 580	87 056	142 465	303 348	25 845 886

Tabela 23. Struktura czasowa ekspozycji przeterminowanych na dzień 31.12.2017 r. (w tys. zł) [EU CR1-D]

	Wartości bilansowe brutto					
	≤30 dni	>30 dni, ≤60 dni	>60 dni, ≤90 dni	>90 dni, ≤180 dni	>180 dni, ≤1 rok	> 1 rok
1. Kredyty	113 308	206 813	21 780	67 194	94 023	914 979
2. Dłużne papiery wartościowe	0	0	0	0	0	0
3. Ogół ekspozycji	113 308	206 813	21 780	67 194	94 023	914 979

Tabela 24. Ekspozycje zagrożone i objęte restrukturyzacją na dzień 31.12.2017 r. (w tys. zł) [EU CR1-E]

	Wartości bilansowe brutto ekspozycji normalnych i zagrożonych							Skumulowana utrata wartości i rezerwy oraz negatywne korekty wartości godziwej ze względu na ryzyko kredytowe				Otrzymane zabezpieczenia i gwarancje finansowe	
	W tym normalne, ale przeterminowane o więcej niż o 30 dni i nie więcej niż o 90 dni	W tym normalne objęte restrukturyzacją	W tym zagrożone				Dla ekspozycji normalnych		Dla ekspozycji zagrożonych		Dla ekspozycji zagrożonych	W tym ekspozycje objęte restrukturyzacją	
			W tym ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	W tym ekspozycje o utraconej wartości	W tym ekspozycje objęte restrukturyzacją	W tym ekspozycje objęte restrukturyzacją	W tym ekspozycje objęte restrukturyzacją	W tym ekspozycje objęte restrukturyzacją					
1. Dłużne papiery wartościowe	378 898	0	0	0	0	0	0	8 981	0	0	0	0	0
2. Kredyty i zaliczki	8 283 614	190 866	232 278	1 411 874	1 076 196	1 048 362	492 127	54 669	556	439 724	80 548	138	10
3. Ekspozycje pozabilansowe	595 160	271	1 011	1 567	54	440	1 199	1 471	3	45	17	0	0

Tabela 25. Zmiany dotyczące zapasów dla korekt z tytułu szczególnego i ogólnego ryzyka kredytowego na dzień 31.12.2017 r. (w tys. zł) [EU CR2-A]

	Skumulowana korekta z tytułu szczególnego ryzyka kredytowego	Skumulowana korekta z tytułu ogólnego ryzyka kredytowego
1. Saldo początkowe	-941 754	-31 511
2. Zwiększenia wynikające z kwot odpisanych z tytułu szacowanych strat kredytowych w danym okresie	-164 704	-5 511
3. Zmniejszenia wynikające z kwot rozwiązanych z tytułu szacowanych strat kredytowych w danym okresie	71 819	6 264
4. Zmniejszenia wynikające z kwot wpisanych w ciężar skumulowanych korekt o ryzyko kredytowe	134 098	0
5. Transfery między korektami o ryzyko kredytowe		
6. Wpływ różnic kursowych	629	0
7. Połączenia przedsiębiorstw, w tym przejęcia i zbycia jednostek zależnych	0	0
8. Inne korekty	419 578	7 718
9. Saldo końcowe	-480 334	-23 040
10. Kwoty odzyskane poprzez korekty o ryzyko kredytowe wykazywane bezpośrednio w rachunku zysków i strat	23 208	0
11. Korekty o szczególne ryzyko kredytowe wykazywane bezpośrednio w rachunku zysków i strat	115 144	0

Tabela 26. Zmiany dotyczące zapasów dla kredytów i dłużnych papierów wartościowych, których dotyczy niewykonanie zobowiązania lub utrata wartości na dzień 31.12.2017 r. (w tys. zł) [EU CR2-B]

	Wartość brutto ekspozycji, których dotyczy niewykonanie zobowiązania
1. Saldo początkowe	2 176 653
2. Kredyty i dłużne papiery wartościowe, których zaczęło dotyczyć niewykonanie zobowiązania lub obniżenie wartości od ostatniego okresu sprawozdawczego	134 098
3. Przywrócono status ekspozycji, których nie dotyczy niewykonanie zobowiązania	813 915
4. Kwoty umorzone	0
5. Inne zmiany	0
6. Saldo końcowe	1 496 836

6.2.5. Informacje dotyczące koncentracji ryzyka kredytowego

Grupa postrzega ryzyko koncentracji jako istotny pojedynczy czynnik ryzyka. Identyfikacja skali niebezpieczeństw związanych z nadmierną koncentracją zaangażowań, umożliwi prawidłowe zarządzanie aktywami Grupy. Dla wzrostu bezpieczeństwa działalność kredytowa limitowana jest w oparciu o zewnętrzne normy ostrożnościowe, jak i wewnętrzne limity koncentracji.

Celem zarządzania limitami koncentracji jest:

- 1) ograniczanie skłonności do nadmiernej ekspozycji ryzyka wobec jednego klienta bądź grupy klientów powiązanych ze sobą kapitałowo lub organizacyjnie;
- 2) zapewnienie odpowiedniej dywersyfikacji podmiotowej ryzyka i alokacji środków finansowych;
- 3) wskazanie poziomów minimalnych pułapów bezpieczeństwa;
- 4) umożliwienie właściwej dywersyfikacji i segmentacji portfela kredytowego;
- 5) umożliwienie oceny poziomu ryzyka i prawidłowego zarządzania aktywami.

Polityka stosowana przez Grupę zakłada kredytowanie branż, klientów i grup podmiotów reprezentujących różne gałęzie przemysłu. Poprzez dywersyfikację portfela kredytowego redukowane jest ryzyko wynikające z nadmiernej koncentracji kredytowej. Na podstawie przeprowadzonej identyfikacji i oceny poziomu koncentracji

zaangażowań, formułowane są propozycje dotyczące działań jakie powinny być podjęte przez Grupę, w szczególności w stosunku do zaangażowań, których ryzyko zostało ocenione jako istotne. Celem tych działań jest zminimalizowanie poziomu ryzyka koncentracji portfela kredytowego i w efekcie tworzenie bezpiecznej struktury tego portfela.

W Grupie funkcjonuje system wewnętrznych limitów z tytułu poszczególnych ryzyk koncentracji zaangażowań. Obowiązujące zasady identyfikacji, pomiaru, monitorowania i kontroli ryzyka koncentracji, a w szczególności zasady ustalania i monitorowania limitów zaangażowań, pozwalają na dotrzymanie norm ostrożnościowych w działalności Grupy.

Dopuszczalny limit koncentracji zaangażowań względem pojedynczego klienta lub grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie wyniósł 216 026 tys. zł. Na dzień 31.12.2017 r. nie odnotowano przekroczenia limitu koncentracji dla podmiotów lub grupy podmiotów powiązanych.

Grupa zarządza ryzykiem koncentracji zaangażowań zarówno na poziomie jednostkowym, jak i całego portfela aktywów. Wyznaczane i monitorowane limity zaangażowania obejmują grupy produktów, branż, regionów, zabezpieczeń, walut, zapadalności aktywów, jak również uwzględniają łączne zaangażowanie wobec klientów. Grupa stosuje zasady klasyfikacji ryzyk koncentracji zaangażowań pod względem istotności, w oparciu o procedurę szacowania i oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego. Celem procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego jest zapewnienie utrzymywania kapitału w wysokości dostosowanej do profilu ryzyka Grupy. Proces szacowania kapitału wewnętrznego Grupy w odniesieniu do ryzyka koncentracji zaangażowań uwzględnia:

- 1) jakość zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań;
- 2) jakość systemu kontroli wewnętrznej;
- 3) możliwość podjęcia efektywnych działań obniżających poziom ryzyka koncentracji zaangażowań;
- 4) rezultaty wyników pomiaru ryzyka koncentracji.

Tabela 27. Całkowita i średnia kwota netto ekspozycji w 2017 r. (w tys. zł) [EU CRB-B]

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość netto ekspozycji na koniec okresu	Średnia wartość netto ekspozycji w okresie
1.	Rządy centralne lub banki centralne	12 618 833	11 505 826
2.	Samorządy terytorialne	1 785 026	1 449 757
3.	Podmioty sektora publicznego	985	1 122
4.	Wielostronne banki rozwoju	0	0
5.	Organizacje międzynarodowe	0	0
6.	Institucje	2 568 192	2 386 324
7.	Przedsiębiorstwa	3 108 990	3 000 316
	- w tym: MŚP	1 752 709	1 782 072
8.	Detaliczne	2 242 712	2 062 000
	- w tym: MŚP	960 134	977 057
9.	Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości	1 092 215	1 106 509
	- w tym: MŚP	461 759	502 679
10.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	985 247	1 246 206
11.	Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0
12.	Obligacje zabezpieczone	0	0
13.	Należności od instytucji i przedsiębiorstw o krótkoterminowej ocenie kredytowej	0	0
14.	Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	256 319	258 879
15.	Ekspozycje w papierach kapitałowych	10 572	9 513
16.	Inne ekspozycje	1 176 795	1 216 990
17.	Metoda standardowa ogółem	25 845 886	24 243 442
18.	Stan korekt z tytułu utraty wartości na dzień 31 grudnia 2017 roku	25 845 886	24 243 442

Tabela 28. Podział geograficzny ekspozycji według stanu na 31.12.2017 r. (w tys. zł) [EU CRB-C]

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość netto														Łącznie	
		Dolno-śląskie	Kujawsko-pomorskie	Lubelskie	Lubuskie	Łódzkie	Małopolskie	Mazowieckie	Opolskie	Podkarpackie	Podlaskie	Pomorskie	Śląskie	Świętokrzyskie	Warmińsko-mazurskie		Zachodniopomorskie
1.	Rządy centralne lub banki centralne	0	0	0	0	0	0	12 618 813	0	0	20	0	0	0	0	0	12 618 833
2.	Samorządy terytorialne	480 773	54 745	71 139	69 923	76 705	186 368	450 150	5 254	84 332	61 860	83 776	86 989	4 461	34 511	34 040	1 785 026
3.	Podmioty sektora publicznego	32	0	21	33	33	4	696	21	10	51	0	8	13	63	0	985
4.	Wielostronne banki rozwoju	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5.	Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6.	Instytucje	5 382	1	14	1	1	1	2 560 154	0	4	301	6	695	2	1 630	0	2 568 192
7.	Przedsiębiorstwa	473 503	71 090	201 640	13 228	45 781	357 698	782 040	158 383	371 941	433	161 444	157 253	165 844	143 545	5 167	3 108 990
8.	Detaliczne	385 670	16 535	319 284	49 222	100 198	205 168	330 076	94 806	164 751	155 345	87 318	103 677	55 358	154 655	20 649	2 242 712
9.	Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości	66 144	14 414	163 007	5 410	14 355	185 330	132 728	19 023	81 145	86 597	1 735	52 700	20 483	246 381	2 763	1 092 215
10.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	187 533	11 241	80 894	21 452	10 612	67 773	329 590	679	108 946	13 794	5 885	19 332	18 743	96 698	12 075	985 247
11.	Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12.	Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13.	Należności od instytucji i przedsiębiorstw o krótkoterminowej ocenie kredytowej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14.	Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	0	0	0	0	0	0	256 319	0	0	0	0	0	0	0	0	256 319
15.	Ekspozycje w papierach kapitałowych	0	0	0	0	0	0	10 572	0	0	0	0	0	0	0	0	10 572
16.	Inne ekspozycje	3 399	521	6 459	1 052	1 933	10 507	1 107 265	1 145	9 574	22 246	343	6 601	2 504	2 951	295	1 176 795
17.	Metoda standardowa ogółem	1 602 436	168 547	842 458	160 321	249 618	1 012 849	18 578 403	279 311	820 703	340 647	340 507	427 255	267 408	680 434	74 989	25 845 886
18.	Łącznie	1 602 436	168 547	842 458	160 321	249 618	1 012 849	18 578 403	279 311	820 703	340 647	340 507	427 255	267 408	680 434	74 989	25 845 886

Tabela 29. Koncentracja ekspozycji według rodzaju kontrahenta lub branży na 31.12.2017 r. (w tys. zł) [EU CRB-D]

	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	Budownictwo	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	Edukacja	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	Górnictwo i wydobywanie	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	Informacja i komunikacja	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	Pozostała działalność usługowa	Przetwórstwo przemysłowe	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Transport i gospodarka magazynowa	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	Inne usługi	Łącznie
1. Rządy centralne lub banki centralne	0	0	0	12 618 833	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	12 618 833
2. Samorządy terytorialne	1 773 453	0	0	0	0	0	1 840	2 190	0	2 756	0	0	0	0	119	0	0	0	0	4 668	0	1 785 026
3. Podmioty sektora publicznego	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	985	985
4. Wielostronne banki rozwoju	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5. Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6. Instytucje	0	0	0	2 094 487	78 332	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	395 373	2 568 192
7. Przedsiębiorstwa	0	409 315	0	217 232	52 892	45 166	573	438 753	424 050	392	0	23 419	322 456	843	87 043	13 417	565 369	213 173	126 310	11 919	156 668	3 108 990
8. Detaliczne	377	110 045	17 120	6 848	39 251	10 559	7 204	61 982	46 161	4 685	0	16 981	273 220	10 143	45 455	5 110	184 639	341 870	54 144	9 548	997 370	2 242 712
9. Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości	0	119 981	5 790	768	5 291	14 440	0	93 697	63 517	4 427	0	546	132 893	172	9 491	3 089	91 328	115 606	7 483	4 611	419 085	1 092 215

	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	Budownictwo	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	Edukacja	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	Górnictwo i wydobywanie	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	Informacja i komunikacja	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	Pozostała działalność usługowa	Przetwórstwo przemysłowe	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Transport i gospodarka magazynowa	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	Inne usługi	Łącznie
10. Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 267 315	3 795	3 184	5 883	2 244	2 338	102 355	115 503	27 938	0	3 314	118 202	5 148	11 379	5 271	178 745	64 610	20 892	16 237	30 893	985 247	
11. Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12. Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13. Należności od instytucji i przedsiębiorstw o krótkoterminowej ocenie kredytowej	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14. Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	0	0	0	72 403	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	183 916	256 319
15. Ekspozycje w papierach kapitałowych	0	0	0	10 070	5	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	495	10 572
16. Inne ekspozycje	0	0	0	459	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	326	1 438	0	0	1 174 572	1 176 795	
17. Metoda standardowa ogółem	1 773 831	906 656	26 705	15 024 284	181 654	72 409	11 955	698 979	649 231	40 198	0	44 260	846 771	16 306	153 487	26 887	1 020 407	736 697	208 829	46 983	3 359 357	25 845 886
18. Łącznie	1 773 831	906 656	26 705	15 024 284	181 654	72 409	11 955	698 979	649 231	40 198	0	44 260	846 771	16 306	153 487	26 887	1 020 407	736 697	208 829	46 983	3 359 357	25 845 886

Tabela 30. Zapadalność ekspozycji według stanu na 31.12.2017 r. (w tys. zł) [EU CRB-E]

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość ekspozycji netto					Brak określonego terminu zapadalności	Łącznie
		Na żądanie	<1 rok	1–5 lat	>5 lat			
1.	Rządy centralne lub banki centralne	0	3 488 220	1 710 522	6 223 940	1 196 151	12 618 833	
2.	Samorządy terytorialne	33	142 311	289 816	1 352 866	0	1 785 026	
3.	Podmioty sektora publicznego	0	304	148	0	533	985	
4.	Wielostronne banki rozwoju						0	
5.	Organizacje międzynarodowe						0	
6.	Instytucje	13 240	1 756 084	290 606	25 778	482 484	2 568 192	
7.	Przedsiębiorstwa	238 274	701 881	641 330	1 523 183	4 322	3 108 990	
8.	Detaliczne	195 096	249 776	361 301	1 436 486	53	2 242 712	
9.	Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości	34 062	96 022	132 049	830 082	0	1 092 215	
10.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 056	242 548	119 220	621 488	935	985 247	
11.	Pozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem						0	
12.	Obligacje zabezpieczone						0	
13.	Należności od instytucji i przedsiębiorstw o krótkoterminowej ocenie kredytowej						0	
14.	Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	0	255 043	1 276	0	0	256 319	
15.	Ekspozycje w papierach kapitałowych	0	0	0	0	10 572	10 572	
16.	Inne ekspozycje	0	10 427	761 990	5 987	398 391	1 176 795	
17.	Metoda standardowa ogółem	481 761	6 942 616	4 308 258	12 019 810	2 093 441	25 845 886	
18.	Łącznie	481 761	6 942 616	4 308 258	12 019 810	2 093 441	25 845 886	

6.2.6. Techniki redukcji ryzyka kredytowego i rynkowego oraz polityka zabezpieczeń

Zastosowane w kalkulacji wymogu z tytułu ryzyka kredytowego według metody standardowej wagi ryzyka, oparte są na zasadach przedstawionych w rozdziale 2, tytuł II, część III Rozporządzenia CRR. Wagę ryzyka przypisuje się zgodnie z kategorią, do której została sklasyfikowana dana ekspozycja.

Stosowane techniki redukcji ryzyka kredytowego spełniają zasadę, że ekspozycja kredytowa, w stosunku do której stosuje się ograniczenie ryzyka kredytowego, nie generuje kwoty ważonej ryzykiem wyższej niż identyczna ekspozycja, której ryzyko kredytowe nie zostało ograniczone.

Nie wszystkie formy zabezpieczeń spełniają wymagania pozwalające na wykorzystanie ich do redukcji ryzyka w kalkulacji wymogu kapitałowego. W regulacjach wewnętrznych szczegółowo określono minimalne wymogi w zakresie procedury monitorowania wartości zabezpieczeń, ubezpieczenia oraz zasad ustanowienia zabezpieczeń.

Grupa stosuje techniki redukcji ryzyka kredytowego zarówno w ramach ochrony rzeczywistej jak i nierzeczywistej, zgodnie z wytycznymi rekomendowanymi przez zewnętrzne organy nadzorcze. W celu prezentacji w rachunku adekwatności kapitałowej technik ograniczania ryzyka kredytowego Grupa stosuje metodę kompleksową uznawania zabezpieczeń finansowych.

W przypadku rzeczywistej ochrony kredytowej Grupa wyróżnia ekspozycje zabezpieczone uznanymi zabezpieczeniami finansowymi. W przypadku nierzeczywistej ochrony kredytowej ekspozycjom kredytobiorców objętych ochroną kredytową w formie gwarancji, przypisano wagę ryzyka wynikającą z grupy ryzyka podmiotu udzielającego gwarancji. Głównym dostawcą nierzeczywistej ochrony kredytowej jest Bank Gospodarstwa Krajowego (program gwarancji „de minimis”). Ekspozycjom wobec małych i średnich przedsiębiorstw w ramach funkcjonującego programu gwarancji „de minimis”, w wysokości nieprzekraczającej 60% udzielonego kredytu, nadano preferencyjną wagę ryzyka, którą posiadał wystawca zabezpieczenia.

Grupa stosuje wagę ryzyka 35 % wobec ekspozycji detalicznych w pełni i całkowicie zabezpieczonych hipoteką na nieruchomościach mieszkalnych, zgodnie z art. 125 ust. 1 Rozporządzenia CRR. Wobec ekspozycji, których dotyczy niewykonanie zobowiązania, wagę ryzyka uzależniono od zasad określonych w art. 127 Rozporządzenia CRR.

Grupa nie wyodrębnia ekspozycji efektywnie zabezpieczonych hipoteką na nieruchomości komercyjnej, dla których zgodnie z art. 126 Rozporządzenia CRR można zastosować preferencyjne wagi ryzyka.

Tabela 31. Techniki ograniczania ryzyka kredytowego – wszelkie zabezpieczenia, gwarancje finansowe i kredytowe instrumenty pochodne na 31.12.2017 r. (w tys. zł) [EU CR3]

	Ekspozycje niezabezpieczone – kwota bilansowa	Ekspozycje zabezpieczone – kwota bilansowa	Ekspozycje zabezpieczone w formie zabezpieczenia rzeczowego	Ekspozycje zabezpieczone przez gwarancje finansowe	Ekspozycje zabezpieczone przez pochodne instrumenty kredytowe
1. Kredyty ogółem	6 941 629	1 341 985	1 333 070	8 915	0
2. Dłużne papiery wartościowe ogółem	378 898	0	0	0	0
3. Ogół ekspozycji	7 320 527	1 341 985	1 333 070	8 915	0
4. W tym ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 187 848	224 026	224 026	0	0

Tabela 32. Techniki ograniczania ryzyka kredytowego – wszelkie zabezpieczenia, gwarancje finansowe i kredytowe instrumenty pochodne na 31.12.2017 r. (w tys. zł) [EU CR4]

Kategorie ekspozycji	Ekspozycje przed zastosowaniem współczynników konwersji kredytowej i ograniczeniem ryzyka kredytowego		Ekspozycje po zastosowaniu współczynników konwersji kredytowej i ograniczeniu ryzyka kredytowego		Aktywa ważone ryzykiem i ich zagęszczenie	
	Kwota bilansowa	Kwoty pozabilansowa	Kwota bilansowa	Kwoty pozabilansowa	Aktywa ważone ryzykiem	Zagęszczenie aktywów ważonych ryzykiem
1. Rządy centralne lub banki centralne	12 618 833	0	12 627 568	0	170 553	1%
2. Samorządy regionalne lub władze lokalne	1 776 105	12 250	1 772 923	2 751	355 105	20%
3. Podmioty sektora publicznego	985	0	985	0	493	50%
4. Wielostronne banki rozwoju						
5. Organizacje międzynarodowe						
6. Instytucje	1 468 577	1 062 389	1 468 358	25 810	451 450	30%
7. Przedsiębiorstwa	2 639 503	547 105	2 555 996	150 585	2 672 795	99%
8. Detaliczne	2 026 266	227 834	2 005 034	91 142	1 413 882	67%
9. Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości	1 024 288	69 877	1 022 360	28 558	713 505	68%
10. Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	1 449 441	983	984 189	435	1 266 689	129%
11. Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem						
12. Obligacje zabezpieczone						
13. Instytucje i przedsiębiorstwa posiadające krótkoterminową ocenę kredytową						
14. Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	257 637	0	256 319	0	242 568	95%
15. Ekspozycje kapitałowe	12 605	0	10 572	0	10 572	100%
16. Inne pozycje	1 186 026	0	1 176 796	0	1 044 612	89%
17. Łącznie	24 460 266	1 920 438	23 881 100	299 281	8 342 224	34%

6.2.7. Informacje dotyczące ekspozycji na pozycje sekurytyzacyjne

Na datę 31 grudnia 2017 roku Grupa nie posiadała pozycji sekurytyzacyjnych.

6.2.8. Informacje dotyczące korzystania przez Grupę z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej ECAI

Dla potrzeb kalkulacji wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego metodą standardową, Grupa wykorzystuje oceny wiarygodności kredytowej nadawane przez poniższe instytucje oceny wiarygodności kredytowej:

- 1) Fitch Ratings;
- 2) Moody's Investors Service;
- 3) Standard and Poor's Ratings Services.

Zgodnie z zasadami określonymi w Rozporządzeniu 575/2013 wobec wybranych kategorii ekspozycji Grupa stosuje wagę ryzyka z uwzględnieniem stopnia jakości kredytowej, w odniesieniu do rządów centralnych.

Tabela 33. Metoda standardowa - zestawienia ekspozycji w ramach metody standardowej w podziale na klasę aktywów i wagę ryzyka na 31.12.2017 r. (w tys. zł) [EU CR5]

Kategorie ekspozycji	Waga ryzyka															Łącznie	W tym bez ratingu	
	0%	2%	4%	10%	20%	35%	50%	70%	75%	100%	150%	250%	370%	1250%	Inne kwestie			Odliczone
1. Rządy centralne lub banki centralne	12 559 347	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	68 221	0	0	0	0	12 627 568	0
2. Samorządy regionalne lub władze lokalne	0	0	0	0	1 775 673	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1 775 673	0
3. Podmioty sektora publicznego	0	0	0	0	0	0	985	0	0	0	0	0	0	0	0	0	985	0
4. Wielostronne banki rozwoju	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5. Organizacje międzynarodowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6. Instytucje	113 379	0	0	0	838 754	0	575 986	0	0	3 494	0	0	0	0	0	0	1 531 613	1 418 234
7. Przedsiębiorstwa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2 708 917	0	0	0	0	0	0	2 708 917	2 708 917
8. Detaliczne	0	0	0	0	0	0	0	0	2 096 208	0	0	0	0	0	0	0	2 096 208	2 096 208
9. Zabezpieczone hipoteką na nieruchomości	0	0	0	0	0	424 025	0	0	0	626 893	0	0	0	0	0	0	1 050 918	1 050 918
10. Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	420 495	564 129	0	0	0	0	0	984 624	984 624
11. Ekspozycje związane ze szczególnie wysokim ryzykiem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12. Obligacje zabezpieczone	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13. Instytucje i przedsiębiorstwa posiadające krótkoterminową ocenę kredytową	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14. Przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania	0	0	0	0	0	0	0	0	0	237 064	0	0	0	0	19 255	0	256 319	256 319
15. Ekspozycje kapitałowe	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10 572	0	0	0	0	0	0	10 572	10 572
16. Inne pozycje	132 184	0	0	0	0	0	0	0	0	1 044 612	0	0	0	0	0	0	1 176 796	1 044 612
17. Łącznie	12 804 910	0	0	0	2 614 427	424 025	576 971	0	2 096 208	5 052 047	564 129	68 221	0	0	19 255	0	24 220 193	9 570 404

6.3. Ryzyko kredytowe kontrahenta

Metody stosowane do wyliczania limitów kredytowych oraz wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta

Ryzyko kontrahenta jest definiowane jako ryzyko niewykonania zobowiązania przez kontrahenta, przed ostatecznym terminem rozliczenia transakcji. Biorąc pod uwagę profil działalności poszczególnych spółek Grupy, ryzyko to dotyczyło wyłącznie Banku i było związane z pozagiełdowymi transakcjami pochodnymi.

W ramach ryzyka kontrahenta Bank rozróżnia:

- 1) ryzyko przedrozliczeniowe, tj. ryzyko straty z tytułu upadłości kontrahenta w trakcie trwania transakcji;
- 2) ryzyko rozliczeniowe, tj. ryzyko powstające w momencie wymiany strumieni pieniężnych, trwające od chwili dokonania płatności na rzecz partnera do chwili otrzymania świadczenia wzajemnego.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym kontrahenta prowadzone jest w ramach systemu limitów zaangażowania Banku wobec banków krajowych i zagranicznych, obejmującego m.in. dopuszczalne poziomy zaangażowania Banku z tytułu transakcji wymiany walutowej (FX spot, FX swap, FX forward), transakcji FRA i transakcji swapów odsetkowych IRS i OIS.

Wykorzystanie powyższych limitów monitorowane jest w trybie dziennym i zgodnie z procedurami wewnętrznymi raportowane członkom Zarządu Banku, członkom Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami w Banku oraz wybranym pracownikom Banku, w odniesieniu do zaangażowań wobec poszczególnych banków przekraczających 80 % przyznanego limitu. W cyklach miesięcznych informacja o wykorzystaniu obowiązujących limitów całkowitych dla banków przekazywana jest Zarządowi Banku oraz Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami, a w okresach kwartalnych Radzie Nadzorczej Banku.

Metodologia wyznaczania limitów dla banków krajowych opiera się o ocenę sytuacji finansowej, natomiast w przypadku banków zagranicznych – o ratingi zewnętrzne przyznane danej instytucji przez uznane agencje ratingowe.

Biorąc pod uwagę strukturę bilansu, Bank uznaje, że wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kontrahenta, kalkulowany metodą standardową jako 8 % sumy ważonych ryzykiem kwot ekspozycji w portfelu handlowym jest wystarczający i nie ma potrzeby tworzenia dodatkowego kapitału wewnętrznego.

Jednocześnie z uwagi na relatywnie niewielką liczbę i wartość portfela transakcji podlegających przepisom dotyczącym ryzyka kontrahenta Bank uznaje za zasadne ograniczenie raportowania informacji w zakresie tego ryzyka do tabeli ujętej poniżej.

Tabela 34. Analiza ekspozycji na ryzyko kredytowe kontrahenta (w tys. zł) na 31.12.2017 r. [EU CCR1]

	a)	b)	c)	d)	e)	f)	g)
	Wartość referencyjna	Koszt odtworzenia / aktualna wartość rynkowa	Potencjalne przyszłe ekspozycje kredytowe	Efektywna EPE	Mnożnik	EAD po ograniczeniu ryzyka kredytowego	Aktywa ważone ryzykiem
1. Wycena wg wartości rynkowej		2 190	1 178			3 368	2 858
2. Pierwotna ekspozycja	0					0	0
3. Metoda standardowa		0			0	0	0
4. Metoda modeli wewnętrznych (dla instrumentów pochodnych i transakcji finansowania z użyciem papierów wartościowych)				0	0	0	0
5. W tym transakcje finansowania papierów wartościowych				0	0	0	0
6. W tym instrumenty pochodne i transakcje z długim terminem rozliczenia				0	0	0	0
7. W tym w ramach umów o kompensowaniu międzyproduktowym				0	0	0	0
8. Uproszczona metoda ujmowania zabezpieczeń finansowych (dla transakcji finansowania z użyciem papierów wartościowych)						0	0
9. Kompleksowa metoda ujmowania zabezpieczeń finansowych (dla transakcji finansowania z użyciem papierów wartościowych)						0	0
10. Wartość zagrożona dla transakcji finansowania z użyciem papierów wartościowych						0	0
11. Łącznie							2 858

Strategia ustanawiania zabezpieczenia i ustalania rezerw kredytowych

Najczęściej wykorzystywanym narzędziem ograniczania ryzyka związanego z transakcjami pochodnymi zawartymi przez kontrahentów niebankowych (w zakresie transakcji FX forward) jest limit na transakcje pochodne, w skład którego wchodzi limit rozliczeniowy, który określa maksymalną potencjalną przyszłą ekspozycję klienta oraz limit skarbowy. Limit skarbowy oznacza maksymalną stratę, jaką w efekcie wyceny dokonanej przez Bank BPS S.A. mogą wykazać transakcje kontrahenta, bez konieczności wniesienia lub zwiększenia kaucji lub domknięcia i rozliczenia części transakcji. Wysokość limitu straty uzależniona jest od oceny kredytowej kontrahenta oraz specyfiki jego rozliczeń związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą.

W przypadku kontrahentów bankowych aktualna wycena jest odnoszona do minimalnych kwot transferu oraz kwot progowych (jeżeli takie są zdefiniowane w umowie zabezpieczającej). Transakcje na instrumentach pochodnych zawierane są na podstawie umów ramowych, które w sytuacji wystąpienia przypadku naruszenia warunków po stronie kontrahenta pozwalają na przedterminowe rozwiązanie tych transakcji przez drugą stronę i rozliczenie ich w kwocie netto, stanowiącej sumę wartości dodatnich i ujemnych transakcji objętych daną umową ramową.

Ustalanie rezerw kredytowych dla ekspozycji z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta jest realizowane zgodnie z procedurami wewnętrznymi ustalania rezerw dla ekspozycji kredytowych.

Zasady dotyczące ekspozycji na ryzyko niekorzystnej korelacji

Ze względu na stosowaną metodę standardową, przy wyliczaniu regulacyjnego wymogu kapitałowego Grupa nie uwzględnia ryzyka niekorzystnej korelacji.

Wpływ wartości zabezpieczenia, jakie musiałby zapewnić Bank przy obniżeniu oceny jego wiarygodności kredytowej

Zgodnie z zawartymi przez Bank umowami, wartość składanych zabezpieczeń kredytowych związanych z realizacją transakcji pozagiełdowymi instrumentami pochodnymi nie jest uzależniona od oceny wiarygodności kredytowej Banku.

Wartość godziwa brutto umów, korzyści wynikające z kompensowania, skompensowana bieżąca ekspozycja kredytowa, ustanowione zabezpieczenie oraz wartość netto ekspozycji kredytowej z tytułu instrumentów pochodnych

Nie stosuje się saldowania ekspozycji jako techniki ograniczania ryzyka kredytowego. Wartość godziwa brutto transakcji na instrumentach pochodnych według stanu na 31.12.2017 r. wyniosła 2 190 tys. zł.

Metoda wyznaczania wartości ekspozycji

Dla potrzeb określenia wartości ekspozycji dla umów wymienionych w załączniku nr II do Rozporządzenia CRR stosuje się metodę wyceny według wartości rynkowej. Zgodnie z tą metodą ekwiwalent bilansowy transakcji pozabilansowej oblicza się jako sumę kosztu zastąpienia i przyszłej potencjalnej ekspozycji kredytowej.

Wartość referencyjna kredytowych instrumentów pochodnych pełniących funkcję zabezpieczenia

Grupa nie posiada w portfelu kredytowych instrumentów pochodnych.

Kwoty referencyjne kredytowych transakcji pochodnych, podzielonych na takie, które służą celom związanym z własnym portfelem kredytowym instytucji, oraz takie, które wykorzystuje się przy działalności pośredniczącej, w tym rozkład stosowanych kredytowych produktów pochodnych, w dalszym podziale według ochrony nabytej i sprzedanej w ramach każdej grupy produktów

Grupa nie posiada w portfelu kredytowych instrumentów pochodnych.

6.4. Ryzyko finansowe

Zarządzanie ryzykiem finansowym realizowane jest w ramach obowiązujących procedur, obejmujących strategię, polityki i instrukcje, a określających w szczególności strukturę organizacyjną, cele i wynikające z nich wytyczne dla zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka oraz zasady limitowania, monitorowania i kontroli ekspozycji na ryzyko.

Bank sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej, w tym również ryzykiem finansowym związanym z działalnością podmiotów zależnych, wykonując uprawnienia właścicielskie, wynikające z udziału Banku w kapitale zakładowym tych spółek.

Zarządzanie ryzykiem finansowym w Grupie obejmuje identyfikację, pomiar, limitowanie, monitorowanie i raportowanie ryzyka płynności oraz ryzyka rynkowego i jest realizowane z wykorzystaniem szerokiego zakresu metod i narzędzi, przy zachowaniu zasady ściśle określonego podziału obowiązków pomiędzy obszary powstawania ryzyka, zarządzania ryzykiem i jego kontroli.

Najważniejszą rolę w procesie zarządzania ryzykiem finansowym pełnią:

- 1) Rada Nadzorcza Banku, sprawująca nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie ryzyka ze strategią i planem finansowym Banku oraz oceniająca adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem;
- 2) Zarząd Banku, odpowiadający za zorganizowanie skutecznego systemu zarządzania ryzykiem, w tym wdrożenie zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą strategii i polityk zarządzania poszczególnymi jego rodzajami oraz procedur i limitów ograniczających ekspozycję Banku na ryzyko.

W proces zarządzania ryzykiem finansowym szczególnie istotnie zaangażowani są ponadto:

- 1) Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, opiniujący projekty strategii i polityk dotyczących zarządzania ryzykiem, projekty procedur pomiaru, limitowania, raportowania i kontroli ryzyka oraz zatwierdzający wybrane limity ograniczające ekspozycję Banku na ryzyko; w 2017 r. odbyło się 31 posiedzeń Komitetu;

- 2) Departament Ryzyka Finansowego, odpowiadający za opracowywanie strategii i polityk zarządzania ryzykiem, projektowanie i wdrażanie metod pomiaru, limitowania, raportowania i kontroli poszczególnych rodzajów ryzyka, bieżące monitorowanie ekspozycji na ryzyko na tle obowiązujących limitów, sporządzanie informacji o poziomie narażenia Banku na ryzyko;
- 3) Departament Skarbu, odpowiedzialny za operacyjne zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyka, w tym za monitorowanie i zarządzanie płynnością złotową i walutową Banku, utrzymanie portfela aktywów płynnych na poziomie zabezpieczającym płynność finansową Banku oraz dotrzymanie płynnościowych norm nadzorczych, zarządzanie ryzykiem stopy procentowej w księdze handlowej i bankowej oraz zarządzanie pozycją walutową w ramach obowiązujących wartości granicznych.

W spółkach zależnych Grupy Kapitałowej istnieją wyodrębnione komórki / stanowiska do spraw ryzyka, odpowiedzialne za rozwój metod monitorowania ekspozycji na poszczególne rodzaje ryzyka finansowego oraz tworzenie i weryfikowanie procedur zarządzania ryzykiem.

Zgodnie z procedurami obowiązującymi w Banku, w okresach kwartalnych, na podstawie informacji ilościowych i jakościowych, dokonywana jest w Banku ocena istotności poszczególnych rodzajów ryzyka, której wynikiem jest uznanie danego ryzyka za istotne lub nieistotne. Podobnej cyklicznej ocenie podlega ryzyko w działalności spółek Grupy.

6.4.1. Ryzyko płynności

Ryzyko płynności Bank definiuje jako zagrożenie utraty zdolności do terminowej realizacji zobowiązań i finansowania aktywów w toku normalnej działalności Banku lub w innych warunkach, które można przewidzieć, a w efekcie niebezpieczeństwo poniesienia przez Bank dodatkowych kosztów związanych z koniecznością sprzedaży aktywów lub zaciągnięcia zobowiązań na niekorzystnych warunkach rynkowych.

Zarządzanie płynnością ma na celu dostosowanie utrzymywanego poziomu aktywów płynnych do rodzaju i rozmiarów prowadzonej działalności oraz zapewnienie posiadania i/lub łatwego dostępu do środków finansowych w wysokości zapewniającej pokrycie aktualnego lub potencjalnego zapotrzebowania na te środki ze strony klientów, w tym zrzeszonych banków spółdzielczych. W realizacji tego celu za szczególnie istotne uznaje się zwiększanie stabilności źródeł finansowania oraz utrzymywanie bezpiecznego poziomu wszystkich wskaźników płynnościowych, zarówno nadzorczych, jak i wewnętrznych.

W ramach zarządzania ryzykiem płynności finansowej podmioty Grupy Kapitałowej zobligowane są do zabezpieczenia poziomu płynności adekwatnego do potrzeb, co jest realizowane poprzez utrzymywanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów w poszczególnych przedziałach czasowych, w podziale na płynność w złotych oraz w głównych walutach obcych.

W zarządzaniu płynnością istotne jest ponadto zapobieganie wystąpieniu sytuacji kryzysowej oraz określenie rozwiązań (planów awaryjnych) umożliwiających jej przetrwanie. Realizacji powyższego celu służy dążenie do utrzymania wysokiej stabilności źródeł finansowania (w tym nadwyżek środków zdeponowanych przez banki spółdzielcze) oraz zapewnienie możliwości upłynnienia posiadanych aktywów w dowolnym momencie, bez istotnej utraty ich wartości.

Bank posiada opracowane procedury wewnętrzne na wypadek wystąpienia zagrożenia płynności, obejmujące m.in.: monitoring kształtowania się czynników uznanych za oznaki zagrożenia płynności, kalkulacje wskaźników pomocniczych płynności, pozwalające na ocenę istotnych z punktu widzenia płynności relacji pomiędzy poszczególnymi pozycjami bilansowymi oraz scenariuszowe analizy zdolności do zaspokojenia zapotrzebowania na środki płynne w przypadku kryzysu płynności w Banku i w sektorze bankowym.

W związku z pełnioną przez Bank funkcją zrzeszeniową, głównym źródłem finansowania aktywów Banku są środki pozyskane od zrzeszonych banków spółdzielczych, po stronie aktywnej bilansu alokowane przez Departament Skarbu. Równocześnie Bank podejmuje działania służące systematycznemu wzrostowi salda i poziomu stabilności środków pozyskiwanych od klientów niebankowych, w szczególności od gospodarstw domowych i podmiotów gospodarczych. Rozwój akcji kredytowej, w tym kredytów udzielanych w konsorcjach ze zrzeszonymi bankami spółdzielczymi, w ramach przyznaných im limitów, jest bowiem ściśle uzależniony od poziomu stabilnej bazy depozytowej Banku. Ze względu na pełnioną funkcję zrzeszeniową, szczególnym obowiązkiem Banku jest zabezpieczenie środków zapewniających utrzymanie płynności przez zrzeszone banki spółdzielcze oraz wspomaganie banków spółdzielczych w procesie osiągnięcia wymaganych nadzorczych miar płynności.

Bank systematycznie przeprowadza analizy płynności Zrzeszenia BPS, obejmujące raportowanie podstawowych pozycji bilansowych Banku i zrzeszonych banków spółdzielczych oraz szacunek poziomu nadzorczych miar płynności Zrzeszenia.

Monitorowanie i pomiar płynności finansowej prowadzone są przez Bank i spółki Grupy zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie regulacjami i specyfiką działalności. W Banku monitoring płynności obejmuje:

- 1) analizy luki płynności, z uwzględnieniem wskaźników płynności w wybranych terminach zapadalności / wymagalności;
- 2) wyliczanie nadzorczych miar płynności, w tym norm KNF i wskaźnika LCR;
- 3) codzienne analizy wpływów i wypływów środków z rachunku bieżącego Banku w NBP, pozwalające na efektywne wykorzystanie dostępnych środków (z uwzględnieniem obowiązku utrzymania rezerwy obowiązkowej na wymaganym poziomie);
- 4) dzienne kalkulacje poziomu aktywów płynnych i łatwo zbywalnych papierów wartościowych oraz stopnia wykorzystania obowiązujących w tym zakresie limitów;
- 5) wyznaczanie i monitorowanie wykorzystania limitów finansowania portfela kredytowego, w tym finansowania kredytów o terminach zapadalności powyżej 1 roku i powyżej 10 lat;
- 6) badanie osadu we wkładach deponowanych przez zrzeszone banki spółdzielcze i klientów niebankowych;
- 7) analizy wskaźników stabilności bazy depozytowej;
- 8) analizy stopnia zrywalności depozytów terminowych i wcześniejszych spłat kredytów;
- 9) kontrolę wykorzystania limitów zaangażowania dla banków komercyjnych (krajowych i zagranicznych) oraz limitów zaangażowania w poszczególnych krajach.

Tabela 35. Kształtowanie się urealnionej luki płynności do 1 roku (w tys. zł) na 31.12.2017 r.

Lp.	Wyszczególnienie	(do 1M]	(1M-3M]	(3M-6M]	(6M-12M]
I.	Aktywa bilansowe	10 558 620	185 523	287 024	922 046
II.	Zobowiązania pozabilansowe udzielone	515 181	161 994	112 230	29 018
III.	Pasywa bilansowe	6 853 947	656 163	323 054	250 732
IV.	Zobowiązania pozabilansowe otrzymane	150 581	0	0	0
	Luka (I+IV)-(II+III)	3 340 073	-632 634	-148 260	642 296
	Luka urealniona skumulowana	3 340 073	2 707 439	2 559 179	3 201 475
	Wskaźnik płynności (I+IV)/(II+III)	1,45	0,23	0,66	3,30
	Wskaźnik płynności skumulowany	1,45	1,33	1,30	1,36

Najważniejsze urealnienia przyjęte na potrzeby sporządzenia luki płynności dotyczą:

- 1) wymagalności depozytów klientów niebankowych i banków spółdzielczych – depozyty klientów (rachunki bieżące, konta oszczędnościowe, depozyty terminowe) oraz depozyty terminowe BS ujmowane są w poszczególnych przedziałach czasowych z uwzględnieniem ich profilu stabilności (historycznej utrzymywania się poziomu salda);
- 2) zapadalności kredytów w rachunkach bieżących – kredyty w rachunku bieżącym wykazywane są w odpowiednich przedziałach czasowych z uwzględnieniem poziomu ich odnawialności;
- 3) zapadalności łatwo zbywalnych papierów wartościowych – płynne papiery wartościowe, w tym obligacje skarbowe i bony NBP, zaliczane są do przedziału do 7 dni, tj. z uwzględnieniem możliwego terminu ich upłynięcia (zastawu, sprzedaży).

W celu spełnienia zewnętrznych i wewnętrznych norm płynności Bank utrzymuje wysoki poziom aktywów płynnych. Według stanu na koniec 2017 r. wartość aktywów płynnych Banku wyniosła 10 562 993 tys. zł i stanowiła 154 % ich wymaganego poziomu minimalnego. Bank zalicza do aktywów płynnych:

- 1) łatwo zbywalne papiery wartościowe emitowane przez NBP i Skarb Państwa;
- 2) lokaty udzielone bankom z terminem zapadalności do 1 miesiąca włącznie;
- 3) dodatnią różnicę między wartością rezerwy obowiązkowej na dzień sprawozdawczy a wartością salda rezerwy obowiązkowej, która musiałaby zostać utrzymana od następnego dnia bilansowego do ostatniego dnia okresu utrzymywania rezerwy obowiązkowej, aby średnia wartość salda środków rezerwy obowiązkowej w całym okresie osiągnęła poziom rezerwy wymaganej w rozumieniu przepisów uchwały nr 40/2015 Zarządu NBP z 13.08.2015 r. w sprawie zasad i trybu naliczania oraz utrzymywania rezerwy obowiązkowej;

- 4) 90 % salda na rachunkach nostro w EUR, przeliczonego na PLN według kursu średniego NBP z dnia analizy;
- 5) należności z tytułu transakcji reverse repo i buy sell back.

Nadzorcze miary płynności obejmują cztery wskaźniki:

- 1) M1 – luka płynności krótkoterminowej, stanowiąca różnicę pomiędzy sumą wartości podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym a wartością środków obcych niestabilnych;
- 2) M2 – współczynnik płynności krótkoterminowej, będący ilorazem sumy podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w dniu sprawozdawczym do wartości środków obcych niestabilnych;
- 3) M3 – współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi;
- 4) M4 – współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi.

Tabela 36. Kształtowanie się nadzorczych miar płynności w Banku w 2017 r.

Miara	Maksimum	Minimum	Średnia	Wymagane wartości minimalne
M1 (w tys. zł)	6 272 647	2 373 822	4 258 724	0
M2	2,20	1,42	1,72	1
M3	2,60	1,71	2,26	1
M4	1,69	1,39	1,57	1

Zgodnie z Rozporządzeniem Delegowanym Komisji (UE) 2015/61 limit w zakresie minimalnego poziomu wskaźnika pokrycia wypływów netto (wskaźnika LCR) w 2017 r. wynosił 80 %. Bank jako uczestnik Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS jest zwolniony z przestrzegania wymogu wskaźnika LCR na zasadzie indywidualnej i zobowiązany do spełniania wymogu w ujęciu skonsolidowanym, tj. dotrzymywania minimalnego poziomu LCR kalkulowanego dla banków należących do Systemu Ochrony (Banku BPS i banków spółdzielczych posiadających stosowne zgody KNF). Wyznaczanie wymogu na bazie skonsolidowanej prowadzone jest od 02.11.2016 r. W 2017 r. wymóg w zakresie skonsolidowanego wskaźnika LCR był przestrzegany, a jego średnia wartość kształtowała się na poziomie 181,20 %.

Konsekwencją pełnionej funkcji zrzeszeniowej, jak również uczestnictwa Banku BPS w Systemie Ochrony Zrzeszenia BPS, jest prowadzenie przez Bank działalności w sposób niestanowiący konkurencji dla zrzeszonych BS. W efekcie tak przyjętej strategii biznesowej udział depozytów pozyskiwanych od klientów niebankowych w sumie bilansowej kształtuje się na poziomie około 12 % (11,3 % na koniec 2017 r. i 11,8 % średnio w 2017 r.), a podstawowym źródłem finansowania działalności Banku są środki lokowane przez BS, w tym najbardziej stabilna część depozytów terminowych. Uzupełniającym źródłem finansowania są emisje obligacji płynnościowych z terminami wykupu do 12 miesięcy. Pozyskiwanie przez Bank środków na rynku międzybankowym nie ma istotnego charakteru (zarówno w zakresie lokat i depozytów, jak i zaangażowania w instrumenty pochodne).

Tabela 37. Kształtowanie się urealnionej luki płynności do 1 roku (w tys. zł) na 31.12.2017 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Całkowita wartość	Wartość skorygowana
1.	Zabezpieczenie przed utratą płynności	10 045 676	10 045 676
1)	papiery NBP i skarbowe	9 970 492	9 970 492
2)	inne aktywa płynne	75 185	75 185
2.	Wypływy środków pieniężnych	22 393 193	8 935 616
1)	depozyty detaliczne	1 967 331	177 401
2)	depozyty w ramach Systemu Ochrony	13 568 152	3 653 846
3)	pozostałe depozyty	3 932 051	3 723 991
4)	nieodwoływalne instrumenty kredytowe i wsparcia płynności	1 958 190	667 365
5)	inne zobowiązania	967 469	713 013
3.	Wpływy środków pieniężnych	1 437 108	683 431
1)	środki od klientów niefinansowych	113 353	57 079
2)	środki od banków centralnych i klientów finansowych	349 515	326 164
3)	inne wpływy	974 240	300 188
4.	Wpływy płynności netto		8 252 185
5.	Wskaźnik pokrycia wypływów netto		121,73%

W saldzie zobowiązań dominującą walutą jest złoty, natomiast udziały zobowiązań w walutach obcych, przede wszystkim EUR i USD, nie przekraczają 5 % zobowiązań ogółem, stąd płynnościowa sprawozdawczość obligatoryjna sporządzana jest dla PLN i dla wszystkich walut łącznie.

Według stanu na koniec 2017 r. wpływy z tytułu instrumentów pochodnych wyznaczone zgodnie z Rozporządzeniem CRR wynosiły 39 450 tys. zł i stanowiły 0,2 % całkowitej nieważonej wartości wypływów ujmowanych we wskaźniku pokrycia wypływów netto.

Na datę niniejszych ujawnień Bank udzielił zrzeszonym BS linie o charakterze kredytowym i płynnościowym na łączną kwotę 1 127 931 tys. zł, w której wykorzystana kwota udzielonych zobowiązań stanowiła niespełna 2,8 %.

Tabela 38. Wskaźnik pokrycia wypływów netto w ujęciu średnim za 2017 r.

Zakres konsolidacji (indywidualne / skonsolidowane)		Całkowita wartość nieważona (średnia)	Całkowita wartość ważona (średnia)
Waluta i jednostki (mln zł)		31.12.2017	31.12.2017
Koniec kwartału (DD MM RRRR)		12	12
Liczba punktów danych użytych do obliczenia średnich		12	12
AKTYWA PŁYNNE WYSOKIEJ JAKOŚCI			
1.	Aktywa płynne wysokiej jakości ogółem	 	8 957
WYPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH			
2.	Depozyty detaliczne i depozyty klientów będących małymi przedsiębiorstwami, w tym:	1 905	169
3.	<i>Depozyty stabilne</i>	1 083	54
4.	<i>Depozyty mniej stabilne</i>	822	115
5.	Niezabezpieczone finansowanie hurtowe	16 337	7 584
6.	<i>Depozyty operacyjne (wszyscy kontrahenci) i depozyty w ramach sieci współpracy BS</i>	12 433	3 899
7.	<i>Depozyty nieoperacyjne (wszyscy kontrahenci)</i>	3 829	3 610
8.	<i>Dług niezabezpieczony</i>	75	75
9.	Zabezpieczone finansowanie hurtowe	 	0
10.	Dodatkowe wymogi	2 122	700
11.	<i>Wpływy związane z ekspozycją na instrumenty pochodne i inne wymogi w zakresie zabezpieczeń</i>	39	39
12.	<i>Wpływy związane z utratą finansowania z tytułu produktów dłużnych</i>	0	0
13.	<i>Instrumenty kredytowe i instrumenty wsparcia płynności</i>	2 083	661
14.	Inne zobowiązania umowne związane z finansowaniem	378	375
15.	Inne zobowiązania warunkowe związane z finansowaniem	0	0
16.	WYPŁYW ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH OGÓŁEM	 	8 828
WPLWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH			
17.	Zabezpieczone transakcje kredytowe (np. z udzielonym przyrzeczeniem odkupu)	540	0
18.	Wpływy z w pełni obsługiwanych ekspozycji	519	363
19.	Inne wpływy środków pieniężnych	523	192
EU-19a	(Różnica pomiędzy sumą ważonych wpływów ogółem a sumą ważonych wpływów ogółem wynikających z transakcji w państwach trzecich, w których występują ograniczenia transferu lub transakcji denominowanych w walutach niewymienialnych)	 	0
EU-19b	(Nadwyżka wpływów z powiązanych wyspecjalizowanych instytucji kredytowych)	 	0
20.	WPLWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH OGÓŁEM	1 582	555
EU-20a	<i>Wpływy całkowicie wyłączone</i>	0	0
EU-20b	<i>Wpływy podlegające ograniczeniu wynoszącemu 90%</i>	0	0
EU-20c	<i>Wpływy podlegające ograniczeniu wynoszącemu 75%</i>	1 582	555

		WARTOŚĆ SKORYGOWANA OGÓLEM
21.	ZABEZPIECZENIE PRZED UTRATĄ PLYNNOŚCI	8 957
22.	WYPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH NETTO OGÓLEM	8 273
23.	WSKAŹNIK POKRYCIA WYPŁYWÓW NETTO (%)	108%

Co najmniej raz w roku Bank przeprowadza przegląd (i dokonuje weryfikacji, gdy w ocenie Banku jest to uzasadnione) obowiązujących limitów zarówno w zakresie miar nadzorczych, jak i wskaźników wewnętrznych, z punktu widzenia dostosowania siatki limitów i ich wysokości do aktualnej i planowanej sytuacji Banku.

W ramach zarządzania ryzykiem płynności w Banku przeprowadzane są testy warunków skrajnych, służące zidentyfikowaniu czynników, które potencjalnie mogą stanowić najistotniejsze zagrożenia dla utrzymania adekwatnego poziomu płynności Banku oraz określeniu wpływu tych czynników na płynność Banku w przypadku ich materializacji. Stress testy obejmują m.in. scenariusz wypływu środków klientów niebankowych, scenariusz wypływu niestabilnych środków banków spółdzielczych, scenariusz kryzysu płynnościowego rynku, scenariusz wspomagania finansowania niektórych kontrahentów, mogących wpłynąć na reputację i pozycję rynkową Banku, scenariusz wzrostu zapotrzebowania na płynność ze strony spółek Grupy Kapitałowej, scenariusze przebudowy bilansu najmniej negatywnej, skrajnie negatywnej i najbardziej prawdopodobnej.

W oparciu o wyniki analiz Bank określa długość okresu w dniach, w którym będzie w stanie kontynuować obsługę klientów w przypadku zaistnienia poszczególnych scenariuszy oraz szacuje koszt upłynnienia aktywów na potrzeby zaspokojenia zwiększonych potrzeb płynnościowych.

Spółki zależne badają poziom płynności finansowej m.in. w oparciu o:

- 1) wskaźnik bieżącej płynności, mierzony relacją majątku obrotowego do zobowiązań bieżących;
- 2) wskaźnik szybkiej płynności, określony jako relacja majątku obrotowego pomniejszonego o zapasy do zobowiązań bieżących;
- 3) analizę urealnionych przepływów gotówkowych, uwzględniającą terminy pozostałych do realizacji płatności i możliwości upłynnienia aktywów.

Funkcjonujący w Banku system zarządzania płynnością zapewnia codzienny monitoring ekspozycji na ryzyko płynności. Dzielne raporty, obrazujące bieżącą sytuację płynnościową Banku, przekazywane są członkom Zarządu Banku, członkom Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz zainteresowanym, merytorycznym komórkom Banku. Nie rzadziej niż raz w miesiącu, informacje, raporty i wnioski dotyczące ryzyka płynności są przedmiotem obrad Zarządu Banku oraz Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, a co kwartał prezentowane są Radzie Nadzorczej Banku.

6.4.2. Ryzyko rynkowe

Ryzyko rynkowe w Banku, identyfikowane zarówno w księdze bankowej, jak i w księdze handlowej, jest definiowane jako ryzyko poniesienia przez Bank straty, rozumianej jako utrata wartości aktywów, wzrost poziomu zobowiązań lub zmiana wyniku finansowego, na pozycjach bilansowych i pozabilansowych w rezultacie zmiany cen rynkowych, w szczególności stóp procentowych, kursów walut i cen instrumentów finansowych. Celem zarządzania ryzykiem rynkowym jest ograniczanie negatywnego wpływu zmian cen rynkowych na sytuację finansową Grupy, przy równoczesnym utrzymaniu atrakcyjności i konkurencyjności oferty dla klientów.

Podmiotem o największym wpływie na poziom ryzyka rynkowego Grupy Kapitałowej jest Bank, w którym zarządzanie tym ryzykiem realizowane jest w ramach obowiązujących strategii zarządzania ryzykiem bankowym i polityki zarządzania ryzykiem rynkowym, określających m.in. strukturę organizacyjną zarządzania ryzykiem rynkowym, uwarunkowania i cele w zakresie ryzyka rynkowego, podstawowe wytyczne dla realizacji strategii i polityki, dopuszczalny stopień ekspozycji Banku na ryzyko rynkowe, metody monitorowania tego ryzyka, zasady limitowania i monitorowania ekspozycji na ryzyko rynkowe, ustalania poziomu limitów ograniczających ryzyko rynkowe oraz monitorowania i kontroli ryzyka rynkowego w ramach Grupy Kapitałowej BPS.

Zarządzanie ryzykiem rynkowym jest prowadzone w ramach funkcjonującego w Banku systemu zarządzania, obejmującego system zarządzania ryzykiem i system kontroli wewnętrznej, a istniejący podział funkcji w zakresie zarządzania ryzykiem rynkowym uwzględnia rozdzielenie funkcji podejmowania ryzyka (operacyjna / transakcyjna działalność rynkowa) od funkcji niezależnej jego oceny i kontroli.

Do kompetencji Rady Nadzorczej Banku w procesie zarządzania ryzykiem rynkowym należy sprawowanie nadzoru nad wprowadzeniem systemu zarządzania ryzykiem oraz ocena adekwatności i skuteczności tego systemu, w szczególności przez zatwierdzanie strategii zarządzania ryzykiem i określonego przez Zarząd Banku akceptowalnego ogólnego poziomu ryzyka oraz monitorowanie ich przestrzegania, nadzór nad opracowaniem, przyjęciem i wdrożeniem polityk i procedur, na podstawie których funkcjonuje w Banku system zarządzania ryzykiem, określenie, po uprzednim przedstawieniu propozycji w tym zakresie przez Zarząd Banku, zasad raportowania do Rady Nadzorczej o rodzajach i wielkości ryzyka w działalności Banku w sposób umożliwiający nadzorowanie systemu zarządzania ryzykiem w Banku, coroczną ocenę adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem.

Za zarządzanie ryzykiem rynkowym w kategoriach zapewnienia zgodności działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa, opracowania, wprowadzania i aktualizacji regulacji wewnętrznych, w tym stanowienia i kontroli limitów ryzyka, w ramach nadanych im kompetencji decyzyjnych odpowiedzialne są Zarząd Banku i Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Uczestnikiem procesu zarządzania ryzykiem rynkowym jest także Komitet Inwestycji Kapitałowych, do którego zadań należy wydawanie opinii i/lub podejmowanie decyzji (w zależności od kwoty transakcji / zaangażowania) odnośnie transakcji nabycia oraz sprzedaży w zakresie inwestycji kapitałowych Banku (w wybrane instrumenty rynku kapitałowego) w podmioty z Grupy Kapitałowej BPS oraz inwestycji Banku w fundusze inwestycyjne otwarte i fundusze inwestycyjne zamknięte, a także opiniowanie innych

spraw, niż wymienione powyżej, o ile mają one wpływ na zarządzanie inwestycjami kapitałowymi Banku / Grupy Kapitałowej lub których opiniowanie przez KIK wynika z obowiązujących w Banku przepisów wewnętrznych.

Na bieżąco ryzykiem rynkowym Banku zarządza Departament Skarbu, który w szczególności wprowadza narzędzia i instrumenty niezbędne do zarządzania ryzykiem rynkowym, analizuje bieżącą sytuację na krajowych i zagranicznych rynkach walutowo-pięniężnych, ustala ceny na wybrane produkty finansowe dla klientów Banku, w tym BS, zawiera transakcje na rynku finansowym i podejmuje decyzje w zakresie inwestycji na rynku finansowym w ramach limitów ryzyka określonych przez Radę Nadzorczą, Zarząd Banku i KZAiP.

Z kolei Departament Ryzyka Finansowego odpowiada m.in. za opracowanie polityki zarządzania ryzykiem rynkowym, opracowuje zasady zarządzania ryzykiem rynkowym w zakresie jego pomiaru, raportowania, limitowania i kontroli, analizuje i monitoruje strukturę bilansu Banku w aspekcie ponoszonego ryzyka oraz kontroluje przestrzeganie przyjętych w tym zakresie norm ostrożnościowych, przygotowuje propozycje limitów ograniczających ryzyko rynkowe, prowadzi monitorowanie pionowe w zakresie przestrzegania mechanizmów kontrolnych przez pierwszą linię obrony, sporządza raporty dla kierownictwa Banku dotyczące ekspozycji Banku na ryzyko rynkowe.

Zarząd Banku w okresach kwartalnych przekazuje Radzie Nadzorczej sprawozdanie z realizacji zarządzania ryzykiem w Banku, zawierające informacje m.in. o poziomie ekspozycji Banku na ryzyko rynkowe, w tym o przekroczeniach obowiązujących limitów i ich przyczynach.

Najważniejszym rodzajem ryzyka rynkowego w działalności Grupy jest ryzyko stopy procentowej. Ryzykiem stopy procentowej określane jest ryzyko poniesienia straty na bilansowych i pozabilansowych pozycjach wrażliwych na zmiany stóp procentowych, w związku ze zmianą stóp procentowych na rynku. Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest utrzymanie zmienności wyniku finansowego, w tym wyniku odsetkowego oraz zaktualizowanej bilansowej wartości kapitału wynikającej ze zmian stóp procentowych, w akceptowanych granicach. Ze względu na fakt, iż skala działalności handlowej Banku jest znacząca, zarządzanie ryzykiem rynkowym w Grupie jest prowadzone odrębnie dla księgi bankowej i księgi handlowej.

Z uwagi na specyfikę działalności spółek zależnych, podstawowe znaczenie w zarządzaniu ekspozycją na ryzyko stopy procentowej Grupy ma zarządzanie tym ryzykiem w Banku, realizowane dla 4 wyodrębnionych jego kategorii, tj.:

- 1) ryzyka terminów przeszacowania – wynikającego z niedopasowania terminów zmiany oprocentowania aktywów i pasywów, które w sytuacji niekorzystnych zmian stóp procentowych lub istotnej zmiany struktury przeszacowania i sald pozycji wrażliwych może powodować negatywne zmiany wyniku odsetkowego Banku;
- 2) ryzyka bazowego – związanego z niedoskonałym powiązaniem (korelacja) stawek bazowych (ryнку międzybankowego i podstawowych stóp NBP) instrumentów generujących przychody i koszty odsetkowe, w przypadku, gdy instrumenty te mają jednakowe okresy przeszacowania;
- 3) ryzyka opcji klienta – wynikającego z wpisania w produkty bankowe prawa, pozwalającego kredytobiorcy spłacić część lub całość należności przed terminem umownym, a deponentowi dającego możliwość wycofania środków w dowolnym momencie; opcje są zwykle realizowane, gdy stanowi to korzyść dla ich posiadacza, tj. klienta,

natomiast nie jest opłacalne dla sprzedawcy opcji, czyli Banku; instrumenty zawierające opcje klienta są najbardziej typowe dla działalności bankowej usytuowanej w portfelu bankowym;

- 4) ryzyka krzywej dochodowości – polegającego na zmianie relacji pomiędzy stopami procentowymi dotyczącymi tego samego indeksu lub rynku, ale odnoszącymi się do różnych terminów przeszacowania.

Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej prowadzone jest w ramach obowiązujących strategii zarządzania ryzykiem bankowym oraz polityki zarządzania ryzykiem rynkowym, określających w szczególności dopuszczalny poziom narażenia na ryzyko stopy procentowej. Bank posiada ponadto, przyjęte uchwałami Zarządu Banku, wewnętrzne procedury postępowania w przypadku stwierdzenia przekroczenia limitów, obejmujące m.in. zasady informowania organów Banku o niedotrzymaniu wartości granicznych oraz wskazujące komórki odpowiedzialne za podjęcie działań ograniczających narażenie na ryzyko do akceptowalnych poziomów.

Pomiar ekspozycji na ryzyko stopy procentowej dokonywany jest z wykorzystaniem:

- 1) metody wartości zagrożonej (VaR) – dla portfela instrumentów stopy procentowej zarządzanych przez Departament Skarbu, pozwalającej oszacować potencjalną stratę na utrzymywanych pozycjach, w powiązaniu z historycznie obserwowanymi zmianami stóp procentowych;
- 2) stress testów dla portfela instrumentów stopy procentowej – szacunków potencjalnych strat na portfelu instrumentów stopy procentowej, dokonywanych w oparciu o model VaR, przy założeniu maksymalnych historycznych (w okresie co najmniej 2 lat) zmian rynkowych stóp procentowych dla wybranych instrumentów;
- 3) analiz luki niedopasowania terminów przeszacowania i luki ryzyka bazowego;
- 4) symulacji możliwego wpływu zmian stóp procentowych na wynik odsetkowy Banku;
- 5) analiz ryzyka opcji klienta;
- 6) analiz wpływu zmiany stóp procentowych na wartość ekonomiczną kapitału Banku;
- 7) analiz wrażliwości wartości portfela handlowego i subinwestycyjnego dłużnych papierów wartościowych na zmiany warunków rynkowych w ramach pomiaru BPV (wartość punktu bazowego – Basis Point Value – jest miarą informującą, o ile zmieni się cena instrumentu finansowego przy wzroście jego rynkowej rentowności do wykupu o 1 punkt bazowy).

Pomiar ryzyka stopy procentowej metodą duration i metodą VaR prowadzony jest w trybie dziennym, natomiast pozostałe analizy dokonywane są w cyklach miesięcznych. Raporty dotyczące ekspozycji na ryzyko stopy procentowej, zawierające informacje o wykorzystaniu limitów dla tego ryzyka, opracowywane są w Banku w trybie dziennym, miesięcznym i kwartalnym, przy czym analizy kwartalne obejmują także ryzyko generowane przez inne podmioty Grupy. Odbiorcami analiz i sprawozdań są przede wszystkim Rada Nadzorcza i Zarząd Banku oraz Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Z punktu widzenia udziału w wyniku odsetkowym i funduszach własnych za najistotniejsze w działalności Banku należy uznać ryzyko terminów przeszacowania i ryzyko bazowe. Oszacowana na 31.12.2017 r. dla ryzyka bazowego potencjalna zmiana wyniku odsetkowego Banku w horyzoncie najbliższego roku wyniosła 12 343 tys. zł

i stanowiła 4,9 % rocznego wyniku z tytułu odsetek oraz 1,3 % funduszy własnych, natomiast dla ryzyka terminów przeszacowania potencjalny spadek wyniku odsetkowego skalkulowano na 6 846 tys. zł, tj. na kwotę stanowiącą 2,7 % wyniku odsetkowego za 2017 r. i 0,7 % funduszy własnych na koniec 2017 r. Analiza wpływu zmiany stóp procentowanych o 2 pp. na wartość ekonomiczną kapitału Banku wykazała, że w scenariuszu negatywnym, tj. przy równoległym przesunięciu krzywej dochodowości o 200 pb. w górę, wartość ekonomiczna kapitału obniży się na koniec 2017 r. o 38 987 tys. zł, tj. 4,2 %.

Tabela 39. Kształtowanie się luki terminów przeszacowania (w tys. zł) na 31.12.2017 r.

Lp.	Wyszczególnienie	(do 1M]	(1M-3M]	(3M-6M]	(6M-12M]	(powyżej 12M)
1.	Aktywa oprocentowane	16 823 284	1 046 455	3 161 331	109 534	97 464
2.	Pasywa oprocentowane	19 264 307	1 426 696	829 902	261 296	81 259
3.	Luka okresowa	-2 441 023	-380 240	2 331 429	-151 762	16 206
4.	Luka skumulowana (od tyłu)	-625 390	1 815 633	2 195 873	-135 556	16 206

Analizy ryzyka stopy procentowej przeprowadzane w 2017 r. wskazywały, że poziom ekspozycji Banku na wszystkie rodzaje tego ryzyka był stabilny. Limity dla ryzyka stopy procentowej, zdefiniowane w strategii, polityce i instrukcjach zarządzania tym ryzykiem, w większości były przestrzegane, a odnotowane przypadki ich przekroczenia nie zagrażały bezpieczeństwu działania Banku.

Ryzyko rynkowe w księdze handlowej określane jest jako ryzyko poniesienia straty, rozumianej jako utrata wartości aktywów, wzrost poziomu zobowiązań lub zmiana wyniku finansowego z tytułu instrumentów finansowych zakwalifikowanych do portfela handlowego, w rezultacie zmiany cen rynkowych, w szczególności kursów walut, stóp procentowych i cen instrumentów finansowych. W celu utrzymania tego ryzyka pod kontrolą Grupa stosuje limity zaangażowania, limity VaR i limity straty.

Bank posiada regulacje definiujące katalog instrumentów kwalifikowanych do portfela handlowego. Dealerzy zaliczają do portfela handlowego instrumenty, dla których są dostępne kwotowania rynkowe, na bazie których jest dokonywana codzienna wycena. Pozycje nie mogą być transferowane pomiędzy portfelem bankowym i handlowym. Bank ma ustalone limity ekspozycji na ryzyko portfela handlowego (limity straty, otwartych pozycji) weryfikowane na bazie dziennej oraz monitoruje pozycje przeterminowane, a w przypadku ich wystąpienia sprawdza płynność na danym instrumencie.

W związku z utrzymywaniem portfela handlowego, w skład którego wchodzi przede wszystkim transakcje pochodne (walutowe i stopy procentowej), Bank wylicza wymóg kapitałowy na ryzyko z tytułu korekty wyceny kredytowej (CVA).

Tabela 40. Narzut kapitałowy z tytułu korekty wyceny kredytowej (w tys. zł) na 31.12.2017 r. [EU CCR2]

	a)	b)
	Wartość ekspozycji	Aktywa ważone ryzykiem
1. Wszystkie portfele podlegające metodzie zaawansowanego pomiaru	0	0
2. (i) wartość zagrożona (z uwzględnieniem mnożnika ×3)		0
3. (i) wartość zagrożona w warunkach skrajnych (z uwzględnieniem mnożnika ×3)		0
4. Wszystkie portfele podlegające metodzie standardowej	36 481	8 486
EU4 W oparciu o metodę wyceny pierwotnej ekspozycji	0	0
5. Całość podlegająca narzutowi kapitałowemu CVA	0	0

Ryzyko walutowe definiowane jest jako ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian kursów walutowych i wynika z utrzymywania otwartych pozycji w walutach obcych, powstających w związku z prowadzeniem działalności obejmującej m.in. zaciąganie zobowiązań walutowych i inwestowanie w walutowe instrumenty finansowe, na rzecz klientów oraz na rachunek własny. Ryzyko walutowe występuje przede wszystkim w działalności Banku, natomiast w spółkach zależnych ekspozycja na to ryzyko kształtuje się na bardzo niskim poziomie. Skala działalności na rynku walutowym utrzymywana jest na poziomie stanowiącym mniej niż 2 % funduszy własnych, tj. niepowodującym konieczności utrzymywania wymogu kapitałowego z tytułu tego ryzyka.

Do określenia poziomu narażenia Banku na ryzyko walutowe stosuje się metodę wartości zagrożonej (VaR), pozwalającą oszacować potencjalną stratę na utrzymywanych pozycjach, w powiązaniu z historycznie obserwowanymi zmianami notowań walut. Uzupełnieniem dziennych analiz opartych o metodę VaR są testy warunków skrajnych (stress testing), pokazujące wielkość możliwej straty w sytuacjach niekorzystnych (kryzysowych) zmian kursów.

W działalności Grupy zidentyfikowano także ryzyko instrumentów kapitałowych, definiowane jako niebezpieczeństwo negatywnego wpływu zmian cen instrumentów kapitałowych na sytuację finansową Grupy. Ryzyko to wynika z prowadzenia działalności inwestycyjnej, polegającej na utrzymywaniu pozycji, dla których spodziewany jest wzrost ich wyceny rynkowej lub otrzymanie dodatkowych przychodów z tytułu dywidendy.

Obowiązujący system limitów obejmuje wszystkie istotne obszary występowania ryzyka finansowego. Odnotowywane w 2017 r. przypadki przekroczenia / niedotrzymania limitów miały charakter incydentalny i nie stanowiły zagrożenia dla bezpieczeństwa funkcjonowania Grupy.

Informacja dotycząca ekspozycji na ryzyko finansowe spółek Grupy jest elementem oceny ekspozycji na ryzyko, przekazywanej przez podmioty zależne do Banku w okresach miesięcznych. W oparciu o informacje otrzymane od spółek Bank dokonuje oceny wpływu działalności podmiotów zależnych na ryzyko płynności i ryzyko rynkowe Banku jako podmiotu dominującego i całej Grupy. W związku z faktem, że ryzyko płynności i ryzyko rynkowe w spółkach zależnych są oceniane jako relatywnie nieistotne, proces zarządzania ryzykiem finansowym Grupy jest skoncentrowany przede wszystkim w Banku.

6.5. Ryzyko operacyjne

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym

Przez ryzyko operacyjne Bank rozumie ryzyko poniesienia straty, wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów informatycznych lub ze zdarzeń zewnętrznych, obejmujące również ryzyko prawne.

System zarządzania ryzykiem operacyjnym Grupy Kapitałowej Banku BPS S.A. wdrożono kierując się wymogami wynikającymi z przepisów prawa, rekomendacji, Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 r. w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach oraz Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (z późn. zm.).

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym realizowane jest na podstawie strategii, polityk i procedur wewnętrznych, które zapewniają spełnienie zewnętrznych wymogów regulacyjnych dotyczących zarządzania tym rodzajem ryzyka.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zintegrowany z procesem zarządzania Bankiem.

Celami strategicznymi w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym są:

- 1) utrzymanie limitów operacyjnych na założonym poziomie nie przekraczającym limitów tolerancji na ryzyko operacyjne;
- 2) ograniczanie strat z tytułu zdarzeń operacyjnych;
- 3) zapewnienie bezpiecznego i ciągłego funkcjonowania Banku;
- 4) zwiększenie szybkości i adekwatności reakcji Banku na zdarzenia od niego niezależne.

W skład struktury zarządzania ryzykiem operacyjnym w Grupie wchodzi:

- 1) Rada Nadzorcza;
- 2) Zarząd;
- 3) Komórki / stanowiska dedykowane do zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Do najważniejszych zadań w procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym w poszczególnych spółkach Grupy Kapitałowej należą – w przypadku:

- 1) Rady Nadzorczej – sprawowanie nadzoru nad systemem zarządzania ryzykiem oraz zatwierdzanie dokumentów strategicznych w obszarze zarządzania ryzykiem operacyjnym;
- 2) Zarządu – nadzorowanie opracowania, wprowadzenia i aktualizacji procedur w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym, zorganizowanie, wdrożenie i funkcjonowanie właściwego procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym, wprowadzenie struktury organizacyjnej w obszarze zarządzania tym rodzajem ryzyka;
- 3) komórek/stanowisk dedykowanych do zarządzania ryzykiem – bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym, poprzez ewidencję zdarzeń operacyjnych, monitorowanie

i raportowanie Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej na temat poziomu ryzyka operacyjnego, podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zagrożeń;

- 4) pozostałych pracowników Grupy Kapitałowej – identyfikowanie zdarzeń z tytułu ryzyka operacyjnego i bieżące informowanie o wystąpieniu tych zdarzeń, mitygacja ryzyka operacyjnego.

W Banku funkcjonuje Komitet Ryzyka Operacyjnego. W 2017 roku odbyło się 18 posiedzeń tego komitetu.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmuje identyfikację, pomiar, limitowanie, monitorowanie, raportowanie oraz redukcję tego ryzyka i jest realizowany w sposób ciągły. Ryzyko operacyjne Banku jest identyfikowane ex ante (zdarzenia potencjalne), poprzez samoocenę ryzyka operacyjnego oraz analizę scenariuszy, a także ex post (zdarzenia rzeczywiste) poprzez rejestrację zdarzeń operacyjnych w dedykowanym systemie.

Poziom ryzyka operacyjnego jest monitorowany za pomocą Kluczowych Wskaźników Ryzyka (KRI), przy czym definicje KRI są opracowywane w oparciu o obserwacje zmian profilu ryzyka operacyjnego. Określone zostały limity dla wskaźników KRI.

System raportowania poziomu ryzyka operacyjnego w Banku obejmuje informację kwartalną dla Zarządu Banku i Rady Nadzorczej na temat oceny narażenia na ryzyko operacyjne. Przed skierowaniem na Zarząd materiały są opiniowane przez Komitet Ryzyka Operacyjnego.

Bank stosuje następujące metody ograniczania ryzyka operacyjnego oraz łagodzenia skutków zrealizowania tego ryzyka:

- 1) modyfikowanie procesów w aspekcie redukcji ryzyka operacyjnego do poziomu akceptowanego;
- 2) monitorowanie poziomu ryzyka operacyjnego w procesach;
- 3) mechanizmy kontrolne, m.in. procedury, podział obowiązków, autoryzacja, kontrola dostępu, kontrola fizyczna, proces ewidencji operacji finansowych i gospodarczych w systemach: księgowym, sprawozdawczym i operacyjnym, inwentaryzacja, dokumentowanie odstępstw, wskaźniki wydajności, szkolenia;
- 4) zabezpieczenia fizyczne;
- 5) zabezpieczenia finansowe (ubezpieczenia);
- 6) plany awaryjne.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym w podmiotach należących do Grupy Kapitałowej Banku jest wspierany przez system informatyczny.

Bank oblicza jednostkowy i skonsolidowany wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego metodą podstawowego wskaźnika (BIA) zgodnie z wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych.

Wymóg kapitałowy wyliczony na rok 2017 metodą BIA dla Banku wyniósł 52 012 tys. zł, natomiast dla Grupy wyniósł 76 593 tys. zł.

Informacje o sumach rzeczywistych strat brutto z tytułu ryzyka operacyjnego

W 2017 roku Bank odnotował straty rzeczywiste brutto z tytułu zdarzeń operacyjnych na poziomie 2 695 tys. zł.

Strategiczny limit tolerancji na ryzyko operacyjne nie został przekroczony.

Tabela 41. Rozkład strat rzeczywistych według rodzajów i kategorii zdarzenia

Rodzaj zdarzenia	Kategoria zdarzenia	Kwota pierwotna rzeczywista brutto w tys. zł
Oszustwo zewnętrzne	Bezpieczeństwo systemów	141
	Kradzież i oszustwo	3
Zasady dotyczące zatrudnienia oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	Stosunki pracownicze	20
Klienci, produkty i praktyki operacyjne	Obsługa klientów, ujawnienie informacji o klientach, zobowiązania względem klientów	1 415
Zakłócenia działalności Banku i awarie systemów	Systemy	1
Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	Kontrahenci niebędący klientami banku (np. izby rozliczeniowe)	559
	Wprowadzanie do systemu, wykonywanie, rozliczanie i obsługa transakcji	557
Suma strat		2 695

Największe istotne straty brutto z tytułu ryzyka operacyjnego odnotowano w następujących rodzajach zdarzeń:

- 1) oszustwo zewnętrzne;
- 2) klienci, produkty i praktyki operacyjne;
- 3) wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi.

Straty te występowały głównie w następujących liniach biznesowych:

- 1) bankowość komercyjna;
- 2) bankowość detaliczna;
- 3) płatności i rozliczenia.

W celu ograniczenia negatywnych skutków zdarzeń, Bank podjął i kontynuuje następujące działania:

- 1) wprowadzenie zmian i zabezpieczeń w systemach informatycznych;
- 2) wprowadzenie odpowiednich zapisów w wewnętrznych procedurach Banku;
- 3) transfer ryzyka na rynek ubezpieczeniowy;

- 4) doskonalenie mechanizmów zabezpieczeń infrastruktury informatycznej i obiektów Banku;
- 5) szkolenia pracowników m.in. w zakresie procedur ochrony tajemnicy bankowej, przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy i finansowania terroryzmu;
- 6) kontrola działalności operacyjnej.

6.6. Pozostałe rodzaje ryzyka ocenione jako istotne

Według stanu na 31.12.2017 r. w ramach procesu oceny adekwatności kapitałowej Grupy, jako istotne zostały uznane następujące rodzaje ryzyka: braku zgodności, strategiczne oraz wyniku finansowego.

Ocena istotności powyższych ryzyk odbywa się zgodnie z zapisami „Instrukcji funkcjonowania procesu oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego (ICAAP) w Banku BPS S.A.”.

Ryzyko braku zgodności

Ryzyko braku zgodności to ryzyko poniesienia sankcji prawnych, powstania strat finansowych bądź utraty reputacji lub wiarygodności, wskutek niezastosowania się Banku, pracowników Banku lub podmiotów działających w jego imieniu do przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych, w tym norm etycznych. Jest ryzykiem nieodłącznie związanym z prowadzeniem podstawowej działalności Banku. Na poziom istotności ryzyka braku zgodności mają wpływ zarówno czynniki wewnętrzne jak i zewnętrzne, w szczególności zaostrzenie wymogów regulacyjnych dla sektora bankowego. Bank dokonuje oceny poziomu istotności ryzyka braku zgodności i w przypadku sklasyfikowania tego ryzyka jako istotne, alokuje na nie kapitał wewnętrzny.

Ryzyko strategiczne

Ryzyko strategiczne to ryzyko związane z podjęciem błędnych decyzji biznesowych, wadliwą ich realizacją lub brakiem reakcji na zmiany w otoczeniu biznesowym, które mogą zagrozić realizacji celów i kierunków strategicznych Banku, w tym zwiększyć stopień skomplikowania działalności zagrażający prawidłowemu wypełnianiu funkcji zrzeczeniowej. Na specyficzny charakter działalności Banku wpływ mają głównie następujące czynniki: pełnienie dla banków spółdzielczych prostej funkcji pośrednika na rynku międzybankowym, duży udział tradycyjnej działalności bankowej, posiadanie znacznej bazy depozytowej z tytułu pełnienia funkcji zrzeczeniowej, nieznaczące angażowanie się w instrumenty finansowe o podwyższonym ryzyku. Duże znaczenie tych czynników powoduje relatywnie niewielki stopień skomplikowania działalności Banku. Jednocześnie jednak sam rozmiar działalności, prowadzonej przez Bank powoduje, że ryzyko to należy uznać co najmniej za istotne, lecz mające umiarkowany wpływ na sytuację finansową Banku. Bank dokonuje oceny poziomu istotności ryzyka strategicznego i w przypadku sklasyfikowania tego ryzyka jako istotne podstawowe, alokuje na nie kapitał wewnętrzny.

Ryzyko wyniku finansowego

Ryzyko wyniku finansowego to ryzyko realizacji wyniku finansowego poniżej wymagań wynikających z przyjętych w Banku celów strategicznych, głównie w obszarze zapewnienia odpowiedniego zasilenia kapitału. Jeżeli Bank nie jest w stanie generować odpowiedniego poziomu zysku, skutkować to może ograniczeniem skali działalności, ponieważ nie ma w takiej sytuacji możliwości efektywnego wzrostu funduszy własnych, zabezpieczających podejmowane ryzyko. Jeżeli ryzyko wyniku finansowego jest ryzykiem istotnym, Bank wyznacza kapitał wewnętrzny proporcjonalnie do stopnia realizacji planowanego wyniku finansowego brutto w wysokości od 0,01 % do 1,00 % funduszy własnych obowiązujących na datę badania istotności.

7. Instrumenty kapitałowe w portfelu bankowym

Według stanu na 31 grudnia 2017 roku Grupa Kapitałowa wykazywała w portfelu bankowym ekspozycje na papierach kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym na łączną kwotę 324 821 tys. zł netto. Ekspozycje zostały w całości zakwalifikowane do portfela bankowego jako dostępne do sprzedaży.

Tabela 42. Ekspozycje kapitałowe – portfel bankowy (w tys. zł)

Wyszczególnienie	31.12.2017	
	Dostępne do sprzedaży	Utrzymywane do terminu zapadalności
Notowane kapitałowe papiery wartościowe, z tego:	20 252	0
- emitowane przez podmioty sektora finansowego (w tym banki)	7 287	0
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	12 965	0
Notowane kapitałowe papiery wartościowe netto	14 423	0
- odpisy z tytułu utraty wartości	-5 829	0
Nienotowane kapitałowe papiery wartościowe, z tego:	318 977	0
- emitowane przez inne banki	4 732	0
- emitowane przez pozostałe podmioty sektora finansowego	280 561	0
- emitowane przez podmioty sektora niefinansowego	33 684	0
Nienotowane kapitałowe papiery wartościowe netto	310 398	0
- odpisy z tytułu utraty wartości	-8 579	0
Razem kapitałowe papiery wartościowe brutto	339 229	0
- odpisy z tytułu utraty wartości	-14 408	0
Razem kapitałowe papiery wartościowe netto	324 821	0

Po początkowym ujęciu aktywa finansowe dostępne do sprzedaży Grupa Kapitałowa wycenia w wartości godziwej, a zyski i straty z tytułu zmiany wartości godziwej w stosunku do wyceny według zamortyzowanego kosztu odnosi na skonsolidowany kapitał z aktualizacji wyceny. Pozycja dotycząca kapitału z aktualizacji wyceny podlega rozliczeniu do rachunku zysków i strat w momencie sprzedaży składnika aktywów bądź wystąpienia utraty jego wartości. W przypadku wystąpienia utraty wartości wskazanego składnika aktywów, zaklasyfikowanego do portfela dostępnego do sprzedaży, wcześniej ujęte zwiększenia wartości z przeszacowania do wartości godziwej pomniejszają „Kapitał z aktualizacji wyceny”. Jeżeli kwota uprzednio ujętych zwyżek jest niewystarczająca na pokrycie utraty wartości, różnicę Grupa Kapitałowa odnosi do skonsolidowanego rachunku zysków i strat.

Jeśli nie można ustalić wartości godziwej instrumentów kapitałowych, to wówczas aktywa te Grupa Kapitałowa ujmuje według kosztu nabycia z uwzględnieniem utraty wartości. Odpisy z tytułu utraty wartości Grupa Kapitałowa rozpoznaje w skonsolidowanym rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik odpisów z tytułu utraty wartości aktywów oraz rezerw na zobowiązania pozabilansowe”.

Wartość godziwa to cena, która jest możliwa do uzyskania przy sprzedaży składnika aktywów lub za przeniesienie zobowiązania w transakcji przeprowadzonej na zwykłych warunkach między uczestnikami rynku na dzień wyceny. Wartość godziwa instrumentów finansowych notowanych na aktywnym rynku finansowym jest ustalana poprzez odniesienie do bieżącej ceny kupna, dla składnika aktywów lub bieżącej ceny sprzedaży, dla zaciągniętego zobowiązania. Wartość godziwa instrumentów finansowych, dla których nie istnieje aktywny rynek jest ustalana przy zastosowaniu różnych technik wyceny. Techniki te mogą odnosić się do ostatnich transakcji zawieranych na warunkach rynkowych, bieżących cen rynkowych innych podobnych instrumentów, analizy zdyskontowanych przepływów pieniężnych lub innych modeli wyceny.

W przypadku papierów wartościowych notowanych, wartość godziwa ustalana jest na podstawie wartości rynkowych (mark to market). W przypadku instrumentów nienotowanych, wartość godziwa ustalana jest na podstawie modelu (mark to model) przy wykorzystaniu systemu Kondor+. Wartość godziwa instrumentów nienotowanych wyznaczana jest poprzez zastosowanie modelu analitycznego, którego celem jest określenie teoretycznej wartości rynkowej wycenianego instrumentu w oparciu o dostępne informacje rynkowe, w szczególności kwotowania bieżących i terminowych stóp procentowych i kursów walutowych, ceny podobnych instrumentów, ratingi kredytowe lub zmienność tych parametrów.

W oparciu o stosowane metody ustalania wartości godziwej poszczególne składniki aktywów dostępnych do sprzedaży klasyfikuje się do następujących kategorii:

- 1) Poziom I: aktywa wyceniane bezpośrednio w oparciu o ceny kwotowane na aktywnym rynku lub techniki wyceny bazujące tylko i wyłącznie o informacje rynkowe;
- 2) Poziom II: aktywa wyceniane w oparciu o techniki wyceny bazujące na założeniach wykorzystujących informacje pochodzące z aktywnego rynku lub obserwacje rynkowe;
- 3) Poziom III: aktywa wyceniane w oparciu o powszechnie stosowane przez uczestników rynku techniki wyceny, których założenia nie bazują na informacji pochodzącej z aktywnego rynku.

Tabela 43. Kapitałowe papiery wartościowe dostępne do sprzedaży – według sposobu klasyfikacji do poszczególnych kategorii, według stanu na 31.12.2017 r.

Miara	Poziom I	Poziom II	Poziom III	Razem
Razem kapitałowe papiery wartościowe - netto	14 423	0	310 398	324 821
- notowane	14 423	0	0	14 423
- nienotowane	0	0	310 398	310 398

Na instrumentach kapitałowych dostępnych do sprzedaży w 2017 roku Grupa Kapitałowa zrealizowała wynik na działalności inwestycyjnej w wysokości (-)19 465 tys. zł.

Przychody z tytułu dywidend Grupa Kapitałowa ujmuje w przychodach z tytułu dywidend w momencie ustalenia praw do ich otrzymania. Przychody z tytułu dywidend Grupy na koniec 2017 roku wyniosły 1 024 tys. zł.

8. Aktywa wolne od obciążeń

Według stanu na 31 grudnia 2017 r. wartość bilansowa aktywów nieobciążonych wyniosła 23 475 276 tys. zł, natomiast aktywów obciążonych 181 208 tys. zł. Aktywa obciążone stanowiły zabezpieczenia z tytułu transakcji na instrumentach pochodnych.

9. Informacje dotyczące zasad zarządzania Bankiem

Liczba stanowisk dyrektorskich zajmowanych w Banku przez Członków Zarządu Banku

Członkowie Zarządu nie zajmują stanowisk dyrektorskich, w związku z pełnioną funkcją sprawują nadzór nad głównymi obszarami działalności Banku.

Polityka rekrutacji dotycząca wyboru Członków Zarządu Banku oraz rzeczywistego stanu ich wiedzy, umiejętności i wiedzy specjalistycznej

Zgodnie z przyjętą w 2014 roku „Procedurą dokonywania oceny odpowiedniości kandydatów na członków Zarządu Banku Polskiej Spółdzielczości S.A., a także oceny Zarządu Banku oraz jego członków w trakcie kadencji”, Rada Nadzorcza dokonuje ocen odpowiedniości poszczególnych kandydatów na członków Zarządu, członków Zarządu oraz oceny kolegalnej. W grudniu 2017 r., z mocą obowiązywania od 1 stycznia 2018 r., nastąpiła zmiana Procedury polegająca na uzupełnieniu treści oświadczeń składanych

przez kandydatów na członków Zarządu Banku oraz członków Zarządu Banku, o informacje w zakresie czasochłonności podejmowanej przez nich aktywności zawodowej oraz pozazawodowej.

W ramach indywidualnej oceny kandydata/członka Zarządu, Rada Nadzorcza ocenia jego rzeczywiste kwalifikacje, reputację oraz całokształt aktywności zawodowej i pozazawodowej, natomiast w ramach oceny kolegialnej Zarządu Banku działającego jako organ, Rada ocenia ostrożne i stabilne zarządzanie Bankiem, a także reputację Banku, jako pochodną działań członków Zarządu Banku.

Za rok obrotowy 2017, Rada Nadzorcza pozytywnie oceniła odpowiedność Zarządu Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz jego członków w trakcie kadencji. Zarówno wykształcenie formalne, jak i przebieg ścieżki zawodowej potwierdziły wysokie kompetencje poszczególnych Członków Zarządu. Nie odnotowano także działań, które w jakikolwiek sposób mogłyby lub wpłynęły negatywnie na reputację Banku. W ocenie Rady Nadzorczej, Zarząd Banku jako organ kolegialny w 2017 roku zarządzał Bankiem w sposób ostrożny i stabilny.

Strategia w zakresie zróżnicowania w odniesieniu do wyboru Członków Zarządu Banku, jego celów i wszelkich odpowiednich zadań określonych w tej polityce oraz zakresu, w jakim te cele i zadania zostały zrealizowane

W zakresie strategii zróżnicowania w odniesieniu do wyboru członków Zarządu Banku, jego celów i wszelkich odpowiednich zadań określonych w tej polityce oraz zakresu, w jakim te cele i zadania zostały zrealizowane mają zastosowanie Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych wydane przez Komisję Nadzoru Finansowego i przyjęte przez Zarząd Banku, Radę Nadzorczą oraz Zgromadzenie Akcjonariuszy.

Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych są zbiorem zasad określających relacje wewnętrzne i zewnętrzne instytucji nadzorowanych, w tym relacje z udziałowcami i klientami, ich organizację, funkcjonowanie nadzoru wewnętrznego oraz kluczowych systemów i funkcji wewnętrznych, a także organów statutowych i zasad ich współdziałania.

Zasady oraz procedury rekrutacyjne mające na celu pozyskiwanie do pracy kandydatów o odpowiednich kwalifikacjach obowiązują wszystkie stanowiska pracy w Banku. Na stanowiska członków Zarządu proces rekrutacyjny jest dodatkowo rozszerzany o zapisy Procedury dokonywania ocen odpowiedności kandydatów na członków Zarządu Banku Polskiej Spółdzielczości S.A., a także oceny Zarządu Banku oraz jego członków w trakcie kadencji. Na ocenę odpowiedności składa się ocena kwalifikacji, reputacji oraz całokształtu aktywności zawodowej i pozazawodowej.

Dobór Członków Zarządu Banku dokonywany jest tak, aby zagwarantowany został odpowiedni udział osób, wykazujących się doświadczeniem i znajomością polskiego rynku finansowego, niezbędnymi w zarządzaniu Bankiem. Indywidualne kompetencje poszczególnych kandydatów/członków Zarządu Banku dopełniają się, umożliwiając zapewnienie odpowiedniego poziomu przygotowania merytorycznego do kolegialnego zarządzania Bankiem.

Informacje dotyczące polityki różnorodności stosowanej do Członków Zarządu Banku zawarte są w Sprawozdaniu Zarządu z działalności Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. za rok zakończony dnia 31 grudnia 2017 (rozdział 13.5 oraz 14.2.6).

Komitet do spraw ryzyka

Bank nie spełnia żadnej z przesłanek wymienionych w art. 4 ust. 1 pkt 35) ppkt a) ustawy Prawo bankowe dot. banku istotnego, jak również nie został w myśl art. 4 ust. 1 pkt 35) ppkt b) uznany za bank istotny systemowo przez Komisję Nadzoru Finansowego, dlatego też stosownie do art. 9 c b ustawy Prawo bankowe nie jest zobowiązany do utworzenia komitetu ds. ryzyka. Z uwagi na powyższe w roku 2017 nie funkcjonował w Banku komitet ds. ryzyka, a zarządzanie ryzykiem w Banku, było nadzorowane przez Komitet Audytu Rady Nadzorczej.

Przepływ informacji na temat ryzyka

Przepływ informacji dotyczących ryzyka w Banku reguluje w szczególności Instrukcja funkcjonowania Systemu Informacji Kierownictwa (SIK), która określa zasady raportowania, obieg informacji zarządczej, procedurę opracowywania raportów i sposób ich przekazywania adresatom, którymi są w szczególności: Zarząd, Rada Nadzorcza, Komitet Audytu Rady Nadzorczej, Rada Zrzeszenia oraz Komitety: Ryzyka Operacyjnego oraz Zarządzania Aktywami i Pasywami. Odbiorcami raportów są również właściwe komórki merytoryczne oraz Spółdzielnia Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS.

Opracowywane w Banku raporty obejmują wszystkie obszary działalności Banku. Ich zakres i częstotliwość są adekwatne do rozmiarów prowadzonej działalności i występującego ryzyka. Umożliwia to identyfikowanie, mierzenie, monitorowanie i kontrolowanie wszystkich rodzajów ryzyka w Banku.

Na potrzeby SIK w Banku w 2017 r. opracowywanych było 109 raportów, z czego znaczną część stanowiły raporty dotyczące wprost zagadnień związanych z ryzykiem kredytowym, finansowym, operacyjnym, jak również z ryzykiem braku zgodności. Wszystkie raporty z zakresu ryzyka prezentowane były na posiedzeniach Zarządu Banku przez kierowników komórek opracowujących. Częstotliwość przekazywania raportów jest zróżnicowana w zależności od przepisów zewnętrznych, rekomendacji nadzorczych oraz bieżących potrzeb Banku. Zarząd Banku otrzymuje raporty miesięczne, kwartalne, półroczne lub roczne. W sytuacjach nadzwyczajnych związanych z ryzykiem w Banku, komórki organizacyjne opracowują i przedkładają Zarządowi raporty i informacje bieżące. Opracowania mają charakter syntetyczny, zawierają najistotniejsze informacje służące podejmowaniu decyzji przez Zarząd Banku. Raporty dotyczące ryzyka poddawane są, tak jak wszystkie inne raporty SIK, przeglądowi (co najmniej raz do roku) pod kątem zmian w przepisach, wydanych rekomendacji i zaleceń pokontrolnych KNF.

Zagadnienia związane z zarządzaniem ryzykiem w Banku są także przedmiotem obrad Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, Komitetu Kredytowego Banku, jak również Komitetu Ryzyka Operacyjnego, w których uczestniczą wybrani Członkowie Zarządu, stosownie do zapisów regulaminów tych komitetów. Ponadto Zarząd, KZAIp

i wybrani pracownicy Banku otrzymują również dzienną informację o wykorzystaniu limitów obowiązujących dla ryzyka finansowego, w szczególności obejmującą kształtowanie się miar płynności KNF, wskaźnika LCR oraz wewnętrznych limitów ograniczających ekspozycję na ryzyko płynności, stopy procentowej i walutowe.

10. Informacje dotyczące polityki i praktyk Banku w zakresie wynagrodzeń pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka

10.1. Informacje dotyczące procesu decyzyjnego stosowanego przy ustalaniu polityki zmiennych składników wynagrodzeń

Zasady ustalania zmiennych składników wynagrodzeń pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na ryzyko w Banku, stosowane przez Bank w 2017 roku, określone zostały w „Polityce zmiennych składników wynagrodzeń w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.”. Powyższa Polityka przyjęta została uchwałą Rady Nadzorczej z dnia 30 grudnia 2014 roku oraz zmieniona uchwałą Rady Nadzorczej z dnia 30 maja 2017 r. Ponadto, z mocą obowiązywania od 1 stycznia 2018 r. uchwałą Rady Nadzorczej z dnia 11 grudnia 2017 r. nastąpiła ponowna zmiana Polityki, celem wdrożenia w Banku pakietu MiFID II. W procesie ustalania jej zasad czynny udział brali członkowie Zarządu Banku oraz Rady Nadzorczej. W 2017 roku, w Banku funkcjonował Komitet ds. wynagrodzeń utworzony spośród członków Rady Nadzorczej w składzie: przewodniczącego i trzech członków Komitetu.

Do zadań Komitetu ds. Wynagrodzeń należy w szczególności:

- 1) monitorowanie wynagrodzenia zmiennego pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku;
- 2) wydawanie opinii na temat polityki zmiennych składników wynagrodzeń, w tym wysokości i składników wynagrodzeń, kierując się ostrożnym i stabilnym zarządzaniem ryzykiem, kapitałem i płynnością oraz szczególną dbałością o długoterminowe dobro Banku, interes akcjonariuszy, inwestorów i udziałowców Banku;
- 3) nadzorowanie polityki w zakresie obowiązującego w Banku systemu wynagrodzeń;
- 4) dokonywanie oceny kompetencji i reputacji kandydatów na Członków Zarządu, Członków Zarządu Banku i Zarządu Banku jako organu kolegalnego, zgodnie z obowiązującą w Banku procedurą odpowiedzialności.

W procesie ustalania Polityki Bank nie korzystał z pomocy konsultanta zewnętrznego.

W 2017 roku, Komitet ds. wynagrodzeń odbył pięć posiedzeń. Posiedzenia były protokołowane. W trakcie posiedzeń Komitet ds. wynagrodzeń, w szczególności:

- 1) wydał opinię w zakresie oceny efektów pracy oraz poziomu wypłaty premii za 2016 rok;
- 2) wydał opinię w zakresie zmiany umów o pracę Członków Zarządu Banku;

- 3) wydał opinię w zakresie oceny funkcjonowania polityki wynagradzania w Banku BPS S.A. za rok 2016;
- 4) zarekomendował Radzie Nadzorczej Banku cele na 2017 rok dla Członków Zarządu Banku;
- 5) zarekomendował Radzie Nadzorczej Banku zmiany w Polityce zmiennych składników wynagrodzeń w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.;
- 6) zarekomendował Radzie Nadzorczej zmiany w Procedurze dokonywania ocen odpowiedniości kandydatów na członków Zarządu Banku Polskiej Spółdzielczości S.A., a także oceny Zarządu Banku oraz jego członków w trakcie kadencji;
- 7) wydał opinię w sprawie oceny odpowiedniości Zarządu Banku oraz jego członków w trakcie obecnej kadencji;
- 8) zaakceptował treść informacji o wynagrodzeniach członków organu Banku za rok 2016 wymagających upublicznienia.

10.2. Powiązanie wynagrodzeń z wynikami

Wynagrodzenie całkowite pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku, składa się z:

- 1) wynagrodzenia stałego (wynagrodzenie zasadnicze);
- 2) wynagrodzenia zmiennego, zależnego od wyników.

10.3. Informacje na temat cech charakterystycznych systemu wynagrodzeń

W zakresie ustalania systemu wynagrodzeń w odniesieniu do pracowników Banku, w tym członków Zarządu, zastosowanie mają Zasady Ładu Korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych wydane przez Komisję Nadzoru Finansowego, przyjęte przez Zarząd Banku i Radę Nadzorczą oraz odzwierciedlone w zapisach „Polityki wynagrodzeń Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.”. Celem polityki wynagradzania Banku jest adekwatne wynagradzanie pracowników, w tym członków Zarządu, za wykonaną pracę oraz motywowanie ich do osiągnięcia wysokich wyników oraz realizacji celów strategicznych Banku.

Polityka wynagrodzeń Banku realizowana jest z uwzględnieniem wielkości, ryzyk związanych z działalnością wewnętrzną, a także zakresu i stopnia złożoności działalności prowadzonej przez Bank Polskiej Spółdzielczości S.A.

System wynagrodzeń służy zapewnieniu stabilnego rozwoju Banku i ma na celu przyciągnięcie i utrzymanie najlepszych pracowników, w tym członków Zarządu oraz zabezpieczenie interesów akcjonariuszy i właścicieli poprzez określanie wynagrodzeń osób, których wpływ na profil ryzyka Banku jest istotny, w tym członków Zarządu w taki sposób, aby wynagrodzenie nie stanowiło zachęty do podejmowania ryzyka wykraczającego poza zaakceptowaną przez Radę Nadzorczą skłonność do ryzyka Banku.

Na system wynagrodzeń w Banku składają się wynagrodzenia zasadnicze, wynagrodzenia zmienne i benefity pozapłacowe. Rekomendacje dotyczące elementów składowych systemu wynagradzania członków Zarządu przedstawia Radzie Nadzorczej Komitet ds. wynagrodzeń.

Podstawę kształtowania polityki wynagrodzeń Banku stanowi wynagrodzenie zasadnicze. Różnicowanie wynagrodzenia zasadniczego pracowników Banku, z wyłączeniem członków Zarządu, realizowane jest w oparciu o wartościowanie stanowisk pracy.

Podstawą ustalenia wysokości wynagrodzenia zmiennego jest ocena efektów pracy danego pracownika, którego działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku i danej jednostki organizacyjnej z uwzględnieniem wyników całego Banku.

Szczegółowe cele wyznaczane pracownikom, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku stanowią wypadkową głównych celów finansowych Banku i uwzględniają zakres odpowiedzialności na danym stanowisku.

Ocena efektów pracy dokonywana jest zgodnie z zatwierdzonymi przez Radę Nadzorczą Banku „Szczegółowymi zasadami oceny efektów pracy pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku” stanowiącymi załącznik do „Polityki zmiennych składników wynagrodzeń w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.”. Przy ocenie indywidualnych efektów pracy bierze się pod uwagę kryteria finansowe i niefinansowe.

Przyjęte kryteria oceny efektów pracy członków Zarządu Banku to: zysk brutto, stopa zwrotu z kapitału własnego, poziom wskaźnika C/I, stopień realizacji przyjętej Strategii Banku i planu finansowego oraz zaangażowanie w realizację powierzonych zadań.

Wyniki Banku przyjmowane w celu określenia zmiennych składników wynagrodzenia, uwzględniają koszt ryzyka Banku, koszt kapitału i ryzyka płynności w perspektywie długoterminowej.

Ocena wyników odbywa się za okresy trzyletnie, tak aby wysokość wynagrodzenia zależnego od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny Banku i ryzyko związane z prowadzoną działalnością gospodarczą.

Wynagrodzenie zmienne może być przyznawane i wypłacane na następujących zasadach:

- 1) 60 % (lub 40 % w przypadku, gdy całkowite wynagrodzenie zmienne przekracza 600 tys. zł) wynagrodzenia zmiennego jest przyznawane i wypłacane w gotówce, niezwłocznie po jego przyznaniu pracownikowi, którego działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku;
- 2) 40 % (lub 60 % w przypadku, gdy całkowite wynagrodzenie zmienne przekracza 600 tys. zł) wynagrodzenia zmiennego jest przyznawane w gotówce i wypłacane z odroczeniem.

Ze względu na zastosowanie w Banku zasady proporcjonalności określonej w § 29 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach, Bank nie

stosuje postanowień Rozporządzenia w zakresie odraczania części wynagrodzenia zmiennego, którego wartość jest niższa niż 50% najwyższego miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego brutto wypłaconego w Banku w roku podlegającym ocenie.

Zmienne wynagrodzenie ulega odroczeniu na okres 3 lat. Corocznie w przypadku pozytywnej oceny efektów pracy następuje uruchomienie 1/3 odroczonej części wynagrodzenia zmiennego.

Nadzorowanie polityki w zakresie obowiązującego w Banku systemu wynagrodzeń realizowane jest przez Komitet ds. wynagrodzeń. Nadzór nad polityką wynagrodzeń Banku obejmuje ocenę adekwatności polityki i poszczególnych elementów składowych wynagrodzeń, w tym kształt systemów motywacyjnych i dodatkowych korzyści. Rada Nadzorcza Banku corocznie przedkłada do Walnego Zgromadzenia raport z oceny funkcjonowania polityki wynagradzania w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. w celu dokonania przez Walne Zgromadzenie Banku oceny, czy ustalona polityka wynagradzania sprzyja rozwojowi i bezpieczeństwu działania instytucji nadzorowanej.

10.4. Stosunek stałych składników wynagrodzenia do składników zmiennych

W zależności od wysokości oceny efektów pracy premia stanowi do 30 % rocznego wynagrodzenia zasadniczego.

10.5. Informacje na temat kryteriów dotyczących osiągniętych wyników, stanowiących podstawę uprawnień do akcji, opcji na akcje lub odpowiadających im instrumentów w postaci świadczeń niepieniężnych

Ze względu na zastosowanie w Banku zasady proporcjonalności określonej w § 29 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach, Bank nie prowadzi polityki dotyczącej składników wynagrodzenia zmiennego w postaci akcji, opcji na akcje ani odpowiadających im instrumentów w postaci świadczeń niepieniężnych. Bank nie stosuje postanowień Rozporządzenia w tym zakresie ze względu na obecną strukturę właścicielską oraz znacznie ograniczoną możliwość prowadzenia obrotu akcjami.

10.6. Zbiorcze informacje ilościowe dotyczące wysokości wynagrodzenia z podziałem na obszary działalności przedsiębiorstwa

Tabela 44. Dane dotyczące 21 pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku w zidentyfikowanych zgodnie z § 24 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach

Obszar działalności Banku	Wynagrodzenie całkowite (w tys. zł)	Odsetek pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka w Banku
Zarząd Banku	2 420	19,0 %
Pion Finansów i Ryzyka	1 591	33,3 %
Pion Zarządzania Bankiem	951	19,0 %
Pion Bankowości Komercyjnej	804	14,3 %
Pion Wsparcia	824	14,3 %

10.7. Zbiorcze informacje ilościowe na temat wynagrodzeń pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na ryzyko w Banku

Tabela 45. Dane dotyczące pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na ryzyko w Banku w zidentyfikowanych zgodnie z § 24 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach

Wyszczególnienie		Członkowie Zarządu Banku	Pozostali pracownicy, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na ryzyko w Banku
Liczba osób otrzymujących wynagrodzenie		4	17
Wynagrodzenie całkowite (w tys. zł)		2 420	4 171
Wartość wynagrodzenia (w tys. zł) w podziale na:	Wynagrodzenie stałe	2 420	4 112
	Wynagrodzenie zmienne	0	59
Wynagrodzenie zmienne	Wynagrodzenie płatne w gotówce	0	59
	Wynagrodzenie płatne w instrumentach	0	0
Wartość wynagrodzenia z odroczoną wypłatą	Część już przyznana	0	0
	Część jeszcze nieprzyznana	0	0
Wartość wynagrodzeń z odroczoną wypłatą przyznanych w danym roku obrotowym, wypłaconych i zmniejszonych w ramach korekty związanej z wynikami (w tys. zł)		0	0
Wartość płatności związanych z podjęciem zatrudnienia dokonanych w danym roku obrotowym (w tys. zł)		0	0
Wartość płatności związanych z zakończeniem stosunku zatrudnienia dokonanych w danym roku obrotowym (w tys. zł)		0	93
Liczba osób otrzymujących płatności związane z podjęciem zatrudnienia w danym roku obrotowym		0	0
Liczba osób otrzymujących płatności związane z odprawą w danym roku obrotowym		0	2
Najwyższa płatność na rzecz jednej osoby związana z podjęciem zatrudnienia (w tys. zł)		0	0
Najwyższa płatność na rzecz jednej osoby związana z zakończeniem zatrudnienia (w tys. zł)		0	48
Liczba osób, które otrzymały wynagrodzenie w wysokości co najmniej 1 mln EUR		0	0